R. Simon

(1)

אלא לאו רישא בעי״ן וסיפא כשאר מטות. תימה לר״י דלקמן מטה כשאר מטות ומאי מה שאין כן בשאר מטות כגון שאינו וחרק כתון ולאינו חייב כלומר לחי דיני ממונות (מהרדיין לה:) שם מעשה שעשאן לחתן ור׳ לחכמו נמי דפליג מודה לרבי שמעאל בשמיעה וזריקה ולר׳ עקיבא בהעלאה וזריקה ולאינו חייב חלה לחתן דמחר קרא נפקי ונמנו בלא מתכון כגון שנתכון לעתונו בחמש מלין ויהי צריך לשל מלין ומצלחו(ל) של קדשים דסוטה בשבת נתכון לאחוך תלוש ומצלח מחוכר ולא היה צריך חלה לחלוש דפטור דמלאכת מחשבת בעינן ״ל דלא חלין לפרוחי הכי דמשמע דפטור בשבת לפי שנגנ בלא מתכון דסב״ג אפילו נתכון למחוכר זה ומצלח מחוכר אחר פטור ולאין זה מלאכת מחשבת וליכא לאוקמי נמי דמיירי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה צריך לאחוך מה שאחבתו חלה שהיא סטור שהוא תלוש ומצלח שהוא מחוכר הא ליכא למימר דבר״ג אם פטור לענין שבת מחוכר הוא הה פטור נמי לענין חוץ ומיהו עוד קשה לדקאמר טלה כשאר מטות כגון(ב) נרבע לוכר וכבע לא הוכר הבא על הבהמה והבעיל בהמה עליו דבין לאחיי וכון לר׳ אבהו לר׳ עקיבא אינו חייב חלה והמתא שגנ בלא מתכון מיתוקים שביר דמיפטר בשבת מחשבת חטוא בה וכגון שנעשית מחשבתו וגבי עריות לא מיפטר שבן בהה:

העושה שני בני מינין. לריך לפרש למה פירש כאן ובאינו* וכשלע וכשופר וכשופר שישור מפי מבשלר:

הקושר והמחיר. ל״ע לי מתיריב במאיר שלא על מנת לקבור לי לא ומדלא תני ליה בדמתי מוהק ע״מ לכתוב לין לדקדק דהכי ממי לא קחני סותר ע״מ לבנות ובפ׳ בתם מדליקין (לעיל לא:) אמרינן בהדיא דבנין סותר ע״מ לבנות ולפי מה שפירש רש״י בגמרא (דף עה:) דלי מפקמי ליה תרי קוקרי בהתי הדדי בשני תוקין זה אצל זה שרי חד ומינת חד שמעמע דמיתיב בלא על מנת לקבור ולענין קבר לא מצמע כפירושו אבל ר״ח פירש וכן מצמע בירושלמי בסנפסק תוב בשני מקומות ונקבר מחיבין ב׳ הקברים ומצליכן לחוץ כאמצעי ותוחין וקוברין שפי הרמיפס זה בזה ואין בו אלא קבר א׳ ולפי מה שמצע דבעי מתיר ע״מ לקבור והא דלא תני ליה במתיר וכסותר פירשתי בפרק ב׳ (דף לא:) ד״ה וסותר:

מכלי

אלא לאו רישא בעי״ן וסיפא כשאר מטות. תימה לר״י דלקמן טלה כשאר מטות ומאי מה שאין כן בשאר מטות כגון שאינו וחרק כתון ולאינו חייב כלומר לחי דיני ממונות (מהרדיין לה:) שם מעשה שעשאן לחתן ור׳ לחכמו נמי דפליג מודה לרבי שמעאל בשמיעה וזריקה ולר׳ עקיבא בהעלאה וזריקה ולאינו חייב חלה לחתן דמחר קרא נפקי ונמנו בלא מתכון כגון שנתכון לעתונו בחמש מלין ויהי צריך לשל מלין ומצלחו(ל) של קדשים דסוטה בשבת נתכון לאחוך תלוש ומצלח מחוכר ולא היה צריך חלה לחלוש דפטור דמלאכת מחשבת בעינן ״ל דלא חלין לפרוחי הכי דמשמע דפטור בשבת לפי שנגנ בלא מתכון דסב״ג אפילו נתכון למחוכר זה ומצלח מחוכר אחר פטור ולאין זה מלאכת מחשבת וליכא לאוקמי נמי דמיירי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה צריך לאחוך מה שאחבתו חלה שהיא סטור שהוא תלוש ומצלח שהוא מחוכר הא ליכא למימר דבר״ג אם פטור לענין שבת מחוכר הוא הה פטור נמי לענין חוץ ומיהו עוד קשה לדקאמר טלה כשאר מטות כגון(ב) נרבע לוכר וכבע לא הוכר הבא על הבהמה והבעיל בהמה עליו דבין לאחיי וכון לר׳ אבהו לר׳ עקיבא אינו חייב חלה והמתא שגנ בלא מתכון מיתוקים שביר דמיפטר בשבת מחשבת חטוא בה וכגון שנעשית מחשבתו וגבי עריות לא מיפטר שבן בהה:

העושה שני בני מינין. לריך לפרש למה פירש כאן ובאינו* וכשלע וכשופר וכשופר שישור מפי מבשלר:

הקושר והמחיר. ל״ע לי מתיריב במאיר שלא על מנת לקבור לי לא ומדלא תני ליה בדמתי מוהק ע״מ לכתוב לין לדקדק דהכי ממי לא קחני סותר ע״מ לבנות ובפ׳ בתם מדליקין (לעיל לא:) אמרינן בהדיא דבנין סותר ע״מ לבנות ולפי מה שפירש רש״י בגמרא (דף עה:) דלי מפקמי ליה תרי קוקרי בהתי הדדי בשני תוקין זה אצל זה שרי חד ומינת חד שמעמע דמיתיב בלא על מנת לקבור ולענין קבר לא מצמע כפירושו אבל ר״ח פירש וכן מצמע בירושלמי בסנפסק תוב בשני מקומות ונקבר מחיבין ב׳ הקברים ומצליכן לחוץ כאמצעי ותוחין וקוברין שפי הרמיפס זה בזה ואין בו אלא קבר א׳ ולפי מה שמצע דבעי מתיר ע״מ לקבור והא דלא תני ליה במתיר וכסותר פירשתי בפרק ב׳ (דף לא:) ד״ה וסותר:

מכלי

עין משפט
נר מצוה

כו א מיי׳ פ״ב מהלכות שבת הלכה ז:
כו ב מיי׳ פ״ח מהלכות שבת הלכה ה:
כח ג מיי׳ פ״ז מהלכות שבת הלכה ל סמג לאין סה:

רבינו חננאל

דאמר מאר אינא לפיכי דאמרינן לא משכחת שבן בלא מתכון לע״ז אלא כאיסור מתכון * פי׳ כגון פי שבעלם מסנו עבודת אלהים אחרים ששכח אכל לגמרי שבמצא בדרך חלם אלהים אחרים אחרים והעלם עבודת אחרת בעבודת אחרת שבתתה. הכי דאי נתנא בע״ז (אתרינא) חייב בשבת פטור לגמרי ואקשי׳ וחי אינא לפיכי דאמר לגמרי דהא עד כאן לא בעא מיניה רבא פרב נחמן חלם זה וזה בדרך פי׳ חלם שכח וחלם מלאכות בדרך מדר אלא לחדוני הדא אי תרתי אבל לאפריה לגמרי לא חזרנו לפרק בדרך אחר פשוט דקשיא דלא ס״ת תוקמא פיגא דהא מתניתן בע״ז ואקשי הכי דרשא בע״ז דקתני עשה שתים בחלם א׳ כשבת חייב ב׳ פטא״ב בע״ז שאם חייב ב׳ וקשר ונשקר בחלם א׳ אינו חייב אלא אחת כי׳ אבי אבל פטא דקתני בשאר שבת בלא מתכון חייב פטא״ב בשבת ואמר בשאר מצות דלאו ע״ז הוא ודבר אחר בכן שהי׳ מבור שרוא שבן ואכלו המבא חלב ובן זה בשאר מצות חייב ואי נתנא נתכון לאחוך מלוש ותחבו המבא דמבור לקרקע אמר הדי אבי ואמר לא כי אי נתנא (לע״ז) לאחוך אינא לן חייב ודבי דמי שבן בלא מתכון דבשאר מצות חייב ובשבת אמר׳ בכן שנתכון בבלעת הדק ובלעה ונמצא חלב שאע״פ שלא נתכון לאכילה חייב בשאר מצות ובשבת כת״ב דנתכון לתבית דבר תלוש והצבוה ונמצא שהיתכו מן המחבר [אמר] אבל אם נתכון לאחיכה בעלמא חייב * (כגון) [וכ״ש] בשאר מצות אם נתכון לאכילה בעלמא [חייב] ודבר׳ נתכון דאמר חמת עמ״ן בחלבין והצריות אע״פ שלא נתכון חייב שבבי מצות * וחמת עמ״ן בשבת אמר * מלאכת מחשבת אמרת הדה * ר׳ יוחנן דחמם בארבע מרחות כדרבי חנא הוא מתניתן קמיה דרשות ואמר ליה פרק תני לבא * דכל מתניתין דלא מיתוקמא רשות ומיתוקמא בחר מיתוקמא לאו מתניתי׳ תרבוא הוא * ר׳ יוחנן למעמיה דאמר בפרק פרק המפקיר כאן דמתרמה לי הבית אליבא דחבר חנא מובילנא מאנית בחרית לבי מסוחא * נתכון לחוקק ב׳ חוקק ד׳ אמרת (רבא) (רבה) אמר (חייב) [אמר] אבי אמר (אמר) [חייב] אשמ״ה הוא [מקשינן] (לרבא) [לרבה]

לעזי רש״י
קרפי״ר. לפורר (סיב אר אריג לחוטין).
אורדי״ר. להשחות (לשרוך את הנוטי השתי לקראת האריגה).
ליצ״ש. נירים (ניר — כמין עץ כמתקו״ארינה, שבו השתי עובר).

דגרות הב״ח
(ל) נמי דבת לאבר פטור דהא לא קמיכון: (ב) שם מרחי לא מיזדרקא ליה: (ג) שם מסכת לבדיקא לאיסורא דבנת וידע לה לאסור מלאכות: (ד) הוס״ד ליה וכו׳ לבל תוצין ומצלח מלאכות ומה של קדשים וכו׳ אלים זה ומצלח מחוכר אחר ולא: (ה) בא״ר בלאר מלות כגון הבא על הבהמה עליו אזור ובבא על בבהמה: ר״ב פרק ד׳ מיתות דנ״ל:
לעיל ו: מס: סס. עז לקמן לו: ביק ב. [בריתות כ:]
[מי׳ מרחה . תוקי בחתי]
[לקמן קה.]
[לקמן קב.]
לעיל כ [מנחות מ:]
[דף קה:]
[דף עד:]
[לקמן כה.]

מסרגות׳ דקתני ארבעים חסר אחת ואמר ר׳ יוחנן עלה שאם עשאן טלה בהעלם אחד חייב בטלה ולא משכחת בהאי נוטא דחייב בטלן אלא בוחן שבת ושבת מלאכות בשלמא לאביי דאמר כי האי נוטא חייב [כו׳] [הא פעמ] בשיעורין בגון אלא דרבא) דאמר כל כה״ג פטור היכי משכחת [לה] בוחן [שבת] ושבת מלאכות הניחא אליבא דר׳ יוחנן דאמר בלא אבל אלא לר״ל דאמר עד שישנה בלאו וברת חיבי משכחת לה דבתרתן אליבא דר׳ עקיבא כמו שאמרתי לעמלה * דאביי אליבא דר׳ יוחנן משמיה הוא אלא אפילו לר״ש לקיש כיון דמתרמן לוחק ב׳ אמות שאין מקצת אימרו כי האי דר׳ אמות ובתרתן לוחק שתים מתוך ארבע (ניחוקן) [ונזרקן] לו שתים ד׳ חייב * סומים לה אליבא דר״ל בסתיר את השבת באיסור מלאכות דרדע (בשיעור) [בטלן] ושבע בלאו שבשישור: **אבות** מלאכות ארבעים חסר אחת לפרו

אלא לאו רישא בעמים וסיפא בשאר מצות ושגג בלא מתכון בשאר מצות ה״ד דסבור דשמן הוא ואכלו משא״כ בשבת דפטור דנתכון לרתוך את התלוש ורתך את המחובר פטור ואביי שגג בלא מתכון ה״ד *דסבור רוק הוא ובלעו משא״כ בשבת דפטור דנתכון להגביה את התלוש ורתך את המחובר פטור אבל נתכון לרתוך את התלוש ורתך את המחובר דיב: איתמר *נתכון לזרוק שתים וזרק ארבע *רבא אמר פטור אביי אמר חייב רבא אמר פטור (ה)דלא קמיכון לזריקה דארבע אביי אמר חייב דהא קמיכון לזריקה בעלמא כסבור רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים רבא אמר פטור ואביי אמר חייב רבא אמר פטור דהא לא מיכון לזריקה דאיסורא ואביי אמר חייב דהא קא מיכון לזריקה בעלמא צריכא דאי אשמעינן קמייתא בההוא קאמר רבא דהא לא קמיכון לתחיבה דאיסורא אבל נתכון לזרוק שתים וזרק ארבע דארבע בלא תרתי לא(ו) מיזרקא ליה אימא מודה ליה לאביי ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבא דהא לא קמיכון לזריקה דארבע אבל כסבור דה״ד ונמצא דה״ד דמכון לזריקה דארבע אימא מודי ליה לאביי צריכא *דגן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי וא״ר יוחנן שאם עשאן טולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת בשלמא לאביי דאמר כי האי נוונא חייב משכחת לה דידע דאסורא(ו) שבת וידע לה איסור מלאכות וקא טעה בשיעורין אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות הניחא אי סבר לה כר׳ יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע״פ שהיזיד בלאו משכחת לה דידע לה לשבת בלאו אלא אי סבר לה כרשב״ל דאמר עד ששגג בלאו וכרת דידע לה לשבת במאי *דידע לה בתחומין ואליבא דר״ע: **מתני׳** (ו) אבות * מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והורש והקוצר והמעמר והדש והזורה הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה *והמסיך והעושה שתי בתי נירין והאורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר *והתופר שתי תפירות הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות] הצד צבי השורטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו והממרקו והמתחבו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש *המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת.

(ו) כ״ל אלו אבות

גמ׳

מנינא למה לי וא״ר יוחנן שאם עשאן טולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ולא משכחת בהאי נוונא דחייב בטולן אלא בוחן שבת ושבת מלאכות בשלמא לאביי דאמר כי האי נוונא חייב [כו׳] [הא פעמ] בשיעורין בגון אלא דרבא) דאמר כל כה״ג פטור היכי משכחת [לה] בוחן [שבת] ושבת מלאכות הניחא אליבא דר׳ יוחנן דאמר בלא אבל אלא לר״ל דאמר עד שישנה בלאו וברת חיבי משכחת לה דבתרתן אליבא דר׳ עקיבא כמו שאמרתי לעמלה * דאביי אליבא דר׳ יוחנן משמיה הוא אלא אפילו לר״ש לקיש כיון דמתרמן לוחק ב׳ אמות שאין מקצת אימרו כי האי דר׳ אמות ובתרתן לוחק שתים מתוך ארבע (ניחוקן) [ונזרקן] לו שתים ד׳ חייב * סומים לה אליבא דר״ל בסתיר את השבת באיסור מלאכות דרדע (בשיעור) [בטלן] ושבע בלאו שבשישור: **אבות** מלאכות ארבעים חסר אחת לפרו

(והמשך הענין הקודם) משמעות מלא למי שמכן שמו עליה (בעהדרין סח: וכעי״ז כריתות ג.). ואלא דחזי אנדרטי וסגיר ליה. מלאכה דמות שהיו רגילין לעשות בדמות הגלן והרוחה אותו משמעות לו לעבוד המלך, ופעמים שעומדין פוחו הוא לאחר אחר שהיה נעבד ולא יש שהוא מעבד ומשמעות לו (סנהדרין סח). ואי לא קבלוה עליה באלוה. מלא לעבוד המלך המשמעות לו (סח). לא כלום הוא. דהא לא אסרין לסם עבודה כוכבים (סח) לסיון דלא נעשה לסם עבודת כוכבים המשמעות לדיה לגלו כלום (כריתות ג.). ע״כ מעמוד הקודם) דידע לה לשבת במאי. הלא מקבלן שגג, כמבור אבל לא מלאכות מותרות (לעיל עט.). בתחומין. דלמן נקרבן (עס). ואליבא דר״ע. דאמר בתמ׳ פוטר (מ: ל.) מתומין דאוריתא ניהו, דתנן בו ביום דבר ר״ע ומדוחס ממון לעיר כי (לעיל עט.).

(1) מלאכות ד׳ (37)

דגנין מלאכות ג׳ דבר - (1)

(בגנין ג׳ דבר במשכן ובגנין תבואות מעשר ושרמאו דגנין ג׳ דבר)

מסורת השס"

דרנא. מולעת ומנקב בו נקב קטן ונגול ונרוך לקרוע למטה ולמעלה מת הנקב שלא תהא התפילה עשויה קמטין קמטין: המוחה חוט של תפילה. כגד התפור ועומד והיא החוט נרוך ונתפרדו שני מחיצות הכגד זו מזו במקלת ומחוט הנתפרדו ומומכין מת לתפר המוט לנהקן ולמנוע זו היא תפילתו ומייב: והלומד דבר אחד מן המגוש. מין הממשיכו לע"ז אפי' דבר תורה אסור ללמוד ממנו: והיודע כו'. הני מלא שמעתתא שמעיתו אמגושא. דאמרינן בכל דוכתא רב ומשמואל פליגי ביה: חד אמר חרשי. מכשף: וחד אמר גדופי. מין האחוק בע"ז ומנדף תמיד את הבשר ומפית אנשים לע"ז: דאי סלקא דעתך חרשי. וטעמא משום דכתיב לא יתלה בך וגו' (דברים יח) וקא חשיב מכשף: והא כתיב. לעיל מייתי לה תלמוד לעשות כדי שתעשה: להבין. שתוכל לעמוד בהן ואם יעשה נגיע שקר לפניך שתבין שהוא מכשף: תסתיים. דגדופי הוא הלכך כל דברי דברי ע"ז! והשתלק מעליו שלא יטילו: לעיני העמים. שתכמה הילכות היא שמראה לכם סימן לדבריו בהיותן החמה והמולות שמעידין שמה זו גשומה והיא כן שמה זו שחוזה והיא כן שכל העיתים לפי מהלך החמה ומזלותיה ומולדותיה לשמש נכנסים החמה למזל: הפוצעו. דוחקו בידיו שלא דמו: אינו חייב אלא אחת. משום לידה אבל אפציעה ליכא חיוב: בכלל דישה. שמפרק דמו הימנו כמפרק מנוחה מקטין שלה: מתעסק הוא אצל נטילת נשמה. כלומר לגבי נטילת נשמה הוי מתעסק בדבר אחר ולא הוא מלאכת מחשבת שאינו מתכוין שימות: טפי ניחא ליה. שדם החי עוב מדם המת וכיון דבל עצמו מתכוין וטוכה לשומרו שלא ימות בידו אפי' מת אין כאן אלא מתעסק וכי מודה ר' שמעון במידי דלא מיכפת ליה מי מיתרמי ומיהו איכווני לא מיכוין: דליציל ציבעיה גרסינן. שמהא מרלית נצבו גלולה: שוחט משום מאי מיחייב. שמיתה במלאכת המשכן היכא ומאי עבידא מי מעורות חלים מלדמים למה לי בהו שמיתה במיקה נמי סני: ז נפ"ל: מעשה.

מגדות הב"ח

(א) כפי שלמי הכת.ריב עפ"ש דף קנ:

לקמן קנ. קלא. קיא. קכ:.[ריש לא.] פירוש ל. נעורות עב. תוס' נג:

מוסף רש"י

אבל אתה למד להבין ולהורות. כלומר להבין מעמיסים המה הם מקולקלים ולהורות לגיך לא מעשה כן ובן שזה הוא מקן הגיהס (דברים יח ט).

מודה ר"ש בפסיק רישא ולא יומות. כאומר לחמתון לאם בחמה ו בשבת ואיני רוצה שממות. רבינו אלי אמתר כמתכוון פטיר ליה. מתכוון מומר בגון הכי דאמרינן ליה בלא איכוין. כגון גורר אדם מטה בכלא ופסקל ונלגר שלא יתכוון לעצות חרלן. ואמ"ג דאיכא לאמתר דלמא מתכוון לחרלן עביד חרלן. כיון דלא מתכוון לחרלן ואמתר לגרירה בלא חרלן. כי מבלי נמי חרלן דהוי מלאכה נמורה לא מיחייב. אבל הכי דחלי עבדי מלאכה (מוסכ נג:).

ע"ן משפט נר מצוה

נד א מיי' פט הלכה ט סמג עשה עוב ס"ע ש"ע ס"ק ז:

עה ב ב"מ יחיד סימן קעב סעיף יב:

נו ב סמג עשין מג:

נז ד מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה יט סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סימן שמו סעיף ב:

נח ה מיי' פיח מהלכות שבת הלכה ב וסיי"ל הלכה יב:

נט ו מיי' שם פ"ח הלכה ז:

ס ז מיי' פיל מהלכות שבת הלכה ו טוש"ע א"ח סימן שיא סעיף ל:

סא ח ס"מיי פ"יא מהלכות שבת הלכה ל:

רבינו הננאל

רפח בשתן פיס ובחבשלין ואחר כך מתחקין כשיצטרפו (מתחתו) (ויתחתו) ' וכן מאן דאיתה כשראי אף על גב דהיה מקום אקרא מכשל דוא ' אבר רבה מאן דעבר ובתא חייב ' חפאות פ' כגון שהיתה לו בשתשית ונפלה וייפה הקרקע חייב משום חורש ' שהן חייב משום סותן ניקוי מן הצורות חייב משום בורר הנשמתך (מסגו) (חייב) מתחך ' ועיקר סלאכה ל) (בגין סלאכה) ונמר סלאכה השוואתה חייב משום מכת כמפרש רבי שבע ב) בחבור שוד פוסקין אחר שצריך להחליק את תחר ולשף אותו נחלים וחייב, משום מכתיק ' מאן דעבר מלתא חייב ל"א השוואת. תחך קנה נעשה שבר דגרילעלמים חייב משום קרבר ומשום טפע בינם הקנים חייב משום מעמר דקרק חקנים חייב משום סותן ' חתכם בשיעור כגון אמה אמה חייב משום מרתך ' קילפם חייב משום רש ' השליך קליפיהן וקנין שאין ראויין למלאכה חייב משום בורר. דפ"ל שהיו חייב משום סיסך ובשמעתין העיר עושה שהי כהי נירין ובשבכה אותן כרי לקרקן זה לזה (להרחיקן אויר ב) זה כל וכן שעושה (ארבעה) (ארעי') חבורת וכשבוגף הקנים בשעלה לאריגה (הוא) קיוחתה בונה הוא ונשר סלאכה שיסברקיוחיות הינאה משום מכת בפטיש הרי אלו ל"א סלאכות ראוי כגון פיח לסמת ותפורה (כשיבינו הרוים) (בשמתה הנעם) חייב משום מחתי בבר ראשר בשבת חייב המחתה הוא חם של חפירה בשבת חייב (משום) חפאת ובשאתחר חייב משום תופר הרי אלו יג ראשאה: ירושלמי

הרוא אותתא כר משתייא בקיבה משום מיסכת כר ויבה קיוחה משום עושה כהין ' כר מקיחה לון משום מנהל כר סחי' משום ארנת כר פקטיא בגיפא משום מהחכת ' כר נטרה סלאכתה משום מכת בפטיש ' אגנים של ריסקיא (קיסר (בתיר) נעשה כטיל ואותה וכן הוחלות של חמרים קיסר ובתיר ' אלו יהיון הפוה עצר סל נבי בהמה בשבת חייב

שבת

שבן יריעה שנפל בה דרנא קורעין בה ותופרין אותה אמר רב טוביה אמר רב *המותה חוט של תפירה בשבת חייב חטאת *והלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה דאי ס"ד דרשי הכתיב *לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות תסתיים ארש"ש בן פזי א"ד יהושע בן לוי משום בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ומזלות לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו א"ר שמואל בר נחמני א"ר *יונתן *מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר *ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה הישוב תקופות ומזלות: *הצד צבי וכו': ת"ר *הצד חלזון והפוצעו אינו חייב אלא אחת רבי יהודה אומר חייב שתים שהיה ר' יהודה אומר *פצועה בכלל דישה אמרו לו אין פצועה בכלל דישה אמר רבא מ"ט דרבנן קסברי *אין דישה אלא לגדולי קרקע ולידחייב נמי משום נטילת נשמה אמר רבי יוחנן שפצעו מת רבא אמר אפילו חימא שפצעו חי מתעסק הוא אצל נטילת נשמה *והא אביי ורבא דאמרי תרוויהו *מודה ר"ש בפסיק רישא ולא יומות (ז) שאני הבא דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי *דליציל צביעה: *והשוחטו: שוחט משום מאי חייב רב אמר משום *צובע ושמואל אמר משום *נטילת נשמה משום

דמחייב מקלקל בחטורה ממתעסק מתעסק הוא אצל נטילת נשמה ולא קתמר מקלקל הוא: **מתעסק** הוא אצל נטילת נשמה. הלי מתעסק לאו דוקא דהא מתעסק בחטורה חייב ל"ש דאמר בס"ש בפסק לכל (כריתות יב:) הנח לחיטיקת הוליל ומקלקל בחטורה חייב מתעסק דמקלקל דעלמא לא מיפטר אלא משום מלאכת מחשבת כדאמר בס"ש דחגיגה (דף י:) ומתעסק דהכא הייט דבר שאין מתכוין כיון דאין מתכוין כלל למלאכה מוחר אפי' בחטורה אע"פ דלא בעי מלאכת מחשבת אע"פ דלא מיפטר אלא משום מלאכת מחשבת כמו כל איסורים שבתורה דלא שייך בהו מלאכת מחשבת כפ"ק דכתובות (ל' ב:) דאמר אמ"ל דם חטורי מיחבר לדם הוא לריך מו להגאלת עלמו הוא לריך ואמ"ל להגאלת עלמו הוא לריך הלכה כרבי יהודה מו הלכה כר"ש פירוש בדבר שאין מתכוין ומ"ל הלכה כר' יהודה בדבר שאין מתכוין ממתן מלאכת מחשבת מו ליכא לאסוקי במקלקל דאפי' מקלקל בחטורה חייב כיון דאין מתכוין מוחר:

טפי ניחא ליה כי היכי דליציל ליבעיי. פי' אע"ג דהוי פסיק רישא דמודה ר"ש הכא מיפטר משום דהוי מלאכה אחיה לריכה לגופה כדאמר בפרק הנחגנין (סנהדרין פו:) אמן שמעת ליה דאמר מקלקל בחטורה חייב ר"ש הא אמר מלאכה אחיה לריכה לגופה פטור עליה וכי מודה ר"ש בפסיק רישא ה"מ במידי דעיקר לגופה אבל במידי דלא מיכפת ליה מי מתרמי דהוי לריכה לגופה ודאי כאדעת דאמריה פטר ר"ש בפ' הבונה (לקמן קג.) ואמר לא מיכפת ליה מי מתרמי מלאכה מחשבת דבפ"ק דחגיגה (דף י:) ממעט ר"ש בפסיק רישא דמודה ר"ש בפ' הבונה (לקמן קג.) ואמר לא מיכפת ליה מי מתרמי מלאכה מחשבת דבפ"ק דחגיגה (דף י:) ממעט ר"ש בפסיק רישא דמודה ר"ש בפ' הבונה (לקמן קג.) ואמר לא מיכפת ליה מי מתרמי מלאכה מחשבת ומ"ל בחטורה דלא בעי מלאכת מחשבת ומ"ל בחטורה דלא בעי מלאכת מחשבת לחייב בה מלאכה אחיה לריכה לגופה: **רי** היכי דליציל ליבעיה. קשה לר"י דמ"מ על מגילת הדס ליחייב משום מגילת כמה ובראש כלשון אחר שפי' בקונטרס בריש שמונה שרלים (לקמן קז.) דחוכל בהן חייב משום דהוי מולדה דשוחט וחייב משום מגילת כמה ומגילת הדס הייטו מגילת כמה דכתיב כי הדס הוא הנפש ולכך ח' שרלים שיש להם עור חייב בגלדר הדס אע"פ שלא יפה דיון בגלדר הדס ומגילת הדס הייטו מגילת כמה דכתיב שרלים שאין להם עור אינו חייב עד שיגלה מהם דם לכל בגלדר הדס ולא יפה לא מיחייב דיון שלא יפה שהוא לחזור דאם היה שהוא יפה אינו מגילת כמה ' אגנים של ריסקיא (קיסר (בתיר) נעשה כטיל ואותה וכן הוחלות של חמרים קיסר ובתיר ' אלו יהיון הפוה עצר סל נבי בהמה בשבת חייב

ע"ן מגילה

[ל"ל רב]

מגילת אמגושא

ר"ל מה: ר"ל יח. מנ: מנחה כתו.

[ל"ל יונתן]

[שנפצעה ס"ש ס"ש]

הגהות הב"ח

(ז) כפי שלמי הכת.ריב עפ"ש דף קנ:

ג) תאמאות משום נוח ומנאן ותוחה ' ודהה רב כהנא ואמר אין הדך ניחוח ולא דרך ניחוח ולא דרך מרוחה בכך ' ואקשינן על רב כהנא ותתניא משום נחוח בעופות . אלמא שפחוה בעופות ' אלמא נוחה ומרוח' הכמה יתירה שאני דבתיב וכל הנעשה אשר נשא לבן אותה בחכמה מוו את העופות ' ואע"ג דרב כהנא לגבי רב חלמיד הוא כיון (דיש) לאשכחן בתלמוד אי' דקיימי בוותיה דבתרגמן הרלש כנף מן חשוף חייב משום נוחו הטרוטו חייב משום סותן הקיבה הייב משום סכה בפסיש ודאמרן לא דמיא חלש כנף שוף לחולש שוף נוחה . תליתאה הוא נוחותה בדם בתמה אינו חייב אי שאנו חדש שהוא בן דחני חלש מן המחה הייב הליטחה ' א הוא נוחותה מן הוחה פטור ' ודו מרחנן (לקמן לז:) הנוטל שערות ' ז כוו אר בשיניו הבן שערה ובן שבשו וכן וקנו ר' אליעזר מחייב הנאה חכמים אוסרים משום שנות כלומר אין דרך נטילת שערים ובכיון דקיימי הכמים כדב כהנא קיימל בוותיה ' אמרשאא ' מי' בלשון ערבי ומשבח . מנוש בלשון יון מכשף ' נידוחי כוחר בעיקר : **הצד** צבי השחטו כו' ת"ר הצד חלזון והפוצעו אינו חייב אלא אחת ' ויהודה אומר חייב שתים מדיעה בכלל דישה ורבנן מבני אין דישה. אלא בגדולי קרקע ואקשינן לרבנן לחייבים משום נטילת נשמה ומביאים ר' יוחנן שנפצעו ' רבא אמר אפילו חימא שפצעו חי ' מתעסק אצל נטילת נשמה וקי"ל המתעסק [בחלבים ובעריות] חייב משום דגרמה המתעסק בשבת אמר סלאכה מחשבת אמרה תורה ' ולא קא ניחא לפטילת נשמה דגרמה

ד) תולי ל' ומל ועיקר מלאכת המחיב משום נוחה ונמר מלאכה וכו' . ג) לפי מה דמחיב דכיון לון בגון בק שם מקלות ותולי דמסר בדברי רבינו ' ומל ומכלקלה אמרב בכבנון מחיב משום מגילת וכיה בדפוסי.

ג) תולי ל' ומל חייב משום לוחנו ומגמר מלאכה וכו' .

רב נסים גאון שכן קרש שנפל בו דרנא.מי' דרנא הולפת ונשוף פרק אלו מריאות (מלון דף מו) משבתת ואת נבלתם תשקצו לרבות את הדרנין של בהמה: **רבא** אמר אפילו חימא שפצעו חי מתעסק הוא אצל נפילה.

כיון דאמר למעבד כשמואל מהימני · הקשה ריב"ל תרומה מעבר דלא אפשר לו למעבד כשמואל לגזור ומיהו ר"י מ"מ אחת היא שגזרו אף על גידולי תרומה גדולה ולולה לפרש טעם בסוגיא: ומהרי"ם אמר דתרומת מעבר מהימני הנוים דאין (הגרים ובריב"ל מיהו דאמרו דאמרו מעבר מהימני הנוים דאין כל מי שו מפרישין כלל כדאמר בסוגיא ומהרי"ם שמן מפרישים מהימני [תוס יבמות]:

דילמא משהי ליה גבוה ואתי ביה לידי תקלה · פי' בקונטרס ולכך גזרו דאפי' דעבדה מתקה ובקה לר"י דאמר בהלכות בפרק כל שעה (פסחים דף לדי ופס) שחיבי הרומה שמתקה שהוריש מלעמה ואסורין מלאכול פי' לריש דמפרש התם אלמא לגבהים שרי ויל כיון דאין נאכלין לריש מעוס ריוח פרחה שמשהרין לא משהי גביה והא דהכא מיירינן לתקלה ובספ"ק דפסחים (דף כ:) אמרי ב"ה תעשה זקוף אילה לאמור דהכא מוזו ב"ה דפעמים שלריך להשהות שנה שלימה עד זמן צרוכה: **על** פתן ושמן מעוס ייגן. הקשה ריב"ל מ"ש שהחמירו עפי' בין לאסור בהאלה מפה ושמן ואיכן מפני שהיין משמח אלהים ותגיעים והיו רגילין לנסכו אפי' אלא בפני ע"ז אחילו והולרכו לאסרו מעוס בטחיסה נחנו בו חכמים דין ואומר יין נסך ממש כיון דפעמים היו מנסכין אותו אפי' אלא בפני ע"ז:

הניחא לר' מאיר אלא לרבי יוסי בשבשרי הויין. ה"מ נמי למימר אלא לר' טרפון מאי איכא למימר רש"י חביב אין פוגלין ואין קוברין בתרתי וכן מעמד מדקתני בברייתא אלו מן ההלכות ולא קתני בברייתא אלא הכא מרחי והא דלא חביב מבחוץ כין בגדו לגבדי אחמו ומעם הבודק כוסות וקערות לאור הנר הגך נפקו מכלל הני מתני שהן עיקר מיהו קשה דלא מני רש"י הך דלא יאכל הזב עם הזבה דזהי מי"ה דבר הוא דקתני לה בתחיתין בהדיא ולפי זה אוכל לחשון ואוכל שני מדת חביב לה ל"ש הבא לחשון ולוכו בחיב מחוין ומהור שנפלו כי' חביב מדת מעוס אלא דלי לא הא לא קיימא הא כי הכי דלי לא הא לא קיימא הא כי הכי דפתן ושמן ויין ובטיחיה חביב בזרה אחת והכיון דלא יאכל זב בחוברת אלא למימר דהוי בכלל לא יאכל הזב עם הזבה: **ועל** בטיחיה מעוס לכר אחר. ואם תאמר הניחא למ"ד דמפרש בפרק ב' דמסכתא ע"ז (דף לוז) דעל בטיחיה גזרו יחוד דשייך לעגזר מעוס ע"ז אלא למ"ד דעל בטיחיה גזרו אלא מה שייך הך גזירה לע"ז ויל דש"ו שגזרו עליהם גזרה יפרסו מעגנו ולא יעמוד כיהם כל"כ: **אוני** יפי' בקול' מעוים בתנור *ומתלבן וכן מעמוד בפ"ב (דף מ:) דאמרי' הלוחין של פסחים מקיחלבנטו: **אין** פורסין מלאזות כו'. אע"ג דבשבת נמי אם אם פירש מעודה אחיו הנולה אחיו ועדו אם יאכל אם מ"מ גזרו לפרסם מעודה דפעמים אחי לידי חיוב חטאת כגון שבשבת פרישמו יכלו הכי. קחני בתוספתא הפורס מעודה לבהמה לו לשון ונכנס לתוכה חייב: **אלא** שלא יוכל ללכוד במעודה אלא אי לו כ' דהא מה מועיל שיכולו מבעוד יום אם יכול לצוד בם משמשבה: **אין** מוכרים לנכרי. לקח לו גב דלי עביד לה בשבת לא מיהיב חטאת מ"מ מחמר מראכרי ממנר לו עושה בשבת בדברים שישראל אסור מן התורה גזרו רבנן עם תשבה כדפירש בקונטרס מעוס דמיתלף בעלותו אבל בהנך דברים דרישא שאינו עושה בשבת אינו ביום לא גזרו לו אלו דמיהיב חטאת והיינו עומדת דאין מוחנין עורות לעבדן: **אין** מוחנין עורות לעבדן ובי"ה מתירין. מכלתן היה גרלה ל"ר לאחוי על ידי קבלנות נכרי לבנות בשבת ועוד מבוא לחיה מריחה ב"ש אלינה דבר ובגמ' המתירין לעשות מעם שמין מבעוד יום ויעמוד כל השבת כל שבן קבלנות על ידי כנרים דברי ולוו רחיה דידמי כ"ש שהריחוס עוחתות מעלמה ודעמי מי שהחמיר הטעמו שם. מע"ש אבל בקבלנות ילמרו עלה לסם בשבת לעשות ועוד מבוא לחיה מסוף פ"ק דע"ז (דף כח: ופס') דאמר רבא"ש מבכיר אחד שהיה לנכרי מ"מ לרים לריסוחיה קבעיד ל"ש קבלנותיה קבעיד ולאף על גב דל"ש בן אלעזר פליג עליה קיימא לן כרבא"ש דסתם מתני' כוותיה והא דאמרינן במ"ק (דף יבי ופס) מקבלי קבולא בשוף שחמוס אסור מוץ לחמוס שחר מוקי ר"ש התם טלה שמעתיה בתכל ולכך החמיר ל"ב דהתם חיכה דמחמרי ל"ר דמתם מלאכת מוקי דמחמרי עפי בתכל מבטל המועד מודה בשבת דחמיר עפי ונראה לר"ש דהא דברי בשמעתין עורות לעבדן היינו בתנוס דלא מפרסמת מלאכת מלאכה מלאכה בכיתו ולא ידעו שהוא של ישראל וכן נמי אסר במ"ק (דף יבי:ופס) גבי אבל מלאכתו ביד אחרים בכיתו לא יעשו בכיתו אחרים יעשו לבל קבלנות דמחוכר דהוי בראשון ישראל דמפרסמת מלאכת לאסור בשבת ובמ"ק דמיירי בכל

חוט שהשחילו במחט אפי' קשור מיכן ומיכן אינו חיבור. תפרו לבגד החוט חיבור לבגד ואינו חיבור למחט. ר' יונה ור' יוסי תריהון אמרי בקשור מיכן ומיכן. מילתיהון דרבנן פליגין דא"ר בא רב ירמיה בשם רב *המתח צדדיו בשבת חייב משום תופר. נאמר משום תופר ומשום קושר. קליעה בבגדים וחיתוך בעורות. קריעה בבגדים באמצע. וחיתוך בעורות מן הצד. ואית דמתלפין קריעה בעורות וחיתוך בבגדים. קריעה בעורות באילין רכביא. וחיתוך בבגדים באילין ליבדייא. ז *הצד חלזון ופצעו אית תניי תני חייב שתים. אית תניי תני אינו חייב אלא אחת. מאן דאמר שתים אחת משום צד ואחת משום נטילת נשמה. מאן דאמר אחת היידא משום נטילת נשמה. ולית לה צידה. ואתיא כהיא דאמר ר"א בי רבי יוסה רבי אבהו ורבי שמעון בן לקיש בשם רבי מאיר. *מין חיה טהורה ברא הקב"ה למשה במדבר. כיון שעשה בה מלאכת המשכן גננוה רבי אבון אמר קרש היה שמה. תני רבי הושעיה דחדא קרן °ותיטב לה' משור פר מקרן ומפרים. מקרן כתיב. ב השוחטו. רבי שמעון בן לקיש אמר *לית כאן שחיטה. שחיטה הולדת חבורה היא ולמה לא תנינתה עמהון. אלא בגין דתנינן סדר סעודה תנינתה עמהון: ג המעבדו. מה עיבוד היה במשכן שהיו *משרטטין בעורות. שה משרטטין לון. מסרגלין לון. ואתיא כהיא דא"ר שמואל בשם ר' אבהו *מותר לעשות אהלים מעור בהמה טמאה: הממחקו. מה מחיקה היתה במשכן. זעירא בר חיננא בשם ר' חנינא שהיו שפין את העור ע"ג העמוד. ד השף את העור ע"ג העמוד חייב. משום מה הוא חייב ר' יוסה בשם ר' יהודה בן לוי ר' אחא בשם ר' יהודה בן לוי משום מוחק. הדא דאת אמר בהדש אבל בישן *מחלוקת ר"א וחכמים דאתפלגון *המכבד המרבץ המזבן המחבץ החולב והרודה חלות דבש חייב חטאת דברי ר"א וחכמים אומרים משום שבות. א"ר יוסי בי רבי בון

ולא

הורה אור

חוט שהשחילו במחט. פי' חוט שהמשיכו במחט אפי' קשרו מכאן ומכאן משני לדדיו ואינו יכול להוציאו מן המחט אלא ע"כ יקרענו אפ"ה אינו חיבור למחט לעניין טומאה: החוט חיבור לבגד. אם נטמא זה גם הפני ממא וכן לעניין כלאים דהא לי אפשר להוציאו ממנו אחד הקשרים של החוט ומגד הפני המחט: ואינו חיבור להמחט. שהחוט בחוטו לפי שסופו ליצא ממנו אלא יניחנה כך: בקשור מיכן ומיכן. הא דאמרי' עשה פני לחציה לגד אחד ה"ז חיבור דוקא כשקשור החוט משני קצוותיו הא לאו הכי אינו חיבור מפני שהוא מתפרק אפ"כ: מילתיהון דרבנן. הא דאמר"כ בשם רב בסמוך פליג אהא דר"י ור"י: המתח לדדיו בשבת. אם נתפרקו חוטי התפירה והוא מותח בקצותיו כדי להדקם חייב משום תופר: נאמר משום תופר ומשום קושר. כלומר ואפ"ד דלא הוי תפירה עד שיקשור ע"כ ליתייב נמי משום קושר אלא ודאי דלא בעינן קשירה רק כשמהדק התפירות חייב אע"ג דסופו להתפרק: המתח מיהת לא נתפרקו: ה"ג קריעה בבגדים וחתיכה בעורות. וה"פ הא דקתניא במתני' בתבות מלאכות הקורע והמתקן אע"ג שמניחם עגין אחד לכך קאמר דקורע שייך בבגדים וחתיכה בעורות: קריעה בבגדים בתמלע. בשאם היא בתמלע הבגד וחתיכה שהמא בעורות מן הצד: ואית דמתלפין דקריעה. דמתני' איירי בעורות וחתיכה בבגדים: באילין רכיבא. בהנך עורות הרכים: באילין לבדייא. בעורות הקשים העשויים מלבד שהן קשים: הפולטו. דומקו בידיו שיצא דמו: היידא. איזו היא המתח שחייב עליה: ולית ליה לידה. דאינו חייב משום לידה ואינה בכלל מלאכות שלא היתה במשכן כלל דחלזון להכלת ודאי לא היה במדבר שחלזון לא נמצא אלא בים' ובחלקו של זבולון והכלת היה להן לישראל ממצרים ובבהמות דהיינו באילים שהיו מריכין לעורות לא שייך לידה אלא בבהמות איכא למימר דהיתה לידה: ואתיא כהיא דאמר"ת וכו'. מין חיה טהורה ברא הקב"ה למשה וכו' ע"כ בה ודאי לא שייך לידה כיון דלא נברא אלא למשה לבדו ובאתה אליו הלכך ליה ליה לידה. ל"א ולית לה לידה משום לידה אינו חייב ואתיא כהאי דאמר"ת וכו' כלומר הא דאמרת דליכא לידה בחלזון ע"כ לידה במשכן מי הוה דבהמה לא שייך לידה לכך קאמר דסבירא ליה כר"א והיה שם חיה ובה היה לידה: דחדא קרן. קרש קרן ע' היה לו: ותיטב לה' וגו'. ה"ק דוד הנה הפלתי לוייה לפניך משור פר שהקריב אדם ומקרן ומפרים ומהחטים שברחת במדבר לעורך המשכן: מקרן כתיב. ללמד על התחש: ליה כאן שחיטה. אין שחיטה אב אלא מכורה אב: ולמה לא תניתה עמהון. חבורה ולמה תני שחיטה בכלל חבורה מלאכות: אלא משום דתני סדר סעודה. תני לשחיטה במקום חבורה: מה עיבוד היה במשכן. דאינו היה החחשים ויפה שלהן היה העור עם השערות שעליהן שיש לה גוונין הרבה וא"כ לא עיבדו אותן ופריך מה עיבוד היה במשכן דאי אמרינן עורות בהמה עהורה היו י"ל שעיבדו אותן כדי לצבוע אותן אילן ואיכא מ"ד דסובר הכי: ומשני שהיו משרטטין בעורות: ופריך מה משרטטין. לאיזה צורך היו משרטטין: ומשני מסרגלין היו להשות הלדיים להבכן יחד: ואתיא. הא דפריך מה עיבוד וכו': כהאי דאמר רבי שמעון וכו'. דמותר לעשות אהלים מעור בהמה טמאה דהא גם על המשכן היה אהל מהחשים שהם הלא אילן והיא בהמה טמאה דקס"ד דאסור לעשות אהלים מעור בהמה טמאה דכתיב טמאים הם וטמאים יהיו לכם חד לאיסור אכילה וחד לאיסור נגיעה קמ"ל דמוקמינן לכם להיתר הנאה: שהיו שפין העור ע"ג העמוד. כדי להחליק העמוד מן הגומות שבתוכו: הדא דאת אמר. דלכ"ע חייב בשף העור ע"ג העמוד דוקא בעמוד חדש אבל עמוד ישן מחלוקת ר"א וחכמים: ל"א בשף העור ע"ג העמודים והוא עושה לעורך העור ועלה קאמר דוקא בעור חדש חייב אבל בעור ישן פטור והראשון כ"ל עיקר:

מסורה השס

בבא מה ע"א

עם

הפליס דחדא

עם

בבא מצ' ה ע"ב

עם לא ע"א

עין משפט נר מצוה

עא
ל מיי' פ"י משבת הלי' ט ובכ"מ עוש"מ ח"ת סי' שפ סעיף ו

עב
ב מיי' פי"ח מהלכה ח

עג
ג מיי' שם ה"ב

עד
ד מיי' שם סל' ו ובכה"מ (ועי' בקונטרס מים חיים להאר"ח בתשובות שם)

גליון השס

ג עי' ש"ק ומ' כילאים מאם יז ובתכורי מ"ג סי' יא סי' יא:

ד בבלי דף עם ע"ב תוס' מלאכה לא כפ"ע ועי' כרמב"ם פ"ו ופי"ח ובקרית ספר:

ה עי' ק"ע ובתוס' נדחק דהא דש"ד דאסור ... מעור דבעי' מן המותר בסוף ומ' בבלי דף כת ובירושלמי לעיל פ"ב הלכה ג:

ו עי' כרש"י ותוס' והמכ"ן דף עה ע"ב ולקמן בפרק"ב ופ' בבדיק ערך בם מדהלי לה בפלוגתא דר"א וחכמים ועי' בחי' המכ"ן דף קמד ע"ב:

מוט שהשחילו במחט. שהכניסו והוציאו לחוץ נקב המחט ומלגמן מפחילין הוא כפ' בתרא דע"ז אפי' קבר מ"ן ומכאן. כלומר שתחב המחט בבגד עם החוט ולא החזירו להחוט ה. היינו כן אף על פי שהחוט קשור מכאן ומכאן אינו חיבור לבגד: החוט חיבור לבגד ואינו חיבור למחט. כך הוא בכלאים ותיבת תפרו הכתוב כאן מיותר היא כלומר דאמן בעינן שיהא החוט מיבר לבגד ולא שיהא חיבור למחט דזה לא מועיל כלום שאע"פ שהוא קשור מכאן ומכאן לגד המחט והמחט תחוב עמו בהבגד אלא כלום הוא אלא מיקרי קיבור להחוט עם הבגד: בקשור מכאן ומכאן. הא דקתני הכא כמתני' התופר שתי תפירות דוקא בקשור מכאן ומכאן לשני ראשי החוט דאי לאו הכי אינו מתקיים: מילתיהון דרבנן. דלקמיה פליגין על ר' יוסי ור' יוסה. דהא אמר ר' בא ור' ירמיה בשם רב. לקמן בפרק י"ג המתחה לדדיו של החוט בשבת שהיה כמוך בהבגד ומתחו על פני הבגד חייב משום תופר ואי איתא דבעינן קשירה ח"כ ה"ל עד שיקבר ראשי החוט וקשיא דיאמר משום תופר ומשום קושר אלא דסבירא להו דלא בעינן קשירה בהדי תפירה: קריעה בבגדים. משום דבמתני' תניא לתרוייהו המחתכו והקורע והיינו הך הלכך מפרש דקריעה שייכא בבגדים וחיתוך בעורות והכי היה במשכן להכי תניא להו בחדתי וקריעה בבגדים היינו בתמלע וחיתוך בעורות היינו מן הצד שמחתכו לתקנו: ואית דמתלפין קריעה בעורות וחיתוך בבגדים. ומפרש דלא פליגי דהא דתני קריעה בעורות באילין רכיבא דרכין שדרכן לקרוע ומתני' דקתני המחתכו בעור הלבי שהוא עב וקשה ולא שייך בו קריעה. וחיתוך בבגדים באילין ליבדייא בבגדי הלבנים שעשין מהן הסובעות ומבנים הן ושייכא בהו חיתוך: הצד חלזון ופצעו אית תניי תני חייב שתים. כדאמרי' בתוספתא פ"ט ובדמפרש לה משום צורה ומשום נטילת נשמה: אית תניי תני אינו חייב אלא אחת. ומפרש הטעם ומשום נטילת נשמה חייב אלא אחת. ומפרש הטעם ומשום איסור מהן הוא חייב משום נטילת נשמה דלית ליה להאי תנא לצידה שהיא אב מלאכה דלא מצינו לצידה בשהיתה במשכן דאי משום איסור בהני לא מיקרי לידה ולא מיחייב משום לידה שהרי בראשונו הן ואי משום תחשים הני לא הוי אלא לפי שעה ובדמשיך וחזיל ואתיא כהאי דאמר וכו' לעיל כפ' כמה מדליקין בהלכה ג' ואין למידין מדבר שאינו אלא לפי שעה כדאמרי' לעיל נבי מיחרים: המחתו ר"ש בן לקיש אמר. לית כאן שחיטה. כלומר לא מצינן לה לאב מלאכה שהיא הולדת חבורה היא והוכל מפרק הוא וחס כן בכלל דש הוא: ולמה תניתה עמהון. כלומר שאע"פ שחייב עליה הרי לא מצי אלא התבות ולאחמעינן שאם עשאן כולם בהעלם אחת שחייב ל"ש הטעות ומכיון דסבירא ליה לרים לקים דתולדה דהוכל היא ואיכא אלא משום דש אם כן למאי הילכתא תני לשם מה שאם עשאן לכולן הרי בכלל דש היא: אלא בגין דתנינן סדר סעודה הלד לכי תניתה לשחיטה עמהון: מה מסרטטין לון. למה הצריכו לשרטוט: מסרגלין לון. שהיו חותכין על פי המדה במסרגל שקורין קאמופא"ס ושושין סיגון בשירטוט: ואתיא וכו'. על המתני' קאי דנקט הלד לכי בדוקא ולא קתני שאתמא הלד היה משום לתבר אורחיה קמ"ל דהכל ממשכן למדו ומשכן לא היה מין עמוד דש"ל אתם מין עהורה היתה כדלעיל וא"כ אהלים מעור בהמה עהורה דוקא וקרא אהלים ומותר לעשות אהלים מעור בהמה עמאה וכלומר שאינה מעמאה עומאת אוהלים: שהיו שפין את העור ע"ג העמוד. לאהליקו: הדא דאת אמר בחדש. בעור חדש אבל בישן תלוי בפלוגתא דר"א וחכמים דאתפלגון וכו' ואוסיפאה היא בפ"ו: המכבד. את הבית וס"ל דיש בו משום מוחק שמוחק את הטפר ממקומו והרי זה יש לו"ת חייב ולחכמים משום שבות: המחבץ. שמאסף חלב הקפוי ונוטלו ומשאיר הנסיוכי: ולא

מבעוד יום. אבל לא בשבת ה"ה לאיך: דרכן להתהפך. וגזרינן דלמא אתי לאתהווי משא"כ בדיו וסממנים וכרסונין: כאכילת ב"ד. הייטו שלים ביטולו: אסרו. שגם בזה גזרו שמא יתהה: לא מסתברא. אלא שהוא מותר כשגלגלה שלים ביטולו:

מבעוד יום ולא יכלו להשיבן. א"ר זעירא אילולי דלא מעלה רישי ביני אריותא הוינא אמר טעמא. תמן בצל בשר וביצה דרכן להתהפך. הכא מה אית לך מימר. א"ר יודן נצלו כאכילת בן דרוסאי. אסרו דבר שדרכו להתהפך עד כדי שיצלה כל צורכו מבע"י. א"ר מנא לא מסתברא דלא מותר דינון יכלין למימר לון היאך אתם משיבין לנו מדבר שדרכו לצלות כל צורכו מבעוד יום. על דבר שאין דרכו להשרות כל צורכו מבעוד יום:

הלכה ו מתני' *ב"ש אומרים. אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור אלא כדי שיהבילו מבעוד יום ולא את הצמר ליורה אלא כדי שיקלוט את העין. י ובי"ה מתירין: גמ' מהו מיתהני. א"ר אבהו כגון אילין קורייאי דלא מקפדין. רב יהודה בשם שמואל והיא שתהא היורה עקורה. אבל אם היתה היורה קבוע אסורה מפני שהוא מתיירא שמא מתאבל ציבעו והיא מוסיף מוי. רבי שמואל בשם רבי אבהו ב"ה ילפון מלאכת היתר ממלאכת איסור. אילו עשה כן בשבת שמא אינו אסור. ודכוותה עשה כן מבעוד יום מותר:

הלכה ז מתני' *בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום ג ובית הלל מתירין: גמ' *מי מודיע. אם נתקלקלה המצודה ד דבר בריא שניצודו מבעוד יום. ואם לא נתקלקלה המצודה דבר בריא שלא ניצודו מבעוד יום. ואפי' נתקלקלה המצודה חש לומר שמא לא ניצודו מבעוד יום. א"ר יוסי בי ר' בון בפורשת *בחורשין תדע לך שהוא כן דתנן דגים ודגים לא במקום שהן מצויין. וכא במקום שהיה ועוף מצויין. ה רבי חייא בשם ר' אתקין להל' סברין

מבעוד יום. לכ"ש מי מודיע. אם נלכד כל צרכו או לא: עקורה. מעל האור: שמא מתאכל ציבעו. ע"י האור והוא מוסיף עליהן מים וזהו אב מלאכה דאורייתא: ילפי' מלאכת היתר וכו'. כלו' כל מה שחייב עליו בשבת מותר לעשות בע"ש שמוך לחשיכה דה"ל כאלו כבר גמר מלאכתו מע"ש: שמא איט אסור. בתמיה כלומר מי לא חייב עליו:

הלכה ז מתני' ובית הלל מתירין. ואע"ג דקעביד מעשה שהפה נקשר והעוף נלחץ אפ"ה ליתי להו לבית הלל שביתה כליה: **גמ'** מי מודיע. אם נילודו מבעוד יום לענין י"ט איירי ואמתני' דאין לדין קאי וכן כל הסוגיין בי"ט ומייתי לה הכא לתרץ דלא תיקשי אב"ש מנא ידע שילוד מבעוד יום: ומשני ואם נתקלקלה המלודה. שדרך הציידים לפרום מלודות בלאורך מיל או חצי מיל וכשהיא נופלת ברגש אחד מתוך שמתפקחת ומתנתקת ללאת המלודות מהתקלקלות כולן ורגש הבני נתק ממקום שנקבע שם וסימן הוא לו שיש מיה ברגש האחר והדבר ברור שנילודו מבעוד יום: ופריך ואפי' נתקלקלה המלודה מנ"ל שנילודו מבעוד יום ניחוש לומר שנתקלקלה בי"ט וגם נילודו בי"ט: ומשני בפורשת בחרשין. מתניתין איירי בשפירש מלודות ביערים שמלויין שם חיות ומסתמא אמרינן שנילודו מיד כשפירש המלודה דהייטו בעי"ט הלכך פורשין גם בע"ש לב"ש שבודאי נילודו בע"ש אלא כשלא נתקלקלו אנו רואין שנילוד בי"ט דאל"כ היה ראוי שיהיו מקולקלים שכן דרך החיה כשהיא עומדת במלודה זמן מה היא מקלקלת אותן: תדע לך. דאיירי בפורש בחורשין דתנן מלודות חיה ועופות ודגים וכנוים תמיד דגים מלויין אע"כ מלודות חיות ועופות שמו איירי במקום שהן מלויין: וכא. והכא שמו: ר"ח בשם ר' אתקין להלכה. ל"נ גם במסכת ביצה ליתא ולא גרסי' ה"פ דברי ב"ש תיקון להלכה ב"ש כדתנן בפ' אין נדין ליקנא אחיכא רבי חייא בשם רבי אתקין להלכה דסברין מימר מותרין למחר:

מבעוד יום ולא יכלו להשיבן. לכ"ש על זה דשאני תמן שדרכן של אלו להתהפך לפי שאינן נצלין הכל בבת אחת אלא כתה ה צולין אותן מצד זה ומהפכין אותן לצד השני לצלותן וא"כ חוששין אנו שמא יתהפך אותן בשבת לגמור צלייתן אבל הכא בהני דמתני' מה איכא לך מימר הלא דרך להשרות אותן לאחת והרי זו תשובה על דברי בית שמאי: נצלו כאכילת בן דרוסאי. מבע"י אתי ואם אפילו בכה"ג אסרו והשיב לו ר' ושרת אין לאפילו הכי אסרו לפי שהוא דבר שדרכו להתהפך ונצלנלה איכא למיחש ופריך עד כדי שיצלה כל צרכו מבע"י: א"ר מנא. לא היא ולא מסתברא אלא דמותר היא כשנצלו כן דרוסאי שהוא שלים ביטול מבע"י: דאינון וכו'. כלומר וכ"ת דאי הכי אין כאן תשובה על ב"ש להשתא אזדא לה לפעמא לדבר שדרכו להתהפך דאם הייטו חוששין לכך אם כן אפילו נצלה מבע"י כמאכל בן דרוסאי הוה לן למיחש להכי מסיק ר' מנא דאכתי איכא תשובה על דברי בית שמאי מאי דאינון כ"ה יכלין למימר להון היאך אתם משיבין לנו מדבר שדרכו לצלות כל צרכו מבע"י והייטו דאף אם לא נצלה אלא כמאכל בן דרוסאי מי כל צרכו קרינן ליה שהרי יש כמה בני אדם שאוכלין אותו כך ולית כאן למיחש מידי ומה שאסרו בשלא נצלה אפילו כמאכל בן דרוסאי הוא שאסרו דבכה"ג ודאי איכא למיחש אכל אלו דמתני' הרי הן כדבר שאין דרכו להשהות כל צרכו מבעוד יום וכלומר דליכא קפידא בהו אם נצרו כל צרכו מבע"י או לא דמאי איית לן למיחש בהו שהרי מאליהן הן נצרין והולכין וא"כ לעולם יש לב"ה תשובה על דברי ב"ש:

הלכה ו מתני' אין נותנין אונין של פשתן. אגודות פשתן בשהן מונחין נקראו אונין ונותנין אונין לתוך התנור כדי שיתממו ויתלבנו: אלא כדי שיהבילו. שיתממו מבעוד יום וב"ה מתירין אפילו לא נתממו: ולא את הצמר ליורה. שמבשלין בה הצבעין לצבוע אותו: אלא כדי שיקלוט את העין. הוא הצבע מבע"י: ובית הלל מתירין. לחת ליורה מבע"י והיא קולטת מאליה בשבת ומסק בן בגמ' דדוקא ביורה עקורה מעל האש דאם איכא עקורה מיהא מיתהנין שמא יתה נחלים התחיה בשבת ואפילו הוא עקורה ברוך נמי שתהא פיה עוה בעיא דשמא יגיע בה משחיכה והמגיע בקדרה עקורה מעל האש בשבת חייב הכוס מכשל:

גמ' מהו מיתהני. לכ"ש פרוך לאמרי בדי שיהבילו מבע"י ומה מקני להו שנתממו והלא לא נתלבנו לגמרי וא"כ נגמרת המלאכה בשבת ולדידהו אסור בכה"ג: כגון אילין קורייאי. בני הכפרים דלא מקפידין אם נתלבנו לגמרי או לא שכשנתממו פני להו יהוי להו כמי שנגמרה המלאכה מבע"י: והוא שתהא היורה עקורה. מעל האש מקודם שחשיכה בהא הוא דב"ש מתירין אבל אם היתה קבועה ע"ג האש אסור לחייבי מפני שהוא מתיירא שמא יהא מתאכל ויכרוך לבעו והוא מוסיף לחוכה מים ונמצא חייב משום מבשל: כ"ה ילפין מלאכת היתר ממלאכת איסור. לעשות לתתירין לכתחלה ליתן האונין לתוך התנור וכן לתת את הצמר ליורה מבע"י הוא דמפרש שהרי אלו עשה כן בשבת שמא אינו אסור דמלאכה היא וא"כ ודכוותה עשה כן מבע"י מותר דהוא כמי שנגמרה מלאכתו מבע"י:

הלכה ז מתני' אין פורשין מלודות וכו' אלא כדי שילודו מבעוד יום. משום שאם עשה כן בשבת חייב אם נכנסו לתוכה בשעת פרישתו הלכך נזהר כ"ש אף מבע"י וכ"ה מתירין עם חשיכה ויהיו נילודין והולכין כל השבת כולה:

גמ' מי מודיע. אם נלודו מבעוד יום אם לא ולקמר דרוחין אם נתקלקלה המלודה מבע"י דבר בריח הוא שבכר נילודו ומהתם כן נתקלקלה שקילקלו אותה כשנכנסין לתוכה ואם לאו דבר בריח הוא שעדיין לא נילודו ופריך דאפי' נתקלקלה המלודה אכתי איכא למיחש שמא מתליה נתקלקלה או אחד בא וקלקלה ומנא ידע אם נילודו: בפורסת. המלודה בחורשין מיירי דמסתמא מלויין הן החיות בחורשין וכבדי שילודו קאמרי דהוא"ל דאיכא שהות שילודו מבע"י תליגן דבבר נילודו דהוא"ל ומלויין הן ביערות: תדע לך שהוא כן. דבחורשין איירי דהא דומיא דדגים וכי דגים לא מלויין הן בכל המקומות והכא נמי במקום שהיה זיע"ף מלויין הן: ר' חייא בשם רבי אתקין להלכה. הלי סוגיא נרסי' לה לקמן ברגש ע"ג דביצה והתם הוא דשייכא ואיירי דאיירי במלודות מיירי לה נמי הכא דתנינן אם מלודות חיה ועופות ודגים שעשאן מעי"ט לא יטול תבן בי"ט אע"כ ידוע שנילודו מבע"י ועלה קאמר דל' חייא אתקין כך להלכה בשם רבי דפסק מוכן אסור לאכלו בי"ט ולא כר"ג דפליג התם: סברין

הדרין

מסורת השש"ס

ת יז ע"ב

ספתח פ"ח

סמת יז ע"ב

ס כת יח ע"א

סם (ביצה פ"ג)

קמן פ"ב הלכה ד

עיין ביצה כל ע"ב

שבפתח פ"ח

לקמן הל' עם

עין משפט נר מצות

צב
א מיי' פ"ב מהלכות בני עון מ"ש מ"ת סי' לגד ס"ב
צג
ב מיי' שם פלכה כ מוש"ע כי' תרנ"ב סי' מ"ם
צד
ג מיי' שם מוש"ע שם
צה
ד מוש"ע א"ח סי' תלז ס"ג

גליון השש"ס

ב עיי' תוס' שבת יז ע"ב ד"ה אלא וכתי' בשב"ש שם:

בשני מינים וע"ז משני שפיר ל"ק הא בקנון ותמחוי הא בנפה וכברה, וא"כ לפ"ז א"ש הך ברייתא דאיירי בקנון ותמחוי איירי בין במין אחד בין בשני מינין, דאף למאי דפרישית דבשני מיני אוכלין אין דרך לברור אפ"ה אסור לכתחילה דלא פלוג רבנן דבכל ענין אסרו רבנן בקנון ותמחוי או משום גזירה דנפה וכברה או משום גזירה דמין א', משא"כ הך ברייתא דלעיל דקתני ואם בירר חייב וחיוב חטאת לא שייך אלא בנפה וכברה כדפרישית מסוגיא דלעיל דקאמר היינו זורה היינו בורר היינו מרקד, א"כ ממילא משמע דלא שייך אלא במין אחד ממין אוכלין שמעורבין עם פסולת שלהן שדרך עיקר ברירתן בנפה וכברה, ובזה נתיישבו קושית התוספות מה שהקשו על פירש"י כנ"ל ודו"ק היטב ותו לא מידי. ומה שיש עוד לדקדק לענין דיני הברירה יבואר בקונטרס אחרון בפרק קמא דביצה אי"ה:

[עד, ב]

בתוספות בד"ה חביתא ותנורא חלתא פירש"י דמשום בונה לא מחייב וכו' ואין נראה דדוקא במחויר וכו' עד סוף הדיבור. עמ"ש מורי זקיני ז"ל בזה ליישב שיטת רש"י ע"פ הסוגיא דריש פרק הבונה [קב, ב] בהאי דעייל שופתא בקופינא דמרא ע"ש שנראה מדבריו דלרש"י רבא פליג אהך דרב דלקמן. אמנם לענ"ד בלאו הכי כמו זר נחשב לומר דשום תנא או אמורא סבר דבעושה כלי גמור בשבת לא יתחייב משום מלאכה דהא ודאי מלאכה חשובה היא ובמשכן נמי הוי חשיבא טובא בעשיית ארון ומזבח ומנורה וכל כלי משכן. ולכאורה אדרבה עיקר מלאכת מחשבת דכתיב במשכן אהנך מלאכות קאי שצריך חכמה יתירה שנשתבח בהם בצלאל ואהליאב, דבכל הנך מלאכות השנוים במשנה לא אשכחן שנעשו ע"י בצלאל ואהליאב בעצמן זולת בישול הסמנין ומכה בפטיש וכיוצא בהן דאפילו מלאכת אריגה וטוייה משמע בסמוך שנעשו על ידי נשים חכמת לב, וכה"ג קשיא לי על סוגיית ירושלמי דשמעתין ובריש פרק הבונה דקאמר מה בנין היה במשכן ומהדר לאשכוחי שהיו נותנין הקרשים לתוך אדנים ובהא נמי שקיל וטרי התם דכיון דאדנים כלים הוי כמו בנין ע"ג כלים דפטור, וא"כ לשיטת התוספות דיש בנין בכלים גמורין וכדפרישית דמסברא נמי מילתא דפשיטא היא בפשיטות ה"ל למימר בירושלמי דאשכחן בנין במשכן בארון ושלחן וכל כלי משכן.

לכך נלע"ד דלרש"י נמי עיקר פלוגתא דאין בנין בכלים היינו דומיא דמטה ומנורה של חוליות או אפילו בכהאי גוונא דעייל שופתא בקופינא דמרא דמחייב ליה רב משום בונה משום דתחילת מלאכה וגמר מלאכה נעשין כאחד ומש"ה לרב חייב משום בונה ולשמואל משום מכה בפטיש, משא"כ בשאר כלים גמורין שאין מלאכתן נעשין כא' כי הנך דשמעתין בחביתא ותנורא וחלתא שצריכין לכמה מלאכות וכל כמה שלא נגמר מלאכתן לא חזו למידי לעיקר תשמישן עד שתגמר מלאכתן לגמרי, מש"ה לא מחייב בהו משום בנין אלא משום מכה בפטיש היכא דשייך כמו שפירש רש"י לאפוקי חביתא שגמר מלאכה נעשה מאיליו,[260] וא"כ לפ"ז א"ש נמי סוגיית הירושלמי דבארון ושלחן וכל כלי משכן לא שייך בהו חיובא דבונה כיון דלא חזי לתשמישן אלא כשתגמר מלאכתן ואהאי שעתא ודאי מחייב משום מכה בפטיש, ועיקר מלאכת מחשבת דמשכן אפילו בארון ושלחן וכיוצא בהן נמי בכה"ג איירי כגון דדידת הטסין ואפילו בדופנו, הארון והשולחן וכיוצא בהן שהיו של עץ נמי שייך גמר מלאכה בחליקת העצי שטים שיהא ראויין למלאכתן כשיעורן דבכהאי גוונא אמרינן לקמן [קב, ב] המסתת את האבן חייב משום מכה בפטיש, וא"כ מה"ט גופא איכא למימר דאפילו בכלים גמורין בכהאי גוונא איכא למ"ד אין בנין בכלים דכיון שלא נעשו כלים גמורין אלא עם גמר מלאכתן מש"ה לא מחייב משום בונה אלא משום מכה בפטיש, ודוקא בכהאי גוונא דעייל שופתא בקופינא דמרא ועושה נקב בלול של תרנגולין מחייב רב משום בונה כיון שתחילת מלאכתן וגמר מלאכתן באין כאחד והיינו נמי טעמא דמגופת חבית כדפרישית לעיל בפרק במה טומנין [מח, ב] ע"ש[261]:

[עה, א]

ד פיסקא הצד צבי ת"ר הצד חלזון והפוצעו וכו' וכתבו בתום' צ"ע דבירושלמי משמע דהצד חלזון לא מחייב משום צידה עכ"ל. ואחר העיון ראיתי דלשון הירושלמי גופא תמוה דלא יהיב טעמא בצד חלזון למה לא יהא חייב משום צידה דנהי דמסיק התם דאתיא כמ"ד דתחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה ולא שייך בה צידה, א"כ נראה מזה שבא לומר דלא אשכחן צידה במשכן דבעזים ובאילים מאדמים שהן מין בהמה לא שייך בהו צידה שמצויין בבת ם, אכתי תיקשי ממ"נ אם נאמר דכיון דלא הוי במשכן לא לחייב עליה א"כ אפילו בצד צבי נמי לפטור אלא ע"כ דאע ג שלא היו צריכין למשכן בצידם, אפ"ה כיון דאשכחן במשכן דברים דשייך בהו צידה מש"ה מיקרי מלאכה חשובה וחייב כדאשכחן בזורע וחורש דמסתמא לא היו זורעין וחורשין אותן הסמנין שהיו צריכין למשכן אלא שהיה מצוי בידן אפ"ה כיון דשייך זריעה וחרישה באותן מינין חייב, א"כ ה"ה לצידה א"כ בחלזון אמאי ליפטר דנהי דמסתמא לא היו צדין

260. ראה יראים השלם סי' קעד ועיין סברת הפנ"י. ועיין מנ"ח מוסג השבת מלאכת בונה אות ד. 261. ובאבני נזר או"ח סימן נ"ה ביאר באורך שיטות הראשונים בדין בנין בכלים, עיי"ש, (ועיין שפת אמת בד"ה אמר ר"א וכו').

פני יהושע תתקש אל הש"ס
מכון המאור

החלזון במדבר אלא שכבר היה מצוי בידם ע"י תגרים אומות העולם או שהוציאו ממצרים כדאשכחן להדיא בעצי שטים ובנסכים א"כ ה"ה לחלזון וכיון שהוא מין דשייך ביה צידה לחייב[262]:

והנלע"ד בזה דהתוספות לשיטתייהו שכתבו בפרק קמא במשנה דאין פורסין מצודה [יז, ב ד"ה אי] דאפילו פורס מצודה בשבת אינו חייב חטאת אא"כ צד מיד בשעת פריסה ונתכוין לכך וכדמוקי להדיא בירושלמי בפורס בחורשין שמצויין שם הרבה שיצודו בוודאי, וא"כ אפשר לומר דלא שייך הך מילתא בצידת חלזון שאינו מצוי כ"כ לצודו בשעת פריסה ממש. מיהו הא דמייתי בירושלמי האי דתחש נראה דודאי אי הוי אשכחן צידה בתחשים במשכן ממילא הוי שמעינן דחייב אפילו בכהאי גוונא בצידה אפילו במין שאינו מצוי כ"כ דתחשים ודאי אינן מצויין, אלא כיון דלקושטא דמילתא סובר הירושלמי דתחש בריה בפני עצמו היה מש"ה סובר הירושלמי דלא שייך צידה אלא בדבר שנצוד בשעת פריסה וא"כ אין לחייב בצידת חלזון כיון שאין יודע אם יצוד מיד כדמקשה בפ"ק דירושלמי, אבל מ"מ בצידת צבי חייב אם יצוד בשעת פריסה ונתכוין לכך כגון בחורשין ובכהאי גוונא הוי שפיר מלאכה כיון שענין צידה מיהא הוי במשכן בחלזון. כן נ"ל בשיטת הירושלמי ודו"ק[263]:

שם רבא אמר אפילו תימא שפוצעו חי מתעסק הוא וכו'. וכתבו התוספות דע"כ האי מתעסק לאו דוקא אלא דבר שאין מתכוין הוא, ולכאורה לישנא דגמרא גופא הכי דייק מדמקשינן עלה מהא דאמרו אביי ורבא מודה ר"ש בפסיק רישא והאי לישנא לא אשכחן בש"ס בשום דוכתא לענין מתעסק אלא לענין דשא"מ דפליגי ר' שמעון ור' יהודה דר"ש לקולא, והיינו דאמרינן מודה ר"ש משא"כ לענין מתעסק ממש אדרבה איפכא משכחת להו במשנה דכריתות (דף כ') [יט, א] דר"ש מחמיר טפי מדר"י, אלא הא דלא נקיט הכא בהדיא טעמא דדבר שא"מ ונקיט מתעסק נראה לי דעיקר מילתא דדשא"מ לא שייך אלא כשעושה במזיד לענין חיוב מיתה או מלקות או לענין איסורא דאורייתא או דרבנן דלר"ש מותר אפילו לכתחילה, משא"כ הכא דלענין שוגג איירי מדקתני חייב שתים או ג' מש"ה לא שייך לישנא דדשא"מ דכל שוגג אינו מתכוין הוא מש"ה נקיט לשון מתעסק דשייך בשוגג דהא עיקר ילפותא דמתעסק ילפינן ממיעוטא דאשר חטא בה כדאיתא בכריתות ובפירש"י לעיל [עב, ב], מש"ה קתני הכא נמי לישנא דמתעסק ולעולם דחדא מילתא היא ויתכן יותר לפי מאי דפרישית לעיל בפירקין בסוגיא דשגג בלא מתכוין [עג, א] ובפרק כירה [מב, א] ובפרק כל שעה [כה, ב] גבי אפשר ולא מכוין דעיקר פלוגתא דר"ש ור"י לענין דבר שא"מ בכל התורה כולה אפשר דשייך בהך מיעוטא דמלאכת מחשבת ומיעוטא דבה (וזה דלא כמ"ש התוספות כאן).

ומה שיש להקשות בזה דא"כ פלוגתא דר"י ור"ש בכריתות לענין מתעסק הוי איפכא ממאי דפליג לענין דשא"מ וכה"ג אביי ורבא דלעיל בפירקין הוי איפכא ממאי דפליגי בפרק כל שעה, כבר כתבתי לעיל בתחילת הסוגיא בנתכוין לחתוך את התלוש ותתך המחובר ליישב לנכון ע"ש ועיין גם כן בספר מגיני שלמה למורי זקיני ז"ל לעיל בשמעתין:

מיהו לפירוש התוספות כאן נראה דבלא"ה א"ש הא דשביק הכא לישנא דאינו מתכוין ונקיט מתעסק היינו משום דבעי למימר דאפילו ר"י דמחמיר בעלמא בדשא"מ אפ"ה מודה הכא כיון דהוי נמי מתעסק, והיינו כדמסקינן דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כן נ"ל ודו"ק היטב[264]:

בתוספות בד"ה כי היכי דליציל צבעיה קשה לר"י דמ"מ על נטילת הדם לחייב משום נטילת נשמה וכו' עד סוף הדיבור. וכל דבריהם בזה היינו לפי שיטתם דעיקר חיוב נטילת הדם היינו משום נטילת נשמה אפילו לענין חובל, מיהו לשיטת הרמב"ם נראה דחיובא דחובל לענין נטילת הדם היינו משום מפרק וא"כ לק"מ דלשיטת רש"י והרמב"ם מפרק היינו תולדה דדישה גופא ועיין מ"ש בזה בריש פרק שמונה שרצים, ואי תקשי א"כ בשוחט בסמוך אמרינן דאינו חייב אלא משום צובע או משום נטילת נשמה ואמאי לא קאמר משום מפרק כבר כתבתי בזה בפרק קמא דביצה [יב, א ד"ה אבל] דבשוחט דחולין לא שייך משום חיובא דמפרק כיון

262. וכן כתב בחיי אדם הלכות שבת (כלל ט' בנשמת אדם ס"ק ב-ג), וכן בחתם סופר (ע"ד ע"א) ובמנחת חינוך (מוסך השבת אות א'). ובשו"ת דברי ישראל (להגר"י וועלץ, ח"א סימן צ"ו) תמה עליהם שנעלם מהם דברי התוספות בחולין (פ"ח ע"ב ד"ה אלא) שכתבו דאז כשבאו שם ישראל היה עפר המדבר מצמיח, [עיין מגדים חדשים (וויס) שציין להנ"ל, ועיי"ש בדף צ"ו מה שהאריך בענין זה], ובאגלי טל (בפתיחה אות כ"ד - כ"ו) דקדק מהרמב"ן ע"ד. גבי וליחשב נמי כותש, דכל הני דתנן במתניתין לאבות מלאכות הם עצמן היו עושין וא"כ הם עצמם חרשו וזרעו, ודלא כרבינו, עיי"ש, ועיין שו"ת ערוגת הבושם או"ח סימן פ' אות ג'. 263. ובחתם סופר (ד"ה הצד) הביא דברי רבינו ע"פ התוספות י"ז ע"ב, והוסיף "ולא דמי לאפיה ובישול דהתם אם יניח כך יבשל ויאפה ממילא, משא"כ הכא מאן יימר שיבא לתוכו חיה, א"כ אין בפורש מכמר בים משום צידה, ודוחק למצא צד חלזון ידוע בידו ממש מן הים", ע"כ, ובראש יוסף (ד"ה פסקא) תמה על דברי רבינו "דודאי פורס מצודה בים ובא החלזון לתוכו לאחר שעה ושתים, הוצאתו עם המצודה ממים זהו צידתו או מושך הרשת כידוע, ושאני פריסה לחוד וממילא נצוד ומירי דצבי לבית ונעל בפניו", עיי"ש. 264. ועיין חתם סופר (בר"ה והנה) שהוכיח מהר"ן ריש פרק הנהנקים דלא כתוספות,

ליבה ולבתה הרוח אם יש בליבויו כדי ללבות חייב ואם לאו פטור • בשאין הרוח בפני עצמו כדי ללבות מ"מ דאי בשיש בו כדי ללבות אפילו בשיש בליבוי המלבה כדי ללבות למה יתחייב דבלאו איהו נמי היה הולך ומזיק אלא ודאי בשאין הרוח כדי ללבות מ"מ כל דבר אחר גמר המעשה שלו דהכי משמע המבעיר את הבערה שבפני עצמו עשה את הבערה שיכול להזיק הרוח מעיה ולכך כאן פטור דבלאו ליבוי לא היתה יכולה להזיק והליבוי דהיינו גמר עשייתה לא עשה המלבה בפני עצמו ופריך אמאי פטור ליהוי כשעושה הליבוי ע"י שיוע הרוח כאילו עשאה בפני עצמו כמו לענין שבת דחייב זורה ורוח מסייעתו כעושה בפני עצמו ומשני אביי הכא במאי עסקינן כגון שליבה מאד אחד שבטנין זה אין דרך הרוח לסייעו ולכך כי מתרמי שנסתייע בליבוי הרוח פטור דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה שיעלרף ליבוי הרוח עם ליבויו דלא שכיח שיעלרפו ולא הו"ל להזהר בכך יותר מברוח שאין מעייה כך פר"י ועוד יש לפרש כגון שליבה מאד אחד שאין בליבויו לבדו כל המדורה ולא ברוח אלא לד אחד דמדורה ליבה הוא ודד אחר ליבה הרוח ואם לא היתה המדורה מתלבה כי אם מאד אחד היה הולך וכבה מחמת שהוא מועט ומחמת שהאשה מתחברות יחד מתגדלת האש ומזקת ולא דמי האשה לזורה ורוח מסייעתו דמה שליבה לא סייע הרוח כלום: **רבא** אמר כגון שליבה ברוח מעייה וליבתה הרוח ברוח שאין מעייה • וה"פ אם יש בליבויו כדי ללבות עם רוח מעייה חייב דאפילו בלאו עושה הכל בפני עצמו ואם לאו שאין בליבויו בהדי רוח מעייה כדי ללבות אלא ע"י רוח שאין מעייה שסייעתו נעשה המלבה פטור דברוח שאינה מעייה לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה: **רבי** זירא אמר כגון דאמרה למורי • לא נפיא באור כעין נשיבת הרוח אלא חוט הבל פיו הוליא על האור ללבותו והכי קאמר אם יש בליבויו בפני עצמו כדי ללבות חייב ואם לאו פטור אע"פ שבסיוע הרוח מלבה דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה שנשיבת הרוח לגימור שלו ויסתייע על ידה ללבות דלא שכיח שהעלרף נשיבת הרוח עם הגימור לסייעו כי הם מקלקלים זה את זה אע"פ שסייעם מלד אחד כי הגימור הם והרוח קר:

רב אמי אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו הני מילי לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה • וכשגורם לזרוח הרוח המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב בגרמת זרייה זו אבל עושה מעשה של זרייה בפני עצמו לא אקרי (זורה) לכך הכא לא אקרי מבעיר אלא גורם והתורה לא חייבה אלא מבעיר ולא הגורם הבערה ע"י רוח המסייעתו ולהכי חשיבא הא גרמא לענין האש כלל אבל גרמות בנזקין פטור ומר בר רב אמי דפריך גבי רקתא בלא יחפור (נ"ב דף סו. ושם*) מאי שנא מזוזה ורוח מסייעתו מאי סבר כרב דהתם לענין חיוב הרחקה חייב גירי דיליה ודריך להרחיק ופי' ר' יוסי כמו הרחקת סולם מהשובך חשיב גירי דיליה לענין הרחקה אע"ג דלא חשיב ליה התם אלא גרמא לפטור מתשלומין מ"מ אסור ודריך להרחיק וגן היולא מתחת הפתים דחשיב מזיק משום דניחא ליה דמיזל ומכה בכח כל כך שאחר גמר כמו יזיק ברוח מעייה וכך משני בלא יחפור

מסורת השס

לעזי רש"י פלח"א. [פיל"א]. את־חפירה (כלומר כף שטוחה בעלת ידית ארוכה).

[נ"ב טו.]

[לעיל כו: ביצה יב: מגילה ב: מנחדרין סב: זבחים מז. כריתות יב:]

[לעיל כו: לקמן מלח:]

[לעיל ה. ושם נסמן]

שמות יב

יחזקאל כא

ישעיה מז

רש"ל מ"ש

ר"מ מ"ז [הרש"ל גורה]

[ד"ה זיקא]

ע"ל גר' יוסי יעפ"ן

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פי"ד מהלכי נזקי ממון הלכה ז ועיין בסמגות ובמ"מ סמג עשין סז טוש"ע מ"מ סימן תיח סעיף ט ועיין שם בנב"ש ובכ"י:

[א] [כב מלשם מתקמו ועוד נב"ב פ"ב דף קפ]:

[ד"ה אמר]

נג ב ג מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ב:

גליון השס

גמ' לא מיבעי ליה לתלמי עיין תוס' דף סו ע"ב תוס' ד"ה לתלמי וע"ש:

מוסף רש"י

סלתא. עגיס קטנים דקיס, דהאי ולאי פושט הוא (לעיל כב:).

דמלאכת מחשבת אסרה תורה. שנעמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בויקהל והתם מלאכת מחשבת כתיב (ביאה יג:) שהעושה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלא שמגיע בשבת או קבור שמלאכה זו מותרת (זבחים מז. וכעי"ז חגיגה י:) שמשב לעשות זאת (סנהדרין סב:) שמשב ומהכוין למלאכה זו עצמה (כריתות יט:).

סלתא שרגא דהתוא וראי מעשה דידיה גרמו: שלח ביד פקח הפקח חייב וכו': אמר ר"נ בר יצחק מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן דתני ניבה לא משתבש מאן דתני ליבה לא משתבש דכתיב °בלבת אש ומאן דתני ניבה לא משתבש דכתיב °בורא ניב שפתים: לבתה הרוח כולן פטורין: **ת"ר** °ליבה ולבתה הרוח אם יש בליבויו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור אמאי ליהוי °כזורה ורוח מסייעתו אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שליבה מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה ר' זירא אמר כגון דצמרה צמורי רב אשי אמר [א] כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת *דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור: **מתני'** °השולח את הבערה ואבלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר °כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה: **גמ'** אמר רבא למה לי דכתב רחמנא קוצים גדיש קמה ושדה צריכי דאי כתב רחמנא קוצים ה"א קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשכיח אש גבייהו ושכיח דפשע אבל גדיש דלא שכיח אש גבייהו ולא שכיח דפשע אימא לא ואי כתב רחמנא גדיש הוה אמינא גדיש חייב רחמנא משום דהפסד מרובה הוא אבל קוצים דהפסד מועט אימא לא קמה למה לי מה קמה בגלוי אף כל בגלוי ולר' יהודה *דמחייב אנזקי טמון באש קמה למה לי לרבות כל בעלי קומה ורבנן לרבות כל בעלי קומה מנא להו נפקא להו מאו הקמה ורבי יהודה °או מיבעי ליה לחלק ורבנן לחלק מנא להו נפקא להו מאו השדה ורבי יהודה *איידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או השדה שדה למה לי לאתויי °לחבה גירו וסכסכה אבניו ולכתוב רחמנא שדה ולא בעי הנך צריכא דאי כתב רחמנא שדה הוה אמינא מה שבשדה אין מידי אחרינא לא קמ"ל אר"ש בר נחמני א"ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים אימתי אש יוצאה בזמן שקוצים מצוין לה ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר ונאכל גדיש ואכל גדיש לא נאמר אלא ונאכל גדיש שנאכל גדיש כבר: תאני רב יוסף מאי דכתיב °ואחם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחלה שנאמר °והכרתי ממך צדיק ורשע בבי רב יוסף כולי האי נמי לאין דומין א"ל אביי טיבותא הוא לגבייהו דכתיב °כי מפני הרעה נאסף הצדיק אמר רב יהודה אמר רב לעולם

[ד"ה אמר]

[ד"ה אמר]

[ד"ה אמר]

ז קטנה. אבל גדולה סבירא ליה לרמ"א דלכולי עלמא שרי, דאפילו אם היה אדם עומד במוכה לא יכול לתופסה בחד שחיה: ח ויש מקילין. אף על גב דהטור [עמוד שעח] (ט) כתב בכוורת קטנה דאסור יח, אבל בזבובים סבירא ליה [עמוד שעז] דשרי, שאם בא ליטלם יברחו, כן נראה לי לדעת רמ"א. והב"ח [עמוד שעח ד"ה ולענין] פסק להחמיר, וכן עיקר: ט פסיק רישיה. ואף על גב דדבורים אין במינן ניצוד כדאיתא בביצה [לא, ב] וכן כתבו רש"א [שם ד"ה גמ'] וב"ח [עמוד שעז ד"ה עוד כתב], ואם כן ליכא איסור דאורייתא, ואפילו הכי אסור משום פסיק רישיה, עיין מה שכתבתי סימן שי"ד סוף סעיף א' [ס"ק ה]. ואם יש בו חוד קטן אך אינו נראה, שרי, דלא הוה פסיק רישיה (תוספות ביצה שם ד"ה אלא).

(ד) ויש מקילין. כבר העליתי בסיעתא דשמיא [ס"ק ג] דדוקא בספק אם יש שם זבובים אין צריך לבדוק אחר זה, אבל אם רואה בודאי שיש שם זבובים יפרים מה שנראה בעיניו ואין משם יומר, כן ראוי לפסוק, כפרט במידי דרבנן במין שאינו ניצוד, דמן התורה אין איסור בו כלל, רק משום גזירה דרבנן משום מינו ניצוד:

שלא לקנור מיבה ז [ח] קטנה או לתפוס כלים שזבובים בו בשבת דהוי פסיק רישיה שיצודו שם (ד) ח [ט] ז ויש מקילין במקום שאם יפתח הכלי ליטלם משם (ד) יברחו:

ד ח פורסין מחצלת על גבי הכוורת (מקום שמתכנסים בו הדבורים יז לעשות דבש) ובלבד שלא יכוין לצוד י [ט*] וגם הוא בענין שאינו מוכרח שיהיו ניצודים כי היכי דלא לחוי ט פסיק (יא) רישיה:

ה י צבי שנכנס לתוך הבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורים אין אחד יכול לנעול ונעלו שנים י (יב) חייבים: הגה [ז] יא ואם הפתח כבר (יג) מגופף מותר לנועלה כמנעול:

ו יא ישב אחד על הפתח ומלאו יכול השני לישב בצדו ואפילו יט אם עמד הראשון יא והלך לו השני פטור יב ומותר והראשון חייב:

ד) הפורש מצודה ונטעה פריסתו נכנס היה לתוכה מייב, אבל אם נכנס אח"כ לתוכה פטור אבל אסור, שאינו יודע אם יצוד אם לאו (תוספות שבת דף י"ז ע"ב ד"ה אין פורסין). ונראה לי דמהאי טעמא אסור להעמיד בשבת המצודה לצוד בו עכברים ובי חייבים. ואם אחד אינו יכול ואחד יכול, היכול מייב, והשני הוי מסייע ואין בו ממש ופטור (רמב"ם שבת פרק ז' הלכה טו): יא והלך לו. כתב התוספות יום טוב [שבת פרק יג משנה ז] שהלך לתוך הבית, דאי לא מימא הכי היאך אפשר שהשני ימלא מקומו של ראשון מבלי תת אחלה המקום פנוי אחין יושב ואז הלבי אינו ניצוד, ונמצא כשהשני חוזר וממלא הפתח הוא צודו ומייב, יא אלא כדפירשתי, עכ"ל. ואימא, דאחר מי שיש לו מרגגולות בתוך ביתו ונפתחה הפתח יהא אסור לאומנו, אלא על כרחך כיון שהוא ניצוד כבר שרי, הכא נמי כן, להא רש"י [שם קו, ב ד"ה ונמצא לבי] כתב דאין זה אלא כשומרו לבני (יא) שהיה לו מאחמוד. ונראה לי לשון יב) הר"ן [שם לא, א ד"ה

ערך לחם למהריק"ש

סוף סעיף ד [ובלבד שלא יכוין לצוד]. וכן ראוי לתוס בסגירת חיבה לגבי הזבובים: סוף סעיף ה [חייבים]. היה הדלת סגור והוא שמור בכך ונעל בנעול, אף על פי שמוסיף שמירה על שמירתו מותר, ולא אמרינן שאילו לא נעל בנעול שמא היו הדלתות נפתחות והלבי נמלט, הר"ן פרק האורג [שבת לא, א ד"ה אחרי השני]:

באר היטב

(ד) יברחו. והב"ח פסק להחמיר, וכן עיקר, מ"א [ס"ק ח]. וט"ז [ס"ק ג] העלה, הא דיש להקל, דנקא בספק אם יש שם זבובים, ואין צריך לבדקן אחר זה, ויכול להסגיר חיבה בלי בדיקה אם יש שם זבובים, וכל שכן אם יפרים פעם אחת ולא חיישינן שמא נשארו עוד. אבל אם רואה בודאי שיש שם זבובים, יפרים מה שנראה בעיניו ואין משם יומר, עכ"ל, ע"ש: (ה) רישיה. אף על גב דדבורים אין במינן ניצוד, וכן כתבו מהרש"א וב"ח, ואם כן ליכא איסור דאורייתא, ואפילו הכי אסור [משום] פסיק רישיה. ואם יש בו חוד קטן אך אינו נראה, שרי, דלא הוי פסיק רישיה, ועיין במהרש"א שם.

ביאור הגר"א

[ח] קטנה. עיין מ"א [ס"ק ז]: [ט] ויש מקילין. טור [עמוד שעז]. וכתב ולא דמי לכוורת שהיא קטנה והדבורים נצודין בה, ור"ל אף כשיפתח, ועוד דשם גופא גם כן אין אסור אלא במכוין. וסבירא ליה כסוגיא דשבת מ"ג [ע"א]. אבל

מחצית השקל

(ס"ק ז) קטנה. אבל גדולה סבירא ליה לרמ"א דלכולי עלמא שרי כו'. דהטור [עמוד שעז — שעח] כתב וז"ל, כתב בעל התרומה יט אסור לנעול בשבת התיבה שיש בו זבובים אלא כו' בענין שיוכלו לצאת משם, ונראה לי שאין צריך לדקדק בזה, שאין הזבובים ניצודים בתיבה, שאם בא לפתוח התיבה וליטלם יברחו. ולא דמי לדבורים בכוורת דקתני [שבת מג, א] פורסים מחצלת על גבי כוורת ובלבד שלא יתכוין לצוד, כי הכורת קטנה היא והדבורים ניצודים בו, ועוד דבכורת גופה קתני ובלבד שלא יתכוין לצוד, אלמא כי לא מכוין שרי, עכ"ל הטור. ורמ"א הביא שתי דעות הללו, ותחלה הביא דעת בעל התרומה המחמיר, ואחר זה הביא דעת הטור. וכתב רמ"א לדעת בעל התרומה ולכן יש כו' תיבה קטנה, משמע דבגדולה גם בעל התרומה מודה דשרי, אף על גב שהטור שחולק כתב להלק בין האי דהכא ובין כורת דשאני כורת שקטנה היא, משמע דהבעל התרומה אוסר אפילו בגדולה, אבל דמ"א סבירא ליה דבגדולה גם בעל התרומה מודה, ולא פליגי כי אם בקטנה כיון דאם היה עומד בתוך התיבה היו ניצודים, אף על גב שאם יפתח התיבה יברחו, מכל מקום שם צידה על זה. והטור מתיר אפילו בקטנה משום סברתו הראשונה דאם יפתח התיבה יברחו, ולא כתב שאני כורת דקטנה אלא לדעת בעל התרומה לפי מה שהבין הטור דהבעל התרומה אוסר אפילו בגדולה, על זה כתב ניהו דיש לומר דבעל התרומה לית ליה האי סברא שאם יפתח יברחו, מכל מקום בגדולה יש להתיר, ואין ראיה מכורת, דקטנה היא. וצריך לומר לדעת הטור דבדבורים ליכא למיחש שאם יפתח יברחו, שאין טבע הדבורים בכך, וכמו שכתב מ"א בס"ק שאחר זה: (פ"ק ח) ויש כו'. אף על גב דהטור כתב כו'. ר"ל, דהא הטור דחי ראיית בעל התרומה [שם] מדבורים דשאני כורת דקטנה, משמע דבקטנה מודה הטור דאסור, היינו דוקא בדבורים, אבל בזבובים סבירא ליה להטור דאפילו בקטנה מותר, מטעם הראשון שאם יפתח התיבה יברחו, ובכורת לא שייך זה כנזכר לעיל [ס"ק ז], או מטעם אחר וכמו שכתב ט"ז [ס"ק ג], ולא כתב שאני כורת [ד]קטנה כי אם לדחות דברי בעל התרומה כפי הבנת הטור כנזכר לעיל: והב"ח פסק להחמיר. כדעת בעל התרומה. והט"ז [שם] כתב דגם הטור לא פליג על בעל התרומה בזה, ומודה

לבושי שרד

(ט) מג"א סק"ח כתב בכוורת. לשון הטור שהעתקתי נאות ו' משמע דמודה בחיבה קטנה, ואם כן קשה מאי ויש מקילין, הא רמ"א בקטנה מייבי. לכן פירש המג"א כפירוש הט"ז ס"ק ג' דגבי דבורים הוי כוורת קטנה, מה שאין כן זבובים אם הבורות [illegible]

בתוכו, ופירש הר"ן לגון שיש לבי בבית והדלת מגופה והוא שמור בכך ונא זה ונעל עוד בנעול, אף על פי שמוסיף לו שמירה מותר ולא אמרינן דהוי כאלו לא אותו אחת לא היה נועל שמא היה הדלת נפתח והלבי נמלט, כך שבי זה מותר

מהדורת בר-זמאן

והחליקו בשבת שרי, דהא היה יכול ללוטשו בלאו הכי, [ש] וכמו שכתוב סימן רנ"ג סעיף א' בהגה ד' [יב]: **יד ליקח כלים.** [ש] אפילו לצורך שבת אסור (ב"י עמוד מה ד"ה כתוב וממרדכי). ואפשר דאפילו על ידי עכו"ם אסור להכיאו, כן נראה לי, דלא כעולת שבת [ס"ק ג] דכתב דאינו אסור אלא מפני מראית עין, דליתא, עיין בית יוסף [שם] וכמרדכי [בילה רמז תרסד]: **טו שעושה מנעלים.** ז"ל הרב בית יוסף [עמוד מה ד"ה כתוב בהגהות], כתב בהגהות אשר"י פרק ג' דיו"ט [בילה, סימן ז], עכו"ם שעשה מנעליים ביום טוב בשמים למכור לכל מי שירצה ובא יהודי ולקחם מהחנות, ואסרם הר"ר יום טוב משום מוקצה, והר"ר אליה הזקן, הואיל וגמרו בידי אדם ויכול לגמרו ביום טוב [יג] לית ביה משום מוקצה, ע"כ. ול"ע, דליתסר משום דאין מכיאין כלים מבית האומן, וכמו שכתבתי בסמוך. ושמא יש לומר דשאני מנעלים דאין דרך בני אדם לתת לו מלאכה לעשות, אלא הוא עושה משלו ומוכר, הלכך אפילו עשאם ביום טוב לית לן בה, דבדידיה קא טרח, עכ"ל [הב"י]. ועל פי זה כתב רמ"א הגה זו. והמעיין בב"י [שם] יראה שכל דבריו דברי תימה הם, [ש] דכולי עלמא סבירא להו דאין מביאין כלים מבית האומן (עיין סימן תקל"ד ס"ק ו מה שכתבתי). ואם הביא, להר"ן [שבת ג, א ד"ה ובכולן] שרי ליהנות ממנו, ולהגהות אשר"י אסור, הואיל ועשאו בשביל ישראל. אבל בעכו"ם שעושה על המקום, אם הביא שרי ליהנות, דהא לא עשאו אדעתא דישראל, יב (אפילו) [ואם] [יג] עשאו בשבת [יד] בעיר שרובה ישראל אסור כמו שכתוב סימן תקט"ו סעיף ו', אבל לכתחילה אסור לילך וליקח ממנו, [ש] אם לא בעכו"ם חנוני שאינו אומן כלל אפשר דמותר, כן נראה לי. ועיין ב"ח [עמוד מד]: **טז דאין אדם.** אבל למאן דאמר דמצווה, אסור, כן הוא בהדיא בשבת דף י"ח סוף ע"א. והעולת שבת [ס"ק ד] לא דק: **יז וטוענין.** זה אפילו בית שמאי מודה, כמו שכתבו התוספות [שבת יח, א] ד"ה ולימא וכו', דאמי ממילא טפי מכל הנך דמתניתין. והעולת שבת [שם] לא דק:

יח והגת מבעוד יום. הא למד וכתב מבעוד יום, דמילתא דפשיטא היא, לאורויי דלוקא כשטען מבעוד היום גדול דנתרסקו הענבים קודם שבת בטעינה הקורה, ואם כן אפילו שחיט להו בידים אחר כך ליכא חיוב חטאת, ולכן המשקין היוצאין מהן מותרים. אבל באמת מותר להטעינו סמוך לחשיכה, אך המשקין היוצאין מהן אסורין, דגזרינן שמא יסחוט: **יט בוסר ומלילות.** צריך לומר [יט] דיותר עומדין למשקין משאר פירות, דהא קיימא לן דסוחטין שאר פירות לכתחלה, וכמו שכתוב סימן ש"כ [סעיף א] (תוספות שבת יט, ב ד"ה השוס). וצ"ע, דמכל מקום אי שחיט להו לא חייב חטאת, דדבר תורה אינו חייב אלא על דריכת זחים וענבים בלבד, כדאיתא בשבת דף קמ"ה סוף ע"א, וכן פסק הרמב"ם פרק (ו') [ת] [משנת הלכה יז], ואם כן המשקין היוצאין מהן יהיו מותרין אפילו לא ריסקן, כמו שכתבו התוספות בעצמן אחר כך [שם יט, ב ד"ה רבי] כל היכא דליכא חיוב חטאת המשקין מותרין. ועוד קשה, למה דילג הטור [עמוד מה] שוס המוזכר בגמרא [שם יט, ב], ונקט בוסר ומלילות. וכן ברמזים [קיצור פסקי הרא"ש שבת פ"א סימן לט] לא נקט שוס, וצ"ע למה. ונראה לי דסבירא להו דמאי דאמר דאמר בגמרא שוס, היינו שאם לא ריסקן מבעוד יום אסור לגמרו בידים בשבת, כמו שכתוב סוף סימן ש"א, אבל משקין היוצאים ממנו מותרים אפילו לא ריסקן, כמו שכתבתי לעיל. אבל בוסר הוא ענבים, ומלילות הוא שבלים, [ש] וידוע דאחיטה

(ה) וכל זה בכלים שעשה לישראל אבל גוי שעושה מנעלים כו'. כתב ב"י [עמוד מה ד"ה כתוב בהגהות] דשאני מנעלים דאין דרך בני אדם לתת לו מלאכה לעשות, אלא הוא עושה משלו ומוכרו, הלכך אפילו עשאם ביום טוב לית לן בה, דבדידיה קא טרח, עכ"ל:

(ו) **והשמן והיין היוצא מהן מותר.** פירוש, אף מה שיוצא בשבת. ולא גזרינן שמא יסחוט, כמו שגזרו במשקין שזבו, דהתם יש חיוב חטאת אם יסחוט על כן גזרו אפילו בזבו מעצמן, אבל הכא כיון שבלאו הכי זב מעצמו, כיון שכבר נדרסו על ידי הטעינה, אלא שיוצא טפי על ידי הסחיטה בידים, זה אין איסור אלא מדרבנן, על כן זב מעצמו בשבת שרי לגמרי. אבל הטור [עמוד מה] כתב דאין היתר להיין והשמן היוצא מהן אלא בנתרסקו מחלה ואחר כך הטעינם בקורה בערב שבת עד שנידוכו היטב. וכתב ב"י [שם ד"ה ודעת] דלדעת הטור היכא דיש היתר, היינו אפילו לגמור בידים, והוא דעת התוספות [שבת יט, א ד"ה רבי]. ולאיתו, מדכתב הטור בסוף סימן שכ"א [עמוד תמה] שוס ובוסר שריסקן מערב שבת, אם מתוסרין דיכה אסור לגמור דיכתן בשבת, ואם אין מתוסרין דיכה אלא שחיקה, מותר לגמור בשבת. ומתוה לי, דאם כן למה כתב כאן המשקין היוצאין מהן מותרים, משמע אבל לא בידים, אע"ג דנידוכו יפה ואין מתוסרין אלא שחיקה. ותו, דבסימן ש"כ [טור עמוד תלב] כתב גם כן ואם נתרסקו יפה מערב שבת מותרין המשקין היוצאין מהם, משמע גם כן אבל לא בידים. על כן נראה לענ"ד דהטור לא סבירא ליה כתוספות זה, מדלא כתב הרא"ש [שבת פ"א סימן לט] זה דהיתר לגמור בידים. ומה שכתב הטור בסוף סימן שכ"א לשון יגמור, לא בידים קאמר, אלא כתב בלשון התלמוד [שבת יט, א] ופירש רש"י [שם ד"ה] יגמור, ומאחר שריסקם ולוכרם בכובד, יניחם בכלי ויצאו מעצמן ומותר לכתחלה. ולא יגמור, פירושו אסור להניחם מבעוד יום תחת כובדם כדי לגמור משתחשך. כן הוא גם כן בפירוש דברי הטור:

(ז) ליקח. אפילו לצורך שבת אסור, ב"י. ואפילו על ידי עכו"ם אסור להכיאו, מ"א [ס"ק יד], ע"ש: (ח) מותר. עיין מ"א [ס"ק טו] דהעלה לכתחלה אסור לילך וליקח ממנו, אם לא בעכו"ס חנוני שאינו אומן כלל אפשר דמותר, ע"ש. ועיין ב"מ: (ח*) והיין היוצא מהן מותר. אם נתרסקו קודם

לבושי שרד

. שבת י"ח [ע"ב]:
*. טור עמוד מו; ב"י
ימן שכח עמוד תלט
"ה אבל בתוספות, כשם
ג"ש שבת פ"א סימן
, ור"ן שם ו, א ד"ה
והאי:
**. מתניתין שם יח, ב:
[מתניתין שם יח, א] שם
ט [ע"א] ממשנה ו'
ק ב' דעדיות וכרבי
מעגל [וכפירוש שני
ופסוק שם ד"ה רבי; ר"ן
ו ח, א דבור ראשון, לדעת
ר"ף שם; מגיד משנה שבת
ג, ב לדעת הרמב"ם):
שם [יח, א] (וכרבה
ינו חנגאל והסכמת
תוספות והרא"ש
ר"ג וסמ"ק ומאר
סקיים) [יז] [וכרב יוסף;
ינו שם בשו"ת ספר אשר
ן ו, הובא בתוספות שם
ה והשתא; ב"י עמוד מט
שת הרי"ף שם ו, ב,
והרמב"ם שבת ו, טו):

ציונים לרמ"א

מרדכי פרק קמא
"ט [בילה שם] ואור
ע [שם] והגהות
מוניות פרק ב'
לכות יום טוב [שם]
:הות אשר"י פרק אין
צדין [בילה שם]:
ית יוסף [עמוד מה ד"ה
כתוב בהגהות]:
הגהות אשירי פרק אין
ן [בילה פ"ג סימן ו, כשם
זרוע הלכות יום טוב סימן
שנה, וכה"ר אליהו]:
דברי עצמו:

הגהות הסמ"ע

ח ה והשמן והיין היוצא
ם מותר. היינו דווקא
שנתרסקו מבעוד יום:

הגהות והערות

ע"ש במ"א ס"ק יג,
ן יד אפרים. המקור חייס
ם "רבנו סעיף ה ובמג"א
ן לט". ועיין פרי מגדים
ב שאינו יודע מהו, ועיין
גן דוד שם:
עיין סימן (תקנ"ז)
לד [סעיף ג]:
(גליון מ"א)
עיין מה שכתבתי סימן
ה סעיף ד' [ס"ק
(גליון מ"א)
כ"ה בדפו"א ע"פ
מרבנה בשלמן הטהור,
מקור חיים ושמוש
ים [נילקוט מפרשים]
יהו "ונעויר", ועיין בכרם
ה [שם] שיש כנראה
ת סופר. השיורי לקט

מהדורת פרידמאן

היא תולדה דדש, ואם כן במלאכת איכא נמי מיומא דאוריתא כשמפרק אותן משבלים, ולכן אם לא ריסקן, משקין היומא אסורין. כן נראה לי ברור: **כ להשמעת קול.** ואיכא זילותא דשבת. ואם הרחיים של עכו"ם פסיקא דשרי ליתן לתוכה מבעוד יום. ואם הישראל נותן לעכו"ם החטים מערב שבת, אפילו העכו"ם טוחנן בשבת שרי, כמו שכתוב סעיף ג', ובלבד שלא יעמוד הישראל אצלו דלא מיחזי כשלומו, וכמו שכתבתי סוף סימן ש"ז [מב]. אבל אם השעה צריכה לכך, כגון שמוך לפסח, דשמי הישראל לשמור הרחיים שלא יתחמץ, דהא שבות דשבות הוא, דהא אפילו נותן הישראל להרחיים בשבת ליכא חיוב מלאכת עד שיטחון ברחיים של יד, וכן משמע בתוספות [שבת] דף י"ח [ע"ב] ד"ה ולימא מר כו', דטעמא דבית שמאי דגזרינן כו', ד מ וקשה מ דמכל מקום קשה לימא גזי רחיים ממי משום גזירה, אלא על כרחך אפילו נתנו בשבת מ ליכא חיוב מלאכת, וכן כתבו הסמ"ג וסמ"ק בהלכות מנ. ועיין בתוספות סוף פרק קמא דע"ז [עבודה זרה כא, ב ד"ה אריקא]. מיהו ממה שכתבתי סימן שע"ז [ס"ק ט] גזי מצודה בשם התוספות [שבת יח, ב ד"ה אין פורסין] משמע דמייב מלאכת בדבר דאחי ממילא וכן פירשו התוספות במנחות דף נ"ו [ע"ב ד"ה ומעשה] דומיא דמדליק פת בתנור ונאפה. וכן משמע בפרק ח' ברמב"ם מז, אם כן כשאומר לעכו"ם הוה ליה שבות דשבות דשרי במקום מצוה, כמו שכתוב סימן ש"ז סעיף ה', ולכל שכן היכא דלא אמר ליה כלל רק יושב ושמר. ועיין סוף סימן ש"ז: **כא במקום פסידא.** פירוש, כיון דאיכא פלוגתא, מקילינן במקום פסידא. אבל לרבה בגמרא [שבת יח, ב] אפילו במקום פסידא אסור. והעולת שבת [ס"ק ד] לא ידע הסוגיא בפוסקים ובדברי התוספות שם [ד"ה ולימא], לוק ומשכח: **כב יש להקל.** או להשאילה לעכו"ם: **כג במחטו בידו.** אבל בנגדו שרי, דאפילו בשבת ליכא חיוב

(ז) ולא חיישינן להשמעת קול. כרב יוסף [שבת יח, ב]. ויש אוסרים פוסקים כרבה [שם] דאמר אפילו לבית הלל אסור, אע"ג דלית להו שביתת כלים, מכל מקום אסור משום השמעת קול, ואיכא זילותא לשבת: (ח) במחטו בידו. (מ) זה לשון הרמב"ם [שבת יט, כו]. והביא [הבית יוסף מח] יוסף [עמוד נ ד"ה וכתב] פלפול ארוך בזה בשמו של הר"ר ירוחם [נתיב יב ח"ב מד, ד] ומה שחירך הוא עליו. ואמנם דיעה קלה אף אני, דודאי מדפסק הרמב"ם כאן דוקא בידו, משמע בנגדו מותר, דהוה ליה גזירה לגזירה, וכדרבא [שבת יח, ב], כמו שכתב הבית יוסף [עמוד נא ד"ה אבל], אם כן קשה למה פסק אחר כך סמוך לחשיבה: הגה (ז) ולא חיישינן להשמעת קול שיאמרו רחיים של פלוני טוחנות בשבת [כז] מ ויש אוסרים ברחיים ובכל מקום שיש לחוש כ להשמעת (מ) קול י' וכבי הוא להמלה מיהו **כא** במקום פסידא **כב** יש להקל כמו שנתבאר לעיל סוף סימן רמ"ד. פ ומותר להעמיד כלי המשקולת שקורין זייגי"ר מערב שבת אף על פי שמשמיע קול להודיע השעות בשבת כי הכל יודעים שדרכן להעמידו מאתמול ועיין לקמן סימן של"א ס"ב ל ו פ לא יצא אדם ערב שבת סמוך לחשיכה (ח) **כג במחטו** פ (י) [כח] בידו ולא בקולמוסו שמא

וכן משמע בתוספות [שבת] דף י"ח [ע"ב] ד"ה ולימא מר כו', דטעמא דבית שמאי דגזרינן כו', ד מ וקשה מ דמכל מקום קשה לימא גזי רחיים ממי משום גזירה, אלא על כרחך אפילו נתנו בשבת מ ליכא חיוב מלאכת, וכן כתבו הסמ"ג וסמ"ק בהלכות מנ. ועיין בתוספות סוף פרק קמא דע"ז [עבודה זרה כא, ב ד"ה אריקא]. מיהו ממה שכתבתי סימן שע"ז [ס"ק ט] גזי מצודה בשם התוספות [שבת יח, ב ד"ה אין פורסין] משמע דמייב מלאכת בדבר דאחי ממילא וכן פירשו התוספות במנחות דף נ"ו [ע"ב ד"ה ומעשה] דומיא דמדליק פת בתנור ונאפה. וכן משמע בפרק ח' ברמב"ם מז, אם כן כשאומר לעכו"ם הוה ליה שבות דשבות דשרי במקום מצוה, כמו שכתוב סימן ש"ז סעיף ה', ולכל שכן היכא דלא אמר ליה כלל רק יושב ושמר. ועיין סוף סימן ש"ז: **כא במקום פסידא.** פירוש, כיון דאיכא פלוגתא, מקילינן במקום פסידא. אבל לרבה בגמרא [שבת יח, ב] אפילו במקום פסידא אסור. והעולת שבת [ס"ק ד] לא ידע הסוגיא בפוסקים ובדברי התוספות שם [ד"ה ולימא], לוק ומשכח: **כב יש להקל.** או להשאילה לעכו"ם: **כג במחטו בידו.** אבל בנגדו שרי, דאפילו בשבת ליכא חיוב

ציונים לרמ"א

מ) טור [עמוד מט] ותוספות [שבת יח, ב ד"ה והשמא] והרא"ש פרק קמא דשבת [סימן לג] וסמ"ג [לאוין מה עמוד רז] סמ"ק [סימן רפב עמוד רפד] וספר התרומה [סימן רכא] והגהות מיימוניות פרק ד' [משבת אות ע] ותשובת מהר"י ווייל סימן ק"ל ואגור [סימן שמג ומקיט; בביבו מנהגל שבת יח, ב]:

(*) דרכי משה אות ד ד"ה אבל אסור:

פ) אגור [סימן תקיט]:

פ*) סעיף ג:

הגהות והערות

מב) ועיין סוף סימן רמד בהגה:

מג) עיין נתיב חיים, באורך מפרשים ס"ק יד, ואמנם הטוחן סימן שכא, דלא משמע מידי בסמ"ג וסמ"ק דליכא חיוב מלאכת בחרחים של מים. וכ"כ בלשון הלכה ד"ה להשמעת:

מד) המפרשים כתבו שמחיבות "ועיין בתוספות" [ויש שכתבו מחיבות "מיהו ממה"] עד מיכא "ונאפה" הוא הגה. ואל"כ מה שכתב "וכן משמע בפרק ח' ברמב"ם" כוונתו דכן משמע דליכא חיוב מלאכת. ויש שכתבו דעד מיכא "ברמב"ם" הוא הגה. ולפי זה כוונתו שברמב"ם משמע דחייב מלאכת. עיין מחלת הקק, נתיב חיים, שמן המאור, הגהות הגר"ב פרענקיל, מקור חיים, חדושי הרז"ה והגהות מהרש"ם [בילקוט מפרשים]:

מה) נוסף ע"פ לבושי שרד ומקור חיים:

מו) עיין רש"י שם ד"ה לא קא עביד:

מז) פירוש, הרב כתב כן דדלכו להעמידו מערב שבת, כדי לפרשו אף לאחר דמחמיר ברחיים. עיין גן רוה:

מח) תוקן ע"פ גן רוה:

מט) ועיין סימן שיג מסכלות זהב אות ז; ולאם

(פ"ק כ) להשמעת קול כו'. וכן משמע בתוספות כו'. איצ הסוגיא [שבת יז, ב], תנן בית שמאי אומרים אין שורין דיו כו' אלא כדי שישורו מבעוד יום כו', אין פורסין מצודות חיה כו' אלא כדי שיצודו מבעוד יום, ובית הלל מתירים. תנו רבנן [שם יח, א] מניחים מוגמר תחת הכלים ומתגמרין והולכין כל היום, ומניחין גפרית תחת הכלי ומתגפרין והולכין כל השבת. אין נוחנים חטים תוך הרחיים של מים אלא בכדי שיטחנו מבעוד יום. ושאל הש"ס מאי טעמא אסור ברחיים, ואמר רבה מפני שמשמעת קול. אמר ליה רב יוסף, ולימא מר משום שביתת כלים, דתניא ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו [שמות כג, יג] לרבות שביתת כלים. אלא אמר רב יוסף משום שביתת כלים. ופריך, מוגמר וגפרית מאי טעמא שרי, ומשני מנ דמנח אארעא בלי כלי, וליכא משום שביתת כלים. ומסיק, דבית הלל לית להו שביתת כלים, וברייתא דובכל אשר כו' דאית לה שביתת כלים, בית שמאי היא. והקשו תוספות ד"ה ולימא כו', מאי פריך רב יוסף ולימא מר משום שביתת כלים, הלא עדיף לומר הטעם דהשמעת קול ואתיא אפילו כבית הלל, מלומר משום שביתת כלים ואתיא כבית שמאי ולא כבית הלל. ותירצו דרב יוסף לא סבירא ליה כלל סברת השמעת קול, וניחא ליה לומר משום שביתת כלים אע"ג דאתיא כבית שמאי דוקא, מלומר משום השמעת קול ואתיא אפילו כבית הלל. והקשו התוספות, דעל כרחך רבה לא סבירא ליה טעמא דבית שמאי דאוסר כל הני דמתניתין שריית דיו ופריסת מצודות משום שביתת כלים, אלא משום גזירה דלמא יעשה בשבת גופה, דאם לא כן מאי איצטריך רב יוסף להביא ראיה דבית שמאי אית להו שביתת כלים מברייתא דובכל אשר אמרתי כו', הוה ליה להביא ראיה ממתניתין מדאסרו בית שמאי כל הני דקתני במשנה. אלא ודאי דבהני דבמתניתין יש לומר הטעם משום גזירה, עכת"ד השי"ס ותוספות. וקשיא למ"א, דאכתי לא אצטריך רב יוסף להביא ברייתא דובכל אשר אמרתי כו', אלא ממתניתין דאוסר בית שמאי, ואי דבמתניתין יש לומר הטעם משום גזירה, הא גם ברחיים יש לומר דאוסר משום גזרה. על כל פנים יהיה טעמיה דבית שמאי או משום שביתת כלים או משום גזרה יש לאסור רחיים, דהא גם ברחיים שייך טעמא דשביתת כלים וטעם גזירה. אלא ודאי דברחיים ליכא איסור תורה אפילו נותן ישראל החטים תוך הרחיים בשבת, ולכן ליכא למגזר ערב שבת אטו שבת, דהוי גזירה לגזירה. אולם כל האחרונים תפסו על מ"א בזה, דאיך אפשר לומר הטעם ברחיים משום גזירה, תקשי קושיית הש"ס מוגמר וגפרית מאי טעמא שרי, דאפילו תימא דמנח אארעא כדמשני הש"ס, דניהו דכהאי גוונא ליכא משום שביתת כלים, מכל מקום טעם גזירה שייך בו. אלא על כרחך דאתיא כבית הלל דלא גזר, ו[ו]טעם איסור הרחיים משום השמעת קול, ולכן הוצרך רב יוסף להביא ברייתא דבית

עם המוגמר שעליו תחת הכלים, וכן משמע לשון הברייתא, וכהאי גוונא ליכא למיגזר, דהא כהאי גוונא אפילו בשבת ליכא מלאכה דאורייתא, ואינו כי אם איסור דרבנן, ואם כן ליכא למיגזר ערב שבת אטו שבת, דהוי גזרה לגזרה. אבל אי הטעם משום שביתת כלים, לולי דמשני דמנח אארעא, מקשה הש"ס שפיר מוגמר וגפרית מאי טעמא שרי. ועיין בחדושי בעזרת השם במסכת שבת [שיעורי מחצית השקל הקנ"א — תקנ"ה, שיעור ד], כתבתי בעזרת השם יישוב באריכות: ועיין בתוספות סוף פרק קמא דעבודה זרה. שרבינו תם רצה להתיר בנין בית בקבלנות אפילו עושה הגוי בשבת. וכתב עוד, אפילו שמפורסם, דהא רחיים גם כן מפורסם ואפילו הכי לבית הלל שרי. ור"י [בתוספות שם] דחה דשאני רחיים דהמים טוחנים ולא עביד גוי מעשה בידים, מה שאין כן בנין, שהגוי עושה מעשה בידים, עכת"ד. ומזה לכאורה מוכח דלא כמ"א, דאי כמו שכתב מ"א דאין בנתינת חטים לרחיים איסור תורה, אם כן הוה ליה לר"י לחלק בין בנין לרחיים, דבבנין איכא איסור תורה וברחיים ליכא רק איסור דרבנן, אלא על כרחך גם רחיים הוי איסור תורה. אלא דיש לדחות, אדרבה זה כוונת ר"י באמת, דשאני רחיים דהמים טוחנים כו' ואם כן אפילו בישראל ליכא איסור תורה, מה שאין כן בנין, שהגוי עושה מעשה בידים, והוי כהאי גוונא בישראל איסור תורה. ד מיהו ממה שכתבתי סימן שפ"ז [כו'] בשם התוספות. שהקשו, לבית שמאי דסבירא להו אין פורסין מצודה אלא אם כן נצודו מבעוד יום, דגזר ערב שבת אטו שבת כנזכר לעיל, והא אפילו פורס מצודה בשבת ליכא איסור תורה, דהא בשעת פריסה אינו צד ולא עביר מידי. ותירצו, דחיישינן [שמא] בשעת פריסה יכנס חיה לתוך המצודה, דהוי איסור תורה, עכת"ד. והא אפילו כהאי גוונא ליכא איסור תורה, דהא בפריסה ליכא איסורא, ומה שהחיה נכנסת לתוכה הא איהו לא עביד מידי, דהא החיה נכנסת מאליה, אלא על כרחך גם כהאי גוונא אסור מן התורה. והוא הדין ברחיים, דניהו דהנתינה לתוך הרחיים לא עביד מידי והטחינה היא על ידי המים, מכל מקום כיון דמיד בשעת נתינת החטים המים טוחנים, חייב ל דומיא דמדביק כו'. שנראה מדברי התוספות שם דאפילו לא הייפך הפת ולא עשה שום דבר בפת משעה שהדביקה, אע"פ שנאפה ממילא מכל מקום חייב: אם כן כשאומר לעכו"ם כו'. מן מה שכתב ועיין בתוספות בסוף פרק קמא דעבודה זרה כו' עד אם כן כשאומר כו', הוא כעין הגהה כדרכו, אבל העיקר נראה בעיניו כמו שכתב תחלה, דברחיים ליכא איסור כמו שמשמע מדברי תוספות דשבת דף י"ח, והעיקר שמצא כן להדיא בסמ"ג וסמ"ק. וכל הראיות שהביא שנראה דהתוספות סבירא להו דחייב ברחיים, לא נמצא הדבר מפורש, ויש סברא לחלק בין רחיים, על זה כתב אם כן כשיאמר לגוי הוי שבות דשבות, דהא אפילו עביד ישראל אין בו אלא שבות: (פ"ק כא) במקום כו'. כיון

נ נסמך למלאכה דאורייתא אסור בחולי שאין בו סכנה, מה כן דבר שאין לו סמך מדאורייתא, ואכילה הוי דבר שאין לו מהתורה. וקצת ראיה מהא (דסנהדרין) [דכתובות] [ס, א] הביאו פרק חבית [שבת סא, א ד"ה גרסי'] דלכך שרי לגונח לינק חלב זה בשבת, מפני שהוא שבות הנעשה בשינוי שלא כדרך ות. ומה שכתב הט"ז דרמ"א פסק דלא כב"י אלא ע"י ישראל הוא תמוה דנראה דלא פליגי, וכן משמע בב"ח [עמוד תקג ד"ה (ברכת דוד)

ס [מא] ט"ז סקכ"ז. **ואין ללמוד מזה היתר לאותם שנוהגים בקצת ות להשים תוך החוטם.** ובספר הלכות קטנות חלק א' סימן מתיר לנשוף בחוטמו השנופטאבאק אף על פי שינשוף אותו יל הנזילה, כיון שרוב העולם נושפין אותו בחול. ועיין מ"א (ל"ד) [מב] [ובאר היטב ס"ק ל]: (כרם שלמה)

ניין פרי מגדים: (ליקוטי חבר בן חיים)

ף מד] שו"ע. **רוחצין במי גרר ובמי חמתן ובמי טבריה כו'.** ע דאפילו שוהה בהם מותר, דדוקא במים הרעים ובמי המשרה בשוהה, ובש"ס [שבת] דף ק"ט ע"ב מבואר דבשוהה אסור במי א יעו"ש, איברא דבגוף הש"ס קשה דברייתא דלעיל [שם ע"א] ע דמותר, ועיין מהרש"א שם, ולתירוץ השני של המהרש"א ; דיש לו חטטין אסור במי טבריא, ומפשט דברי השו"ע משמע בחטטין מותר במי טבריא, דהכא מיירי אפילו ביש לו חטטין כח מסיפא דאינו שוהה מותר אפילו בחטטין כמבואר בש"ס ע"ב] ורמב"ם [שבת כא, כט] וכן כתוב באליה רבה [ס"ק נג] , וצ"ל ון הראשון של המהרש"א שם ודוק. וכן כתב בחידושי ב"א שם [ד"ה במה]: (מלא הרועים)

ף מה] שו"ע. **לוחשים.** עיין בהגהות מימוניות פרק כ"א מהלכות : [הלכה כח אות ד] שכתב דהוא הדין מי שחש בראשו או בעינו תר ללחוש לו בשבת, דלא גזרו בזה משום שחיקת סממנים, וכן בשו"ת מהר"ם בן ברוך [מרוטנבורג] החדשות [דפוס לבוב] סימן ה: (מנחת פתים)

ף מז] מג"א סקנ"א. **וכן משמע מסימן ש"ל סעיף ט', כצ"ל:** (מקור חיים)

וצ"ע וכו'. אפשר דהאי עצם [שבשו"ע] היינו שנשבר, דאם לא כן ליה למימר אבר שיצא: (ברכת דוד)

ף מח] שו"ע. **שהדם יצבע אותו.** נ"ב, עיין לעיל סימן ש"כ במ"א (י"ד) [כד] בשם הרדב"ז [ח"ד סימן אלף רא] והוא הדין כאן, הדינים שם וכאן ממקור אחד של יראים [השלם סימן רעד קלו, ב], ן ב"י שם [עמוד תלט ד"ה כתוב] וכאן [עמוד תקו ד"ה כתוב לי]: (הגהות מוהרי"ש נתנזון)

סקנ"ב. **ונראה לי דבבגד אדום פשיטא דאסור.** נ"ב, וכן : לעיל סימן ש"ך ס"ק (ה') [כה] ובאליה רבה [שם ס"ק כד] ק להקל היכא שהוא דרך לכלוך ומביא ראיה מהאגור סימן "ד) [תפד], ויעוין לעיל סימן ש"ב סעיף יו"ד ברמ"א: (הגהות הגר"ב פרענקיל)

סקנ"ג. **כשמעמיד עלוקה וכו'.** אם מותר להושיב הבלאטרין רין אימפפען, עיין תשובה מאהבה חלק א' סימן קל"ה שמתיר פן אם לא יכול לפייס הרופא בממון שיושיב הבלאטרין למחר, לאו לא ישא ויסייע הישראל את התינוק, רק הנכרי לבדו: (כרם שלמה)

[אפילו אין מהדקו הוי מלאכה וכו']. להעמיד בשבת עלוקה רין פייאפקו ולמצוץ דם באדם הוא איסור תורה. וראייתו מהא שיך בו נחש דסנהדרין דף ע"ח [ע"א] דמחייב (רבי מאיר) [רבי דה] והוי כאילו תוקע סכין בבטנו, ואפילו רבנן לא פטרי אלא ירא להו ארס מעצמו מקיא ע"ש. והנה מראיה זו שהביא יש

שנטל את ז' חבירו ותחב לתוך פי הנחש לכולי עלמא פטור, כי פליגי בהשיך את הנחש פירוש שדחק שיני הנחש תוך בשר חבירו, מר סבר ארס בין שיניו עומד והוי כמו שהרגו בידים, ומר סבר מעצמו מקיא ע"ש. הרי מבואר דבעלוקה הג"ל לכולי עלמא לא עביד כלום. ותו נ"ל ראיה לכאורה מהא דקיימא לן לעיל סימן שכ"ד [סעיף יג] מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים מחוברים בשבת ובהמתו תולשת מהקרקע אפילו הכי מותר. מיהו אם העלוקה שלו, אסור משום שביתת בהמתו, דהא כתבו התוספות סוף פרק הפרה [שם נה, א] ד"ה המנהיג וכו', דילפינן במלאכת שביתת בהמתו מהרבעת כלאים לאסור דגים משום שביתת בהמתו בשבת ע"ש. ודוקא להעמיד בהמתו על גבי מחובר רחמנא שריא בהדיא כמו שכתבו התוספות [שבת] דף קכ"ב [ע"א ד"ה מעמיד] דכתיב למען ינוח בהמתך [שמות כג, יב] ואין זה נייח אלא צער לבהמה אם לא תאכל ע"ש, אבל לעלוקה לית ליה צער אם לא יעמידנה. אך דנראה לענ"ד דעתי מטעם אחר דלהעמיד עלוקה אסור מן התורה, משום דקשיא לי אהא דאמרו [שם] מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים בשבת, והא קיימא לן בחושן משפט סימן שצ"ד סעיף ג' העמיד בהמת חבירו על גבי קמת חבירו אפילו ברשות הרבים חייב נזק שלם דהוי מזיק בידים, וכיון דלענין היזק מקרי מזיק בידים ולא גרמא, א"כ אמאי שרי לעשות כן בשבת. ואין לחלק בין לענין נזיקין ובין לענין מלאכה, דהא אנן איפכא שמעינן והוא בש"ס [בבא קמא] פרק הכונס דף ס' [ע"א] גבי אש שאין יכול להבעיר מעצמו ורוח הבעירתו פטור, ופריך מאי שנא מזורה ורוח מסייעתו דחייב בשבת, ומשני רב אשי שם הני מילי לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל הכא גרמא בעלמא, והכי קיימא לן כרב אשי [עיין ש"ך חו"מ סימן תיח ס"ק ד] ועל כן קיימא לן בחושן משפט סימן קנ"ה סעיף ל"ד בזורה גורנו ורוח מוליך המוץ ומזיק חבירו, פטור, שהרוח הוא שהוליך ע"ש. הרי אף דלענין היזק פטור אפילו הכי בשבת הוי מלאכה לחייב, וא"כ בהעמיד בהמת חבירו על גבי קמת חבירו דחייב לענין היזק כמזיק בידים, קל וחומר דלהוי מלאכה בשבת. ועל כרחך צ"ל דלענין נזיקין הכל תלוי אי ברי הזיקא אי לא, לכן בהעמיד בהמתו על גבי קמת חבירו חייב משום דברי הזיקא, ובזורה ורוח מסייעתו פטור, אבל בשבת הכל תלוי במלאכת מחשבת, על כן בזורה ורוח מסייעתו דמחשבתו לברר מתוכו הפסולת ונעשית מחשבתו, אף שהרוח מסייעתו חייב דהא נעשית המלאכה על ידו, אבל בהעמיד בהמתו על גבי מחובר דאין כוונתו ומחשבתו על שום מלאכה רק שבהמתו תאכל ותמלא כריסה ואין מחשבתו על המלאכה כלל, לכן פטור, כיון דהוא אין עושה כלום וגם מחשבתו לא היה על המלאכה כלל. ולפ"ז נתברר בעלוקה פייאפקו דעיקר מחשבתו שהעמידה כדי שתעשה חבורה באדם ושתמצוץ דמו דמלאכה גמורה היא כדאיתא פרק רבי אליעזר דמילה [שבת קלג, ב], שפיר נלמד בקל וחומר מזורה ורוח מסייעתו דפטורה בנזקין ואפילו הכי חייב בשבת קל וחומר לעלוקה דבכהאי גוונא ודאי חייב בניזקין, כמו מעמיד בהמה על גבי קמת חבירו דהוי כמזיק בידים כמו שכתבתי מכל שכן דהוי מלאכה בשבת.

ד ולי"כא לאקשויי על הא דחושן משפט סימן (רצ"ד) [שצד] סעיף ג' דמקרי מזיק בידים, מהא דהשיך הנחש, י"ל שאני התם דאיתא הנאה בבהמה מאכילתה והוי ברי הזיקא, אבל לנחש לית הנאה בנשיכתו ולא ברי הזיקא. תו ראיה מדין צידה דסימן (שי"ד) [שטז] דפסק הרמב"ם [שבת י, כב] אם הבהיל האדם את הצבי ועמד בפניו עד שהגיעו הכלב ותפסו הכלב, הוה צידה וחייב, עכ"ל. הרי אף דלא צודהו האדם רק הכלב חייב, ועל כרחך משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה והיינו כדפירשתי. ומזה ראיה דלטחון חטים ברחים של מים בשבת אף שהמים טוחנין אף על פי כן אסור ליתן חטים לתוך הרחיים מן התורה, דהא אפילו בנזקין כי האי גוונא בזורק של חבירו לרחיים וניזק חייב, דהוי כזורק לתוך האש, וק"ו בשבת. וזה לא כמ"א סימן רנ"ב [ס"ק כ] שכתב שם דלא אסור רק מדרבנן וע"ש,

(12)

מלאן חיון
מהדורת פרינצתאון
לקוט מפרשים

זה אינו, דלכולי עלמא חייב מדאורייתא כטוחן ממש, מידי דהוי אזורה ורוח מסייעתו דמלאכת מחשבת אסרה תורה, קל וחומר בנותן לרחיים דאפילו בנזקין חייב כדפרישית.

מה שכתב מ"א שם להביא ראיה מהתוספות דפרק קמא [שבת] דף י"ח [ע"א] ד"ה ולימא כו' עד דטעמא דבית שמאי דגזרינן כו', וקשה מכל מקום לימא גבי רחיים נמי משום גזירה, אלא על כרחך דליכא חיוב חטאת ברחיים של מים עד כאן לשונו, לאו ראיה היא כלל, דלרבה על כרחך אתיא כבית הלל, דאם לא כן גבי מוגמר ודכוותייהו נמי לגזור וזה פשוט. גם מה שכתוב שם דכן משמע בסמ"ג וסמ"ק, לא משמע שם מידי.

העולה מזה להעמיד עלוקה בשבת אסור מן התורה וכן לטחון ברחיים של מים גם כן מן התורה הוא אסור והן אבות מלאכות:
(אבן העזר)

שם. **ולאו גרמא הוא שהרי כלי משחיתו כו'.** נ"ב, צ"ע דלשון רש"י [סנהדרין עו, ב ד"ה השיך] ור"ע ברטגורא במשנה שם [פרק ט משנה א ד"ה השיך] כך, שאחז את הנחש בידו והוליכו והגיע לגוף חבירו שיני נחש, עיין שם. מדברים אלו נראה דאין לחייב רק כשפתח פי הנחש והגיע את שיניו בידו בגופו של חבירו, וכיון דארס נחש בין שיניו עומדת הוה ליה כתוקע סכין בבטנו של חבירו דהארס הרי הוא כהסכין והנחת שיני הנחש על גוף חבירו ששם הארס הוי כדחיפת סכין, משא"כ גבי עלוקה שאין המעמיד עלוקה עושה נשיכת עלוקה רק עלוקה מעצמה נושכת. ובלאו הכי קשה דאף לחכמים [שם] דפטרי בהשיך בו את הנחש זה אינו רק מחיוב מיתת בית דין, ומכל מקום אף אליבייהו שם רוצח עליו כמו שכתב הרמב"ם בפרק ג' מהלכות רוצח הלכה יו"ד וזה לשונו, או שהשיך בו את הנחש כו' בכל אלו אין ממיתין כו' והרי הוא רוצח ע"כ. עוד מצאתי משני דפים מקודם נדפס חידושי אבן עוזר שמשיג על דברי מג"א כאן, ובראש דברי נתכוונתי לדבריו:
(הגהות הגר"ב פרענקיל)

שם. **אסור למצוץ דם.** ואם יש לו צער מזה שרי, דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה כמו מפיס מורסא [שבסעיף כח]:
(נזירות שמשון)

שם בשו"ע. **[ויש אומרים שכורך קורי עכביש].** אם נחתך באצבעו אסור ליתן עליו קורי עכביש, ספר מור וקציעה [עמוד שסד ד"ה ולחת]:
(כרם שלמה)

חולה מסוכן או גוסס אם מדליקין לו נר בשבת [עיין שו"ת בית יהודה או"ח] סימן נ"ט דמקל היכא שאינו יכול לעשות ע"י גוי או בהיתר יע"ש מה שכתב. החושש בשיניו ומצטער עליו להוציאו אומר לגוי ומוציאו, מהריק"ש [ריש] סימן זה. להחליף בגד הכויה שבזרוע משום גדול כבוד הבריות, עיין ספר יד אהרן סימן שכ"ח [סוף הגב"ן], ועיין פרי האדמה ח"ד דף מ"א סוף ע"ב:
(מזבח אדמה)

סימן שכט

[סעיף א] מג"א סק"א. **הוה דאורייתא.** רצה לומר דלכל הפחות ספק הוה לדידן. מיהו קשה דלהרמב"ם [שבת א, ז] מלאכה שאינה צריכה לגופה גם כן דאורייתא, וצריך עיון:
(ליקוטי חבר בן חיים)

שם. **ועיין מה שכתבתי סימן שכ"ח סעיף ג',** [כצ"ל]. פירוש דשם נתבאר דחובל לרפואה הוי מלאכה שצריכה לגופה, והוא הדין המוציא לרפואה:
(מקור חיים)

[סעיף ב] שו"ע. **אין הולכים בפיקוח נפש כו'.** ואי מחללין את השבת של [illegible]

שם. **אין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב כו'.** על הגוסס מחללין את השבת, עיין מסכת נדה דף מ"ד ע"ב תוספות בד"ה איהו, ובשו"ת בית יעקב סימן נ"ט האריך בפלפול דלא קיימא לן בהא כהתוספות, ומשום הכי השמיטו הפוסקים דין זה עיין שם:
(כרם שלמה)

מג"א סק"ג. **נעקרו כולם בזה אחר זה וכו'.** עיין מה שמביא המ"א בשם איסור והיתר. ולדידי דברים אלו עדיין צ"ע בהסוגיא ד[טבעות] דעבודה זרה [זבחים עד, א] דפירשו (ס') [ארבעים] למקום אחד ושישים למקום אחד, כי לא מצאתי בפוסקים חילוק זה, אלא כל שנעקרו ממקום קביעתן וניידו מה לי אם נעקרו זה אחר זה או בפעם אחד. והתוספות ביומא [פד, ב ד"ה הא] לא כתבו אלא אם חזרו ובאו כולם לחצר חשוב קבוע. וצריך עיון בגוף האיסור והיתר ואינו בידי לעיין בו:
(בית מאיר)

[סעיף ג] שו"ע. **ספק חי כו'.** בשו"ת קול בן לוי סימן ב' כתב בפרי או סם ידוע שהוא מרפא אלא שיש ספק אם הוא זה או אחר, גם בספק כזה מחללין שבת משום סכנה. עיין שם.

דיני קבוע עיין או"ח סימן ל"ב מ"א ס"ק ס"ו, [סימן] תל"ט [סעיף א], [סימן] שמ"ד [מג"א ס"ק א], [סימן] תר"ה [מג"א ס"ק ו], [סימן] תקי"ג [סעיף א], [סימן] תרע"ג [סעיף א ברמ"א]. ביו"ד סימן פ"ו [סעיף ג], [סימן] ק"י [סעיף ג ואילך], [סימן] קי"ד [סעיף י ברמ"א], [סימן] שע"ד [סעיף ג ברמ"א]. אה"ע סימן ד' [סעיף לד; חלקת מחוקק ס"ק לב; בית שמואל ס"ק נח]. חו"מ סימן רצ"ב [סעיף י ברמ"א] ושאר מקומות:
(כרם שלמה)

[סעיף ז] מג"א סק"ה. **וצריך עיון דיניחנו ליקח הממון.** צריך עיון דהא בבא במחתרת מותר להורגו ולא אמרינן שיניחנו ליקח הממון, ועיין מג"א ס"ק ד':
(מנחת פתים)

סימן של

[סעיף א] מג"א סק"א. **כשתגיע לחודש תשיעי כו'.** צ"ע די"ל דזה דוקא לרבי יהודה דסבירא ליה בגמרא נדה דף ל"ח סוף ע"א דאשה יולדת בתשעה חודשים מקוטעין. א"כ למה שכתבו ב"י [עמוד שצד ד"ה כתוב] ורמ"א באבן העזר סימן קנ"ו סעיף ד' דבזמן הזה נשתנה הטבע ויולדת למקוטעין, אבל בימי קדם לשמואל דסבירא ליה בגמרא נדה שם דאין יולדת למקוטעין כלל, דהא כתב ריב"ש סוף סימן תמ"ו דגם לרבי יהודה אינה יולדת למקוטעין רק על דרך המיעוט, שמע מינה דלשמואל דפליג על רבי יהודה אינה יולדת כלל למקוטעין, י"ל דאין צריך להזמין מערב שבת עד סוף תשעה חדשים. ובתשובתי חלק אהע"ז חלק ב' סימן א' מן ד"ה ואבאר ולהלן ביארתי דקיימא לן כשמואל, או שמא גם לשמואל מזדמן עד רחוק מאוד שתלד בתשעה חדשים מקוטעין, וי"ל דהיינו טעמא שלא נזכר זה בספרים שקודם הספר חסידים [סימן תתנה], משום דבימי הספר חסידים נשתנה הטבע:
(אמרי דוד)

שם סק"ב. **אי נמי תוכל לנסות, צ"ל**[צ]:
(מקור חיים)

שם. **להראות להם אצבע או שתים אם ידעו ומכל מקום צ"ע כו'.** נ"ב, יעוין תשב"ץ ח"א סימן (צ"ד) [נד] ובמסכת שבת דף קכ"ח [ע"ב תוספות] ד"ה קמ"ל:
(הגהות הגר"ב פרענקיל)

שם בשו"ע. **כגון אם צריכים להביא לה כלי.** ר"ל להביא השמן בכלי, ולאפוקי אם יכולים להביא השמן בכף היד עדיף טפי, כמו שכתוב בגמרא [שבת] סוף דף קכ"ח, דבכלי נוסף איסור הוצאת הכלי, ושמא טעמו משום דהבאה ביד הוי שינוי טפי. וצ"ע למה השמיטו רי"ף[צ] ורמב"ם ושרה ר יא] ושו"ע הא דהבאה ביד עדיף:
(אמרי דוד)

אסור, שיאמרו היום נתנו החטים ברחיים. ועיין סימן של"ח סעיף ג', והרב [כאן] כתב כן [יח] אף למאן דמתמיר ברחיים. ובטלטול מותר. וכן אותן זכוכית שמונח בתוכו חול (וקורין) [ומורין] [יט] שעה, מותר להפכו בשבת להורייק מזה לזה, דלאו מידי עביד. ומוקצה לא הוה, דיחדו לכך הוה כלי לצורך גופו ומקומו, עיין סימן ש"ח [סעיף נא] בזה. ואם מותר לומר לעכו"ם להעמיד בשבת צ"ע, דאפשר יש בו מלאכה דבר תורה. ושבות דשבות התירו במקום מצוה לידע זמן קריאת שמע ותפלה, אבל דבר תורה לא. ואם תיקן עכו"ם אותו בשבת בשביל ישראל, אפשר דאסור ליהנות לשמוע ולידע השעה. כמו נר שהודלק בשביל ישראל, אע"ג דלית ביה ממש בשמיעת קול. ועיין שו"ת פנים מאירות בזה, ואי"ה בסימן של"ח [משבצות זהב אות ב] אבאר בזה, וכאן אין להאריך. ובסימן ש"ח סעיף (י"א) [נא] [אשל אברהם אות עה] אי"ה יבואר. ופנים מאירות [ח"ב סימן] קכ"ג בזה, וסימן של"ח [יט]: **(ח) במחטו בידו.** עיין ט"ז. הר"מ ז"ל פרק י"ט הלכה כ"ו מהלכות שבת. ועיין ב"ח [עמוד מט ד"ה לא] שהר"מ דקדק

דיש לומר המס אסמכוה אקרא ממיר טפי, ומכל מקום ל"ע בכאן. ועיין בט"ז סימן רמ"ד אם לשמור אף שלא במקום מלוה, יע"ש: **כא במקום.** עיין מ"ש. דוודאי לרבה דאסר דאסור בשמעת קול, אף בספיקא אסור. ואם סוברים עיקר כדיעה דהשמעת קול שרי מדינא, רק מחמירין, ובהפסד מקילין. וכן נאיסור והיתר כללא הוא, כל מקום שהרב מחיר בהפסד מרובה, הוא דמדינא שרי, עיין במורת מנחת [בהקדמה ד"ה והנה] ופריי ליורה דעה [כללים בהוראת איסור והיתר אות ו] בזה: **כב יש להקל.** עיין מ"ש. עיין סימן רמ"ד [ס"ק יח] וסימן מ"ג ומה שכתבתי שם: **כג במחטו בידו.** עיין מ"ש. שכתב י"א ד' וכרבא, דאין גוזרין גזירה לגזירה, לא בנגדו כשאין דרך להוציא בנגדו, עיין סימן ש"א במ"א אות ט"ו. ומשום הכי אע"ג דכתב שם [סו"ע סעיף ח] דנקובה חייב, היינו באחוריה בהכי. וכאן נקיט דבר פשוט בידו כולי עלמא חייב, אומן ובאין אומן. ובכרמלית כו', ומתלוקת היא שם יש לנו רשות הרבים או לאו, עיין סימן רס"ו [מ"א ס"ק ג] וסימן של"ד [מ"א ס"ק ג], ותליא בפלוגתא אי מפקק מן המורה לאומלא, גוזרין בספק. ואי להר"מ [איסורי ביאה יא, יז] [נב] כל ספיקא מן המורה שרי (אף בכרמ ומקילה), רק מדרבנן, הוה גזירה לגזירה. ועיין יש של שלמה ביה פרק המביא [פ"ד] סימן ב"ת, בין השמשות גרוע למחות בנשים, וכן יסד הפייט (בשבועות שמרית ליום ג' המתחיל "אנכי בשם") לא מגלף בספק, פן תעבר "בוודאי", יע"ש. ועיין בתורת הבית האלוך [בית ד שער ג, יא, ב] מזה [נג]. והך "בוודאי", מן השמים הוא, דבידי אדם אין עוברין מספיקא. ועיין לקמן סימן תר"מ בהלכות יום הכיפורים סעיף ב', שאינן יודעות שמלוה להוסיף סעיף ב', אבל הקודם, משמע הא בין השמשות פורשין, וכמו שכתב המ"א [שם] אות ב', ואם כן משמע דספק השו"ע ספק מן המורה בוודאי. אלא שלשון זה הוא הלכה ז' משביתת

באר היטב

שבת, [מ"א ס"ק יח]: (ט) קול. ואיכא זילותא דשבת. ואם הרמיים של עכו"ם, משיטה דבני ליתן לתוכה מבעוד יום. ואם הישראל נותן לעכו"ם החטים מערב שבת, אפילו העכו"ם נותנן בשבת שרי, כמו שכתוב סעיף ב', ובלבד שלא יעמוד הישראל אצלו, דאז מיחזי כשלוחו, עיין מה שכתבתי סוף סימן רמ"ד. אבל אם השעה צריכה לכך, כגון שמוך לפסח, דאם הישראל לשמור הרחיים שלא יתמתן, דהא שבות דשבות הוא, להא אפילו נותן הישראל לרחיים בשבת ליכא איסור תחומין, דלא ע"ש [ס"ק כ], ורחיים דאסור משום השמעת קול. וכן מלאכתי אחר כך נאכן העוזר סימן שכ"ח שתמה עליו:

ע"א ד"ה ולימא מר כו', דטעמא דבית שמאי דגזרינן וכו', וקשה דמכל מקום לימא גבי רחיים נמי משום גזירה, אלא על כרחך אפילו נתנו בשבת ליכא איסור מטלטל, עכ"ל מ"א [ס"ק כ], ע"ש. ולא דק בזה, דלא מצי למימר משום גזירה, דאם כן קשיא ריש דבריהם מוגמר אמאי שרי, וכן כתב מהרש"א [שם ד"ה מופקות]. ע"ש ודו"ק [וכן בספר אליה רבה [ס"ק יח] תמה בזה על מ"א. וסיים, מכל מקום לדינא נראה לי דמותר לשמרו אף שלא במקום מצוה, כדלעיל סוף סימן רמ"ד בהגה, הגא"א]: (י) בידו. ובנגדו שרי, מ"א

הגהות רעק"א

ט) (שם ס"ק ב) **דמכל מקום קשה לימא גבי רחיים.** זה ממוה מאד, דהא על כרחך הבריתא דלא כבית שמאי, דאמאי שרי במוגמר וגפרית וכדומה, אלא על כרחך דאמרא כבית הלל, ורחיים דאסור משום השמעת קול. וכן מלאמי אחר כך נאכן העוזר סימן שכ"ח שתמה עליו:

ביאור הגר"א

[כז] [הגה] ויש אוסרים כו'. כרבה [שם]. ועיין תוספות שם ד"ה והשתא כו', ועוד דסוגיא כו'. ד"ל, כמו שכתבו בד"ה ולימא כו', ונראה כו'. וכן הוא בתוספתא [שבת פ"א הלכה ט], אמרו להם בית שמאי לבית הלל אי אתם מודים כו', אלא שבית שמאי אומרים ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך [שמות כ, ט], שתהא כל מלאכתך גמורה מערב שבת. ובית הלל אומרים, ששת ימים

תעשה מלאכה [שם לה, ב] [יד], עשה אותה כל ששה. אלמא לאו בשביתת כלים פליגי במתניתין, אלא כרבה, וכסוגיא: [כח] [סעיף ז] בידו. שם [שבת יא, א] כרבא [שם ע"ב], וכרבי מאיר דסוגיא כוותיה, וכמו שכתוב לקמן סימן ש"א סעיף י"ב. אבל לא נראה כן להלכה, אלא כרבי יהודה, דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה [עירובין מו, ב], וגם סתם מתניתין כותיה:

אוצר מפרשים

יד (סניא פ"ק ב) **וקשה דמכל מקום קשה לימא גבי.** נ"ב, שגג בזה, דאי אפשר לאוקמי כבית שמאי ומטעם גזירה, דאם כן מוגמר וגפרית מאי טעמא שרי. ורב יוסף דמוקי לה כבית שמאי דלא סבירא ליה הטעם במתניתין משום גזירה כי אם משום שביתת כלים, וגפרית ומוגמר דמונח אארעא. אבל לדינא ביוון הרב לאמיתו, דברחיים של מים ליח ביה חיוב חטאת, וכן הוכחתי בחדושי להרמב"ם. אמנם מה שכתב [מג"א] שכן כתבו הסמ"ג וסמ"ק בהדיא, לא ראיתי ולא מצאתי דין זה להדיא, אלא ממה שכתבו הסמ"ג [לאוין סה עמוד קכ"קבא] והרמב"ם בפרק ח' [משבת הלכה טו] אב ותולדה הטחינה אינו כי אם שעושה מלאכה בידים, ולא הזכירו כלום מטחינת רחים של מים. ומה שכתב [מג"א] תו ועיין בתוספות כו' עד ונאפה, הוא הג"ה, וחיבת וכן משמע בפרק ח' ברמב"ם, הוא דאיה לדבריו דברחים של מים ליח ביה חיוב חטאת. ואותן ראיות בהג"ה לא נהירא לי, דגבי מצורה כיון דבשעת פרישתו נכנס, הוי כאילו צד אותו בידים. ומדהדביק פת בתנור נמי לא קשה מידי, דאפילו תולדה דבישול שהיה במשכן לא היה באופן אחר שנתבשלו הסממנין ממילא על ידי האש, אבל טחינה מה שהיה אותה אב מלאכה אצל משכן כתישת הסממנין במכתשת לא היה אלא בידים, אם כן מנא ליה לחייבינהו חטאת ברחיים של מים כיון דאתיא ממילא. ועיין בכל זה הדק היטיב: (נחיב חיים)

טו (שם) **וקשה דמכל מקום קשה לימא גבי רחיים נמי משום גזירה.** דבריו נפלאו, דאין אפשר לפרש בברייתא טעמא דרחיים משום גזירה, אם כן קשה מוגמר וגפרית מאי טעמא שרי, דגם כן לגזור. שוב מצאתי בספר אבן העזור לקמן בסימן שכ"ח שהרגיש גם כן בזה, ודחה דברי המג"א, ופסק שאם ישראל נותן בשבת לרחיים אסור מדאורייתא. גם בספר אליה רבה [ס"ק יח] תמה על ראיית המג"א בזה כנזכר לעיל: (רעל פרנבה)

טז (שם) **ליכא חיוב חטאת.** נ"ב, עיין בספר אבן העזור לקמן סימן שכ"ח שדוחה כל ראיותיו, והעלה שיש בו חיוב חטאת, וצ"ע לדינא. לכן כשיש שעת הדחק סמוך לפסח רגיל אני לצוות שימברו להנכרי בעל הרחיים את החטים וכל הכלים, ואומרים לו כשמניח אותם לשומרם מחמץ אז אפשר שיחזורו ויקחו ממנו הקמח אחר שבת, ועיין לקמן סימן ש"ז סעיף ג'. והישראל יושב ומשמר, ועיין ש"ך יורה דעה סימן (ק"כ) [קטו] [ס"ק כו]. וק"ל. ומה שקשה על ראיות המג"א מתוספות, כבר חירץ יפה בתוספת שבת [ס"ק כו]. עיין שם דהכי קאמר, דהיה ליה לרבה לומר דבמלאכה דאתיא ממילא כעין רחיים מודו בית הלל לבית שמאי, דאיכא למטעי טפי, ולמגזר ערב שבת אטו שבת, שיאמרו שאין בו חטאת, אלא על כרחך דאין הכי נמי אין בו חטאת, ע"ש. ויותר נראה מה שכתב בגליון שו"ע קטן בשערי תשובה [יד אפרים], והוא קרוב לדברי מחצית השקל. ופותקין מים לגינה נמי, מילוי מים כל היום אין בו חיוב חטאת, דוקא משקה מים לזרעים ממש, ועיין לשון רש"י במערב קטן דף ב' ע"ב [ד"ה משקה]. אבל למלאות ניגרי הגן מים ליכא לא חורש ולא זורע. וכדברי המג"א מוכח בירושלמי [שבת פ"א הלכה ה] לפי מה שכתב הרשב"א בחידושיו [שם יח, א ד"ה ולענין] דמשמעותיה דרבה משום גזירה דלמא אתי למעבד בשבת, ומסיים התם בירושלמי דלבית שמאי פותקין מים וכו' אבל לא יתן חטים וכו' משום השמעת קול, אם כן שמע מינה דבחטים לתוך רחיים ליכא למגזר, משום דבשבת עצמו נמי ליכא איסור דאורייתא, וצריך לומר שאני פת בתנור דכך היה במשכן, דכל בישול ואפייה נעשה ממילא, אבל טחינה במשכן היה ברחיים של יד, וכן מצודה היה צד ממש, לא ע"י פרישה מצורה, לכן כל שנעשה ממילא פטור. וכן כתב הקרבן נתנאל [שבת פ"א סימן לג אות ד] [טז]. ואם כן אזדא ליה הראיה של אבן העזור סימן שכ"ח מגזרה דדוח מסייעו, דהתם הכי הוה במשכן, דכל זורה הוה על ידי דוחה, מה שאין כן רחיים של מים, שטחנו בשל יד. ומה שהקשה מצד צבי, לא קשה מידי, כיון דהצבי רץ מפני הכלב שרודפו, האדם העומד לפניו וגורר דרכו הוא הצד בידים, כצבי בבית ואדם יושב על הפתח דחייב משום צד: (חתם סופר)

הגהות והערות

נד) ע"ש בתפדי דוד עי' המופקמא שכתב דהכוונה לפקוח [שמות כב, יב] שאם ימיח מעצה מעצין וכיוון המציעי מלאכות, וכן עוי המופקמא כפיים, וכ"ע בירושלמי שבת פ"א הלכה ה. ועיין הגהות הגר"א ע המופקמא שם אות כה:

נה) וכן הוא בנמיב מ"ו כאן, אולר מפרשים ס"ק יד

דבגזרינן דלמא אתי למעבד בשבת, היינו שאותה מלאכה נגמרת בשבת על ידי התחלה מערב שבת חיישינן שיעשה אותה בשבת, ואם כן במוגמר וגפרית המלאכה הנגמרת בשבת הוא מה שהכלים מתגמרין ומתגפרין בשבת, ואין החשש שמא יבעיר בשבת, רק דאי שרית ליה בשבת מידי דאתי ממילא דהיינו מה שהכלים קולטים ריח המוגמר והגפרית בשבת, אתי לאתויי בשבת גופא כלים להניחם על המוגמר והגפריה, הלכך שרי, דאף אי עביד הכי בשבת ליכא חיוב חטאת, מה שאין כן ברחיים שיש לחוש דאי שרית ליה טחינה בשבת ממילא אתי למעבד הכי בשבת גופא ויסבור שאין איסור בטחינה בשבת, אלא על כרחך דאף אי עביד הכי ליכא חיוב חטאת:

מבארות בר־גזמאן

אמי וכבא דמשכי כסויות קתני לים לי' סכי ע"ם ומ"כ ע"כ כ"ל חופר וקוסר כתוי"ע:

הקושר ומותיר. כוונת הוס' כגלא דאי הוה במשכן מתיר ע"מ לקטור דוקא מ"כ סמתיר אלא ע"מ לקטור אפי' יסי' ההמכה תיקון ע"מ כיון שאינו נעשה באותו אופן שסי' לריכים לה במשכן הוה ליס משמל"ל ומאי' בפלוגתא כ"י וכ"ם כמ"ם הוס' לקמן ל"ד ע"א ד"ם כ"ם פוטר וכו' ע"ם, דכל מלאכה שנעשית באופן אלא נעשית בשבילה במשכן הוה משמל"ל, וכן הוא בהדי' לקמן ק"ה ע"ב בקורבן במותו לכ"י מייב ולכ"ם פטור דבעי' ע"מ לחפוד כמו שסי' במשכן. מיהו מ"ם לקמן בשמעתין ד"ה ולריך לעלים וכו' ומשמייע להו מקורבן ע"מ לחפוד ל"ע לכאורה הא התם תני' בחמת במשמל"ל עיין וק"ל:

ומ"ש הוס' פלוגתא כס"י וכ"ם בתרי קיטרי, הייכו לס"ד דילפינן מיריעות, ולמסקנא דילפינן מלילי מלזון כמי תלי' בפיכם"י לפייכו שם שמוא מתיר ע"מ לקטור משא"כ למאי דמייתי הוס' בשם רש"י כ"פ אלו קטרים הוה מתיר אלא ע"מ לקטור. אמנם בכס"י אלפייכו כ"פ אלו קטרים אינו כמ"ם הוס' בשם אלא הוה כמי מתיר ע"מ לקטור, אלא דהוה ע"מ לקטור במקומו דוקא ובדף ע"ד ע"ב הוה ע"מ לקטור אלא במקומו עיין היעב בכל זה:

המכבה והמבעיר. לכאורה י"ל קושי' הוס' דנקט מכבה תחלה אע"ג שקודם לו ע"כ הבעירו עלים לעשות פחמין מ"מ כיון שסי' ב' מיני הבערה מביב עפי אותה ההבערה שקודם יותר למלאכת משכן כי ההבערה לאשונה היתה רק לכבותה לעשות פחמין ולחזור ולהבעיר לעשות עכי זהב ומתכות. ומשו"ה פריך רק לחזרו ומוכם, ולמסקנא י"ל גם בזרוע וחוכם כן דקשיב חכיסה שכי' דקרובה עפי להולאת קמוצים מהאלן עפי מחיסה לאשונה:

דף ע"ג ע"ב מייב משום מפרק. ע' ספר היסר לר"ם פ' אע"פ דאמפרק דשמעתין לא קשה לי' מידי ומודה שהוא משום דם ורק אמפרק דחולב דס"פ המלביע הא דאליג וס"ל שהוא משום ממחק הדר ומחליקו. ועיין לקמן קמ"ד ע"ב הוס' ד"ה חולב וכו' שלע"ג בא"ם כמו דם מביבא ע"ם הא לר"ת לא שייך היסה אלא בגידולי קרקע. ובס' היסר שם ליתכהו להכהו חיבות כמו דם מביבא. ויש לדחוק ולומר דס"ל לר"ת אין ממחיק באוכלין ומס"ה ביום טוב ליכא משום ממחק דבהמה גופי' מביבא אוכל ולאמרינן בי"ע סופג מ' לאוכבד ומכבץ קאי כמ"ם הבאשרים ומ"מ מדבבן מיחזי כדם ומשו"ה יש לחלק בין קדירה לקערה משום דיסה דבבן. אבל בשבת דבהמה לא חביב אוכלין אית בי' תרתי דיסה דבבן ועוד חייב משום ממחק. וזה דוחק דבימא משום לחיסור שבת דביעא עלה יסי' בה משום ממחק ולא מיקרי אוכלין זה דוחק מ"מ כל"ל ומי שדעתו לחבה יכלה לייסב בעוב. ועוד י"ל דממחק ה"ל משמל"ל ובייתא דחולב אתי' כל' יהודה, וכ"ם קמ"ד ע"ב ק"ל משמל"ל פטור ומשום שמחת יו"ע אבי חד לחיסור דבבן כמ"ם הוס' בילם ח' ע"ח. ומיהו לתוך הקערה ה"ל חבי לחיסורא דבבן ממחק דבבן ודיסה דבבן לא הותר משא"כ לקדירה, אבל בשבת לחיסא תרתי ממחק דבבן וגם דיסה דבבן ובחד מייכיהו קני לחיסור וא"ם עפי וכנון הוא, והייכו כ"ה לשיעתו בילה ע' ע"ב ד"ה אמר כ"י דמוחלפת הסיעה, מיקל ב"ה משום שמחת יו"ע. ולאמר כ' מרינות תרתי לחבר יד ומשום לעבא משום לחיסא ב' לחיסורים ממחק ולא דבבן משו"ה בעי שבי היתרים:

ועיין לשון רש"י ד"ה והמנפץ וכו' משמע דגם רש"י ס"ל אין דיסה אלא בגידולי קרקע ואולי לבבן קאמר ול"ע. ואולי י"ל דבהי בהמה נופא מיחשב גדולי קרקע אבל החלב אחר שפיכה הו לא דמי לחנים שפיכה משבולת, ומש"ה אין הפועל אוכל מחלב אחר שבפרשה ובשבת חייב החולב הבהמה עלמה שהיא בגדולי קרקע ול"ע:

דף ע"ד ע"א. שכן עני אוכל פחו בלא כתיסה, וכ' חוס' ה"ה לובנו עני שמוכים בלא כתיסה, ול"ל אע"ג דעכ"פ במשכן לא היו עושים כן דאין ענוות במקום עשיות מ"מ בכל. ליוור מלאכת המשכן לא הי' הכרח לכתותה דהוה קני להו בלא"ה. וקיי"ל כאביי בהא כדמסיק ממותתא כאביי, ומ"מ לקמן נבי תופרי יריעות מקשה ואפי' לפני עלך בשר ודם אין עושים כן, משום דעכ"פ אותה קשיבה לא היתה במשכן אלא כבדה אבו מלבנו אב מלאכה דקוטר ומתיר אלא היתה במשכן כלל. וכן לקמן יש פרק חזוק פריך מהני לרחלה אינ לים ממלאכתו ע"ם דאין כבדה מלאכת זוק שהרי לא היתה במשכן, אבל הכא כהשתא לא כמשוב הכותב אע"ג דהוה במשכן מ"מ לא היה מוכרחה למלאכת המשכן דהוה קני לבו בלא כתיסה וק"ל. והיותר נכון בזה לפע"ד הוא דהני בתרתי במדבר לא חכמו חכעו שמוכים והקבלת הביאו עמה מאלרים כמו עלי שנים. וכה אבו ממשבים עשיית התכלת מתמילתו

תמת לפע"ד, ומיהו בפ' התכלת יבפיכן לביעת תכלת דלילת לשמה מדכתיב כליל תכלת במשכן מ"כ אין הוליאו לבע ממלכים ולא בלבע לשמה:

וכי מותר לאחות פחות מכשיעור. עיין המנים במשכה למלך כיס פי"ם מהל' שבת דדמי מכאן דבכי ח"ל פי' פ"ר דקל"ל לגזח שער אחד וכלומה מותר דאין מלי שיעור אסור מן התורה אלא באיסורי אכילה והכא משמע באיסורי שבת כמי אסור, ומ"מ עיין מ"ם פכ"י לקמן כ"פ המולין יין. ויש לחלק באופן אחר דוקא שיעורי הלכה למשה מסיני הכמחיים בקבלה אבל אין חנם, ומהם תחלה שהוא בגרונות לסולאת שבת וכולהי איתכהו בכלל איסור דאלי שיעור מכל אלב, מה שאין כן איך שמשקן לאכמים כגון גזיזת ב' שערות י"ל מ"ם מותר לגמרי, מיהו לענין בל יראה דמייתי ס"ל, עיין מ"ם פכ"י פ"ק דבילה קוגיא שאור בבזית ובחילוקו שם. ועיין לעיל כיס מכילתן מ"ם בשם יעב"ץ לענין פחות מד' אמות בהה"כ בשבתו לח"ם על המשניות, לבטלות פחות מד' אמות י"ל חזי לאלטרופי כשעמד לפוס בהתיים, וכ' בק' לחם שמיים כיס מכילתן דעקיבה בלא הכמה אסור מדאורייתא דחזי לאלטרופי משא"כ הכמה בלא עקיבה ודפח"ם, ואלי שיעור דתמוחין לפמ"ם בשם פכ"י הכ"ל מ"ם דמותר. ועוד כלע"ד אי הוה כתיב לא אלא קתם והי' השיעור י"ב מיל הרי כאסר אפי' יליאה כל דהו מן התורה כמו כל אלי שיעור, אבל יען מעוכם ממקומו לא כאסר אלא מקומו דהייכו י"ב מיל, וכמ"ם ס"ך ד' אי' כל"מ ס"ק י"ב ע"ם, וכן כתב להיות תמוב' חוס יאיר סי' ע"ו דף כ"ב ע"ב ע"ם, וע' פלוגתא דמב"ם ורלאב"ד פי"ב הל' ע"ר בעלטול פחות מד' אי' :

היו לפניו ב' מיני אוכלין וכו'. הכח לעיל בבריתא לא נכח רש"י ב'

מיני אוכלין כ"ל דלא אליג רש"י אהדין גופי' אלא ס"ל לא שייך בוכר אוכל מתוך הפקולת בשאר מיני אוכלין. בשלמא כשבוכר מה שאינו רולה לאכול עתה ומניחו מן הלד ממשבחו ומעשה שהכמה מצוי' ליה בפקולת מתוך אוכל, אבל כשבוכר מה שרולה לאכול עתה ומניח מין אחר בקערה בזאת ההכמה לא נעשה שכשאר כפקולת לגיעא שבוכר אוכל מתוך הפקולת, דדילמא עדיין יאכל גם הכשאר, ומ"כ בשמעתין דהוה בני לאוקמי בבוכר אוכל מתוך הפקולת א"ל בגילסא ב' מיניה, ולפ"ז בהך דאמולאי לגרסא ב' מיניה ע"כ מייני מפקולת מתוך האוכל

ואפ"ה מחלק בין קטן ותמחי לכתה וכבדה, עיין ל"ן:

דף ע"ד ע"ב. דבדא מיכתא לאחוכא. מלשון רש"י ד"ה דבדא וד"ה דמכפי כפי וכו' יראה הסלאתא בבזל אבא המיס שעליו. ולאמנם בבזל המבערו לגלפו אמ"כ בשיס שייך מקום לירוף או הבערה לכל חד כדאית ליה ועיין לח"מ כ"פ י"ב מהל' שבת, וה"ה פ"ע הי' לו גיבקא בבש"י יחד

של עץ לא ע"ם ולא מייני כלל ממחבת:

ואי מייתי' לפומי', עיין מ"ם בזה לעיל במשכתיכו:

דף ע"ה ע"א. שכן יביעה שכפל בה דבכא. מבואר מהתוס' דאע"ג לאחרים המלאכה יבפיכן ממשכן מ"מ הקיעור מקי הכחוב לכמיס דבכך וכך מביב, ובאוכלים דאוכייתא ממש בגרונות כדכתיב אלן מעם וכו' גרונות לסולאת שבת ועיין רש"י כ"פ המולין יין, ועכ"פ לא בעי כשיעור שהי' במשכן:

הצד מלזון וכו' ביכומלמי חני מדא חייב ב' ותכא לידך חייב א' וקאמר דחייב א' לכ"ע משום כעילת כשמה, כלאה שתם יכומלמי ר' יוחנן דס"ל דוקא כשפולעו מת אבל אתם פולעו אי חייב לכ"ע משום כעילת כשמה. ומשום דיסה לא מחייב ביכומלמי. כ"ל לרמב"ם א"ם דס"ל בעי' דס בגרונות עיין פ"ח הלכה ז' והשגת הראב"ד שם, ומייתי בריתא דיכומלמי בלית בי' בגרונות דס, ובהכי ניחא נמי מה דקתני' הא היכומלמי ס"ל לעיל בפיקקא דהקולר הסן דליכר כוורא מהיס חייב משום קולר ועיין יש"ם דמייתי מג"א פי' תל"ז ס"ק ו'. והא"ם בלית בי' שיעור גרונות שהוא שיעור קבירה, לכן ליח בי' לא דיסה ולא קבירה רק כשפולעו אי חייב משום כעילת כשמה לר' יוחנן והיכומלמי, ומלן דמחייב ב' מחייבו משום לידה ולאיך ס"ל כמ"ד חתם שהיה ביחי מעה לפי שעה בזרמנו לו ונגמ, והגאון קבן עדה לחמק ופיכומו מבואר ע"ם מ"ם פכ"ר דשמעתין, דלמ"ד חתם שכיחא במדבר ופיכומו מכמוכת לגרסה. א"כ כל הסוכת רשם בשבת ולאחר שעה כילד שם אי' חייב לחפרע על פרישת המכמוכת כמו מבשל ואופה וה"ם לד מלזון חייב. אך לא"ד לפי שעה בזרמנה לחשה לרבינו ע"ה א"כ היא באחתה בגבולו ושם לד אח הרחק, א"כ אינו חייב אלא לד מיד בשיעת מרישה וכמ"ם הוס' לעיל י"ז ע"ב ד"ה אין פוכשים, ולא דמי לאחיה ובישול דהתם אם יכיח כך יבשל ויאפה ממילא משא"כ סכא אחן ייחר בחוכו אי' א"כ אין בחוכם מכמר בים משום לידה, ותוחק לאלא לד מלזון יהוב בידו ממש מן סיס

תיקון רבינו תתב"ם סובר בלית
לא סדר מועד

סימן מז

אע"ג דתנן[1] אין פורסין מצודות חיה ועוף ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום, נראה דמצודות עכברים[2] מותר לפרוס, דאי נמי עביד בשבת ואפילו היה צד בשעת פריסת המצודה לא מיחייב חטאת, דמלאכה שאינה צריכה לגופא היא[3], מידי דהוה אצידת נחש[4].

סימן מח

נראה שאין אבילות נוהג בפורים[1], דלא גרע משבעת ימי המשתה[2] דאמר פ"ק דכתובות[3] דאין אבילות נוהג בהן. ואע"ג דאם התחילה אבילות אין מותר לכנוס. ודאי כי ימתין עד אחר כך ויכנוס. אבל פורים שחל עליו על כרחו וחייב לעשות משתה ושמחה לא ינהוג. ובאבילות [[4]יום ראשון] שהוא דאורייתא[5] מואחריתה כיום מר[6], צ"ע[7].

סימן מט

נסתפקתי אם יאסר[1] להושיט כוס למתענה כמו לנזיר לפר"י[2] זצ"ל שפירש, דמתוך שכל העולם רגילים לשתות יין ובלבד הוא, יש לירא שישכח נזירותו. וה"ר אברהם ב"ר שמחה זצ"ל אמר לי, א"כ יאסר לילך לכרם כנזיר סחור סחור לכרמא והוא הדין והיא התשובה. ומורי נכדי[3] השיב לי[4] דדוקא נזיר שמותר לאכול מטעמים כמו כל אדם ולמוד הוא ליתן לתוך פיו לפיכך משתלי בקל גם ביין יתן לתוך פיו, אבל המתענה אינו למוד ליתן לתוך פיו היום כלום ויודע שכולם אוכלים והוא מתענה הלכך ליכא למיחש כמו גבי נזיר[5]. ומעשים בכל יום שהחזן מברך ביום התענית על כוס יין בברית מילה שחל

סי' מז: 1. שבת יז, ב. 2. צ"ע דהא קי"ל כב"ה שם דמחירין ושרי אף מצודות חיה, ואפשר דהתשו' כאן חסירה ואתי לאמעינן דאף לב"ש שרי במצודות עכברים. שו"ר שכבר העיר בזה בשו"ת יבי"א (ח"ג או"ח סי' כ'). 3. עי' מג"א (סי' שט"ז סק"ט) שכ' וז"ל דהפורש מצודה ובשעת פרישתו נכנסה חיה לתוכה חייב, אבל אם נכנסה אח"כ, פטור אבל אסור שאינו יודע אם יצוד אם לאו וג"ל דמה"ט אסור להעמיד בשבת המצודה לצוד בו עכברים עכ"ל. אכן דעת רבינו מבואר דשרי, וטעמו משום דאפי' אם יצוד בשעת הפרישה הוה משאצל"ג דפטור. וצ"ל דדי' המג"א קאי בשי' הרמב"ם דס"ל דמשאצל"ג חייב, וכ"כ בחיי אדם הל' שבת (כלל ל' ס"ז) ובדע"ת שם (סק"ד) דדי' המג"א הם דווקא לשי' הרמב"ם ע"ש. 4. שבת קז, א.

סי' מח: 1. דעת הרמב"ם (פי"א מאבל ה"ג) והסמ"ג עשין ב' (רמז, ד) דנוהגים בהם כל דיני אבילות. ועי' רוקח (סי' ר"מ) ובמהרי"ל הל' פורים (סי' י"ז). ועי' לקט יושר (ח"ב עמ' 95) שכ', שהמנהג שאבילות נוהג בפורים, ועי' בס' הפרנס (סי' רס"ט) שכ', מהר"ם הנהיג פה ברוטנבורג בפורים שינעול האבל מנעליו וילך לביהכ"נ לשמוע מקרא מגילה ערבית ושחרית ואחר יציאתו מביהכ"נ יחזור לביתו לאבילותו, ושוב מצאתי כתוב בשמו שפסק שיום י"ד וט"ו אין לו להתאבל ועולין לו מן המנין ע"ש. אך דעת הרא"ש במו"ק (פ"ג סי' פ"ה) בשם ס' המקצועות וד' מהר"ם ב"ב בתשו' מימוני שופטים (סי' ט"ד) דאין אבילות נוהג בפורים. ועי' שו"ע או"ח (סי' תרצ"ו ס"ד) ובמג"א שם (סק"ז) וביו"ד (סי' ת"א ס"ז) ובש"ך שם (סק"ד). 2. עי' בתשובת מהר"ם ב"ב שנדפסה ב"צפונות" (תשרי תש"נ עמ' י"ג). 3. ד, א. 4. המוסגר הוספתי מכת"י. 5. עי' רמב"ם שם פ"א ה"א וברדב"ז ובכס"מ שם. 6. עמוס ח, י. 7. עי' ר"ן מגילה (ד, א מדפה"ר) שכ' דלכו"ע נוהג אבילות יום א' שהוא דאורייתא ודחי עשה דפורים שהוא דרבנן. והובא בד"מ (יו"ד שם סק"ג) ע"ש מש"כ בזה. ובדרישה שם כ' ליישב עפי"ז סתירת השו"ע, דביו"ד מיירי באבילות יום א' ע"ש ובש"ך שם. (וע"ע שד"ח ח"ה סי' ס"ב).

סי' מט: 1. כ"ה בכת"י ולהלן סי' קל"ח במוסגר שם שהוספתי מכת"י. ובנדפס־אסור. 2. תוס' פסחים ב, א ד"ה אור. 3. כידוע חכמי אשכנז נהגו לפנות לחבריהם בלשון מורי ואע"פ שהיה נכדו קראו מורי. 4. בתשובתו לרבינו להלן שם וע"ש הער' 2. 5. די' רבינו הובאו בתה"ד (סי' קמ"ז) ובפסקי רבינו מענדל קלויזנער (הנדפס בשי' הקדמונים ע"ז ח"ג עמ' שט"ו) בשם רבינו. וכ' בתה"ד שם דלפי"ז שרי נמי להאכיל התינוקות ביוה"כ ואין לחוש שמא יאכל כיון שאסור בכל מיני מאכל. ועי' רמ"א (או"ח סי' תרי"ב ס"י) ובמג"א שם (סק"ו). ובט"ז שם (סק"ח) כ' דחילוק זה אינו נכון וכ' טע"א להתיר להאכיל קטנים ביוה"כ ע"ש. ועי' היטב בבהגר"א שם. ועי' במג"א שם מש"כ להוכיח מיומא יד, א ומש"כ עליו בתשו' הר הכרמל (סי' כ"א) ובמשבצ"ז שם (סק"ה). ועי' היטב גיטין סא, ב וברש"י שם ד"ה בזמן שהיא ודו"ק. [ועי' בשו"ת טוב עין (לג' החיד"א סי' י"ח אות צ"ג ד"ה ואכתי) שרצה לדקדק מדי' התה"ד שכ' בשם רבינו דמי שמתענה מותר להתעסק במאכלות ומשקאות, דאפשר דבדקדוק נקט להתעסק, אבל ליגע ולעשות דבר קל אסור שמא ישכח, אך שוב כ' שם דמפשט די' מהר"ח והתה"ד ל"מ כן ע"ש], אך עי' מהרי"ל מנהגים הל' יוה"כ (אות ו') שכ' בשם מהר"י סג"ל שכל אדם ירחיק עצמו שלא יגע בשום מאכל ביו"כ מאחר ולא בדילי מיניה כל השנה וכו' וגם האשה לא תאכיל בניה בידיה רק תעמוד בפניהם והם יקחו אד אם התינוק קטן כ"כ שאינו יודע ליטול בעצמו מותר ליתן לו ע"ש וחומרתו הובאה בד"מ

ספר תשובות מהר"ח אור זרוע

שיין אי' הרג"ל ר' אנתב אריכן בלק"ג

ז עַכְבָּר, הוּא דָּבָר שֶׁבְּמִינוֹ נִצּוּד, דְּיֵשׁ מִין עַכְבָּרִים שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּעוֹרָן, וְלָכֵן אַף־עַל־גַּב שֶׁבִּמְדִינָתֵנוּ אֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּעוֹרָן, לְרַמְבַּ״ם חַיָּב, אַף־עַל־גַּב דַּהֲוֵי מְלָאכָה שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְגוּפָהּ, וְלָכֵן אָסוּר לְהַעֲמִיד מְצוּדָה שֶׁיְּצוּדוּ בָּהּ הָעַכְבָּרִים (כן כתב המגן־אברהם סוף סעיף קטן ט׳, והוה לי׳ לפרש דדוקא לרמב״ם, אבל להפוסקים כר״ש, אפילו אם יהיה ניצוד בשעת פרישתו, פטור):

ח פַּרְעוֹשִׁים, וְהֵם הַכִּנִּים הַשְּׁחוֹרִים הַקּוֹפְצִים, אַף־עַל־גַּב דְּאֵין בְּמִינָן צֵידָה, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר לְצוּדָן (ו), אִם לֹא שֶׁהֵם עַל בְּשָׂרוֹ וְעוֹקְצוֹ, דְּמִשּׁוּם צַעַר מֻתָּר לְצוּדָה וּלְזוֹרְקָה. אֲבָל אָסוּר לְהָרְגָה, דְּחַיָּב מִשּׁוּם נְטִילַת נְשָׁמָה, כְּמוֹ שֶׁנִּבְאַר בִּמְלֶאכֶת שׁוֹחֵט, וְגַם לֹא יְמַלְּלֶנָּה (ועיין במלאכת השוחט בנשמת־אדם סימן א׳):

ט הַנּוֹטֵל דָּג מִמָּקוֹם שֶׁצָּרִיךְ מְצוּדָה לָצוּד אוֹתוֹ אֲפִלּוּ הַמָּקוֹם קָטָן, חַיָּב (ועיין עוד במלאכת שוחט סימן ב׳):

נשמת אדם

שנעשה כלאחר יד פטור, ועוד שהרי כתב הרמב״ם כופה כלי ואם כן כפיית כלי בעקרב הוי כדרך צידה מדאמר ריב״ז חוששני לו מחטאת וכן איתא להדיא ברשב״א בחי׳ דף קכ״א ובתוס׳ שם ד״ה כל דאם לא כן שפיר צריך לאשמעינן דנהרגין דמצידה אין ראיה דהוי שלא כדרכו אע״כ דהוי כדרכו. ולכן נראה לי דהרמב״ם באמת ס״ל דנחשים ועקרבים אין במינן ניצוד וכ״מ מדכתב דין נחשים ועקרבים אחר דין דהצד חגבים וצרעין וס״ל דמשנה דהצד נחש לרפואה דחייב ס״ל כר״מ דברייתא דחגבים וצרעין דס״ל דאפילו אין במינן ניצוד חייב דבלא״ה לרמב״ם מתניתין היא דלא כהלכתא דהא מתני׳ אתיא כר״ש דמלאכה שאצ״ל פטור והרמב״ם פסק כר״י, ואף דבזה לא מצינו פלוגתא אלא חכמים דברייתא דחגבין וצרעין ס״ל לרמב״ם דהלכה כחכמים דברייתא וריב״ז דאמר חוששני לו מחטאת ס״ל נמי דאפילו אין במינו ניצוד חייב ולא קיי״ל כוותיה אלא כמתני׳ דכופין קערה, ולרמב״ם דס״ל משאצ״ל חייב ע״כ צ״ל הטעם משום דאין במינו ניצוד ודברי המ״א שם בלא״ה אינם מובנים כיון שכתב דהוי אין במינו ניצוד וא״כ קשה למה צריך שינוי, ועוד למה לרפואה חייב, ולענ״ד מוכח ג״כ דהא אפילו דבורים שידוע שצדין אותן לצורך הדבש ואפילו הכי אמרינן בפרק משילין דהוי אין במינן ניצוד ועיין מ״א ס״ק ט׳ וכ״כ כל האחרונים וא״כ איך הדעת נותן לומר דנחשים ועקרבים נקרא במינן ניצוד כיון דלפעמים צדין אותן לרפואה וכ״כ רש״י בהדיא במתני׳ ריש שמונה שרצים, ושאר שקצים. כו׳ כגון נחשים ועקרבים:

ואמנם נראה דדעת רש״י דאזיל לשיטתו שכתב במתני׳ דשאר שקצים שאין במינן ניצוד ואפ״ה לצורך חייב דס״ל דלעולם לצורך חייב, דאע״ג דאין במינן ניצוד מ״מ כשצדן לצורך נקרא במינן ניצוד, ולכן צד נחש לרפואה ג״כ חייב. אבל לדעת התוס׳ דס״ל דכל שאין במינן ניצוד אפי׳ צד לצורך פטור, ע״כ צ״ל לדידהו דנחשים ועקרבים נקרא במינן ניצוד, וכן נראה שזהו דעת הרי״ף והרא״ש והטור וש״ע שכ׳ דהצד נחש לרפואה חייב ואם שלא ישכנו פטור משום משאצ״ל, ולפי זה משמע דכל דבר שלפעמים צדין לרפואה או לאיזה צורך, נקרא במינו ניצוד. וא״כ בודאי צ״ע מ״ש מדבורים דאמרינן דהוי דבר שאין במינן ניצוד, ובאמת הב״י כ׳ דדבורים הוי במינן ניצוד ותמהו עליו כל האחרונים וצ״ע. וצ״ל דס״ל דמה שאמרו שם סד״א במינו ניצוד כו׳ קמ״ל, ר״ל קמ״ל דהוי במינו ניצוד ודוחק, ומצאתי שכ״כ א״ר. ואפשר דדוקא דבורים אין במינן ניצוד דהא משמע שם בגמ׳ שכל זמן שיש חור בכוורת לא נקרא ניצוד וידוע שלעולם מניחין חור בכוורת כדי שיצאו ויבואו הדבורים, ואם כן לעולם אינם ניצודים:

ו) צ״ע בס׳ התרומות והג״א שכ׳ הצד פרעוש חייב והוא פלא דכ׳ כר״א, ובגמ׳ איתא להדיא דפטור דאין במינו ניצוד, וצ״ע. ויותר תמוה דברי א״ח שכתב בסי׳ קנ״א, הצד דבר שאין במינו ניצוד כגון יתושין כו׳ פרעושין, פטור. ובסי׳ קל״ד כתב בשם ר׳ יוסף בשעה שדולגת על בשרו חייב הלוקחה משום צד, וצ״ע:

מבין מאורות בעמ

דאמרי ב"ש משום שביתת כלים דס"ל דאמלי אמר רב יוסף ואיתא מר משום שביתת כלים *אמאימתן כדתניא הוא היה לומר כדמותרת לי דב"ש אין לו שביתת כלים (ר) אלא ולא רבה סבר דעשמא דמאימתן ב"ש כדמפרש ה"ם לקמן (דף יט.). כי דלי עביד בשבת מחייב חטאת דבשבת נמנו ב"ש ערב שבת מן השיכה ולא מיקבו לן מלא דריבנא מלאי שעמת דלקמן דיפיש ליה דאסור דאריינהא לב"ש משום שביתת כלים דחזינא כאן בריינהא וי"ל דס"ל להש"ס דלא אסרו ב"ש אלא מלי דעביד ממשה כגון ריחים אבל מלין נתר ומגר לאן יורה דלא עביד מעשה לא אסרו ב"ש אלא משום גזירה (נתר) ומהך סגיאה דלקמן ומי דאיתי דלכה כרבה אסור לחת חצין לאוך ריחים אלא כדי שיעמוד מכשול יום משום הסמנת קול [ח] ולית לה ב"ש שביתת כלים ואפילו בדעביד הכלי מעשה ומותר לחת נחלים בכלי כדרך העשוי לכך והלכין והולקים בשבת. גיגית גר וקדירה ושפוד ב"ש אסרו מפקר לה ואמ"ש דהפקר הוקא כפני ג' היינו מדרבנן כדי שיהפרסם הדבר אבל מדאורייתא אפילו בלא הפקר ולא אמרו דהני דוקא אבל אחרים אמרו דאמרו לנכרי ומפקרינן אחון ולא אפיר עבדי דהני דוקא לא אמרו בלא הפקר ומפורסם ובכירה ובכהתה יהוו ומיהו גיגית גר וקדירה ומפוד אין צריך להפקר דקיימא לן כב"ש דלית לה שביתת כלים: לך [דף יח ע"ב] תנ"ר לא אמלא אמר קדירה ומפוחות ותרמסין וגיגית לאוך אמנר ע"מ עם השיכה ואם מתחן לאולאי שבת אסרין בכרי שישנו מ"ש נזירה אמא יחמה בגמלים ביולא כו לא אמלא שבת אסרין בכרי חבית של מים וגיגית לאוך אמנר ע"מ עם השיכה ואם עשה כן לאולאי שבת אסרין בכרי שישנו בנזירה שמא יחמה (שם) כי מפוחות ותרמסין לריכים בשל רב ולא יסניף לחם להכבול עד מולאי שבת אם לא יחמה בהם ואחים של מים שמא תתקרר אוך לחשיבה לאולאי שבת ויחמה בגמלים כדי שיאפה בלילה לאוך אמר בשל אסור דמי בשל ולא בשל אסור דמי בשל כמאלא בן גזירון כיון דקטי לא אזקא לא מגלי לא אמר ליורה אמי ליורה לא בגזירון כיורה עקרה שוחה לריכה לאיחם לא לאחמיי ולא לאיחם בה בלבד עקרה ולא שוחה חייבין דילמא מגים בה ופרש"י וה"ל מבשל ס"ע בקוקרה מן העור בשוחה ויקבה הגמים בה הוא מבשל [ב] ב"ש אחאר לבנים כף בקדרה בשוחה על הגיגית לה לחמר אמר מר גזירה (ח) שמא יחמה בגמלים אלא דמי בשל ולא בשל אסור דמי בשל כמאלא בן דרומאי דאמר לקמן (דף כ.) כל מאוה כמאלא בן דרומאי מותר לבשלו על גבי כירה מע"ש אלא בדוסה ולריכה לאיחם בקומה אלא מרא ביה גרמא חייב שביר דמי מלא דאמרה לא אמר לא בשל ולא לאיחם ולא לאחמיי דאמר הכמה ולא בשל ולא לאיחם ולא לאחמיי והכמה דאמר מר כל מידי דקטי ליה אזקא לא מגלי ליה אלא בשרא דגיגית ואמרינ שביר דמי דבהמה ולא אסרינ אסור בחיים דמשום מגלי (שם) דבלי מיירי ויכול לאמלא לאולאי לילה ומיישבינמא יחמה דגיגית ולא אמרינ דבהמה ואמרינ רב אמי מרי ורב ירמיה מדאמרי אמרי. אכתב בעל ר"ש דבלאי מיירי וכן מסמע מדמייתי עלה מין לולין בשר בלל ובילה וכן בשלוי אמרינ מדקינן מייתי הא גדיא נבי מבלבלין לא הכמה אבל בקדירה לא קטי ליה אזקא ומיישבינ דלמא מגלי ליה. אימא דאמרי דגיגית לן אמרינ בין אמרינ לא אמרינ שביר דמי דבהמה ואמרינ אמי שביר דמי דבהמה ולא אמרינ אסור בחיים אמרינ אמר אמר אמר

שאינו מוסיף הבל בשבת, ומש"כ במ"ב בשער"ל ס"ק כ"ט לתלות הדבר בפלוגתא של ב"ו והרמ"א בס' ש"ת, למש"כ לעיל דברי הרמ"א הם משום שסומכין על דעת הפוסקים דאפי' בדבר לא אין ביטול אחר ביטול אלא שהגו להחמיר בגלגון לגמרי כדעת המחמירין, אבל כל שאין יש"ב הוא בכלל לוגן, וכמש"כ ב"ו סי' ש"מ ח"ל ומשמע לי שכל שהי"ס בו מקרי רותח, וכן הביא ב"ו שם לי הרי"ו ז"ל ומ"מ מוכח תהגמי שאם לא גלגון אפי' שיהי מרתיחתו קלת מותר להחזירה, ומבואר דאם לא גלגון עד שאין י"ס הוי בכלל לוגן, [ויותר מזה מבואר לעיל ס"ק י"ג, דאפי' י"ס אם הוא בכ"ש יש בו משום ביטול] והמתירים אינם מחלקים כלל בין יבש ללח, ואפי' בלוגן גמור מותר, כמבואר דבריהם בב"ו שם, וע"כ דברי רמ"א כדעת המתירים אלא גדר גדרו במנהגא להחמיר בגלגון לגמרי, וכמש"כ לעיל ס"ק י"ג.

(ג) מ' ב' ובקשתי להמיה לו פך של שמן באמבטי, ונראה דר"ל להכניס הפך תוך אמבטי, ואע"ג דזו השיבא הטמנה בהבית דסילון של לוגן לתוך אמה של חמין, ואסור להטמין את הלוגן בכה"ג אפי' מבטו"ו וכמש"כ לעיל, מ"מ בחמין שבכלי מותר להטמין את הלוגן דהרי מותר ליתן לוגן ע"ג מיחם מבטו"ו ולכסות ולא מקרי מטמין בדבר המוסיף הבל דב' קדירות זעג"ז כחד קדירה הוא ולא אסרינן במה שהתחתון מעלה הבל לעליון, וכמש"כ לעיל ס"ק י"ח, אלא דבשבת אסור לכסות את הלוגן הטומד ע"ג מיחם דכה"ג יהבינן לוגן דין חמין, והו"ל כמטמין חמין בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל, והכא בטומן לוגן בתוך מים חמים כיון שאין כאן כיסוי אחר אלא המים עצמן אין כאן משום הטמנה דאפי' אי יהבת לי' להלוגן דין חמין אין כאן איסור הטמנה דמותר ליתן כוס חמין לתוך קדירה של חמין ואין כאן איסור הטמנה, ומהני היא קמ"ה ב' כל שבא בחמין מע"ש שורין אותו בחמין בשבת, וקשה הכי דביטול ליכא ליתסר משום הטמנה אלא ודאי בקדירה ליכא משום הטמנה.

ובמ"ב סי' רנ"ח כ' בשם אחרונים ז"ל דכלי לוגן אסור לתחוב לתוך חמין משום הטמנה, והא דמבואר בגמ' מ' ב' דנמקום דליכא משום ביטול מותר אפי' בכלי ראשון וכ"ה בשו"ע סי' ש"ח סי"ג דמותר ליתן לתוך כ"ש היינו באינו תוחב כל הכלי, והוא ע"פ דברי רמ"א שאין הטמנה במגולה מלמעלה אמנם למש"כ ס"ק י"ט דמקלתה טמונה מקרי הטמנה ואפי' העמידה ע"ג גחלים ולא כיסה כלל הויא הטמנה א"כ מוכח בגמ' דאין נתינה בחמים בכלל הטמנה וכמש"כ לעיל והלכך מותר להשקיע כוס לוגן מוקף למיד פתיל תוך חמים כל שאין בו משום ביטול כגון בכלי שני, או מבושל ולגלגן באופן שאין ביטול אחר ביטול כגון יבש, או אפי' לא לדעת הר"מ וש"פ, ואין בזה משום הטמנה, ואף אם יגיע לי"ס מותר כיון דאין כאן שם הטמנה כלל.

והנה למדנו מהאמור בשעריכין להחס את המרק או התבשיל המבושלין כל ערכן מע"ש, בשביל תיבוקות או בשביל מפוקים, מותר ליתן הכוס תוך מים חמים בכ"ש אף שהי"ס, ואין בזה משום ביטול ולא משום הטמנה, ואף בכ"ר אם אי אפשר לכוס להתחמם שיהא י"ס.

ג"א מ' מותר להטמין את הלוגן, דר"ן פי' דעת רש"י דוקא מפני החמה שלא יחומו אבל שתפוג ליתתן אסור ודעת הר"מ דאפי' שתפוג ליתתן מותר, וכן נהלקו בפיהה ממיחם למיחם, דלדעת רש"י דוקא בפיהה כדי לקרר, ולדעת ר"מ אפי' פנה לאיזו סיבה כיון שהוא עכשו בכ"ש הו"ל כדין לוגן דמותר להטמין את הלוגן, ויש לעי' הלא בפירוש אמרו בגמ' השתא אקורי קא מקיר לה כו', וא"ל דר"ל כיון דלא נמנע מלהקר לא גזרו עוד שיתיה אף שפנה ממיחם למיחם לאיזו סיבה.

והר"ן הסכים לדעת הר"מ וכ"כ במ"ב סי' רנ"ח ס"ק כ"ט לדינא, ונראה לפ"ז דמותר לערות מים ממיחם לבקבוק ערמ"ו בשבת, דאפי' אם נחשוב את הערמ"ו כמוטמן במוכין אבתי יש כאן היתר של כלי שני, ואפשר דכלי מרולף סביבו בבגד לא השיב הטמנה, דלא גזרו אלא להטמין את הכלי בבגד, אבל ליתן בתוך כלי אינו בכלל הטמנה, דהרי כל כלי מגין על מה שבתוכו שלא יצטנן במהרה, ולא אסרו ליתן בתוך הכלי בשבת, ולפי זה אף לפרש"י שרי.

סימן לח

א) **שבת** מ"ז ב' תוד"ה מפני, פירוש דגזרינן ע"ש אטו שבת ובשבת יכול כו', לפי המבואר בסוגיא ק"ך ב' ל"פ ר"י ורבנן בעיקר גרמא לו אסור, אלא גם ר"י מודה דגרמא מותר, אלא ר"י גזר משום דבכול על ממונו דלמא אתא לכבויי, ולפ"ז הא דאמר בסוגיא שם דעלית שאחז בה האור מצד זה נותן עליה מים מצד אחר הוא דלא כר"י, היינו דלר"י יש לגזור דלמא אתא לכבויי. **ומבואר** בדבריהם דיש ד' דרכים זו למעלה מזו. א. פשיטא עור על המגדל, שגרם הכיבוי הוא במנעו מהתפשט האור וזה מותר לכו"ע ולא גזר בו ר"י דלמא אתא לכבויי. ב. נתינת מים על העלית מצד האור, ובזה ג"כ אין איסור כיבוי לכו"ע אלא דלר"י אסור לעשות כן משום גזירה דלמא אתא לכבויי. ג. לעשות מחילה של שלג בפני האש, ובזה נסתפקו בתו' אי יש בזה איסור כיבוי, ואי יש בזה איסור כיבוי גם לרבנן אסור, אבל לר"י זה אסור משום דלמא אתא לכבויי אף אם ליכא בזה משום מלאכת כיבוי, [והחילוק שבין נתינת מים על העלית למחילת שלג, דבנתינת מים על העלית עיקרו מניעת התפשטות האור, אבל השלג עולל לכבות]. ד. נתינת מים תחת הגלולות, בזה ג"כ דנו התו', דעת הר"פ דאין בזה איסור כיבוי אלא דזה אסור להעמיד בשבת דלמא יבבה בתנוחה ידו שיקבל הגלולות בתנוחתו, ודעת ר"ת שיש בזה איסור כיבוי אף אם הגלולות נופלות לאחר שהעמיד.

ל **ונראה** דאף לפר"ת אין כאן כיבוי דאורייתא, אלא כיבוי דרבנן, וכמו דפסיקא להו להתו' בתחלת דבריהם [וכ"מ ממש"כ המ"ב סי' רס"ה ס"ק ט"ז בשם או"ה דמשום סכנת דליקה מותר, מיהו יש לדחות שטעמו שסומך על דעת ה"ר פורת] דאין כיבוי דאורייתא אלא אם הכיבוי ע"י כחו של האדם [ומ"מ גזרו ע"ש אטו שבת], ומיהו מלאכה שדרכה בכך כמו אפי' וביטול שאין החיוב אלא כשיגיע לשיעור מב"ד, וזה נעשה מאילו, מ"מ כיון שכן דרכו מקרי מלאכה ולא גרמא, וכן זורה אע"ג דהרוח עושה עיקר הזריי, וכן לידה נראה דאע"ג דעליד לאחר זמן חייב, ומש"כ תו' לעיל י"ז ב' ד"ה אין, כגון שבשעת פריסתו יגלגל, אין כוונתם דנלכד בתנועת האדם, דא"כ היה להם לפרש בהדיא וכמו שדקדקו התו' כאן, ועוד שכתבו שאינו חייב חטאת שאינו יודע אם יגוד אם לאו, משמע שאם יגוד איכא חייב חטאת, וכן בתוספתא שביאו לא הוזכר שעת פריסה אלא נראה כונתם אע"ג דאין כאן חיוב חטאת ודאי בשעת פריסה, ולא שייך כל כך לגזור דאף אם יפרוס בשבת יזכור ויוציאנה ברגל שלדה, מ"מ גזרו דלמא אגב בשעת פריסה קדם שיזכר שהיום שבת, מיהו המ"א סי' שע"ז סק"ט לא פי' כן ולא"ש.

ב) **נראה** דאם שלב את השטון לכפות המנעול של החשמל בשבת בשביל שיכבה לזמן ידוע השיב גרמא ואין בו איסור דאורייתא [כיבוי אש החשמל בלא"ה אין בו כיבוי דאורייתא דהוי כגחלת של מתכת אבל יש בו משום סתירה, עי' לק' סי' נ'] דהוי כגודר בכלי חרס חדשים דעדיין חסר מעשה של הילוך השטון וגולל כח שני, וכש"כ למש"כ דאף נותן מים שיפלו גלולות אין בו איסור תורה, ומיהו יש לעי' אי יש בו איסור דרבנן אי הוי כנותן מים לקבל גלולות, או כגודר בכלים, ונראה דלפי' חו' דנותן מים חיישינן דלמא יכבו הגלולות בשעת נתיכה לא שייך כאן, ואף לפר"ת י"ל דהכא הוי כגודר בכלים ומ"מ כיון דהוא עושה את כח המכבה אסור משום שבות, וכל זה בשאינו אין לדון על הכיבוי, אבל יש כאן איסור תורה משום בונה כיון דבשלינתו הוא עושה תיקון בנין וכה"ג יש בנין בכלים וכש"כ בחמור. [עי' לק' סי' נ']. **בשיש** לו חגור הניסק ע"י חשמל, והכין מע"ש שטון לפתוח החשמל בשעה ידועה, אסור להעמיד הקדירה ע"ג חגור

שלמ"מ ל"ה יאוס ל"ה דק"ס הפקר מסוגית לב"מ שם לתמרין שם וכי מאחר לאיחוב רבא הני תמרי לזיקא הכי אפלינן להו אי"ל כיון לאיכא שקלים ורמשים לאכלי להו מעיקרא אתוסי מייתסי מנייהו וכבר נתקשו בזה בפרש"י ותוס' שם להרי קושית זו היא בתוקפם גם לרבא להא מולה בלבד שחוזר מוכיח עליו לי"ה יאוס מון מתנה דמתנה בנפילה ורש"ג ז"ל שם כתב להרכות בחומר האיסור לאחבי יותר אסור ולא אדע מה הפרש יש בזה בין אחבי לרבא הוא"ל ונראה מלשון הש"ס שם דגם בש"ל ודע דמילדע ידע שהרות מסיכן והחרלן לא חילק לו אלא לאיכא שקלים ורמשים לאכלי להו הוא"ל וידע שיפלו אין הפרש בין אחבי לרבא ואולם לשי רבינו ז"ל ניחא דולחי בש"ל ידע. לי"ל לדעלים ידעו מתחלה שיפלו ומייתסי ואולם אין זה ולאי ממש אלא לדובן שמין על לב מתחלה ומייתסי ולהכי בש"ל להוי ס"ל לאין כלן יאוס בולאי אפי' אחר הידיעה שיפלו לאולי סובר שלא יטלוהו שיתלו שמתילן לפנו מ"ב מלרפין הני תרי מעוטי אולי לא ידעו הבעלים שיפלו ואולי גם אחר שידעין לא מייתסי והו"ל כמעמ"ח והו"ל ס' יאוס לאסור לקחתו מס' מרשות בעלים משא"כ לרבא דיאוס שלמ"מ הוי יאוס שפיר דשאי ליקח דיש לנו למיזל בתר רובא למייתסי אחרי שידעו דסברי עוברים ושבים יטלוהו משום דיאלו שלאו מהתילן הם וא"ח למיעוטי לא מייתסי להו"ל מעוטא למיעוטא לוה שני ליה לדוחיל ולאיכא שקלים ורמשים לאכלי להו שפיר מייתסי בתר דידע וממילא לאחבי מהני יאוס הוא"ל ויודע מתחלה שיפלו וא"ח למיעוטי שתיין שמ' על לב נפילתם שהם ג"כ מיעוטי ז"פ עכ"פ רבינו לשיטתו לפסק כאחבי דיאוס של"מ ל"ה יאוס לדידיה גם תמרי לזיקא ל"ה רק רובן הפקר לכן בולמן חייב וס' מוחה ופטור ויש לפסביר הדבר יותר לאחבי לאמר יאוס שלמ"מ ל"ה יאוס אף בבא"ו מולה להוי יאוס משום שידע שלרך הרוח להסיר איזה פירות מ"מ ל"ה רק ס' יאוס להוי לומית אלמוען מרובה ס"ט באומר שלקטו עניים הפקר לחלי בפלוגתא דברירה הוא"ל ובמחלה א"י אזה פירות יפלו להפקרן וקיי"ל בברירה הו"ל ס' דגמ"ט קיי"ל בל"ת אין ברירה ובל"ס לם ברירה כמ"ש בזה הרמשונים ז"ל ועמ"ש ת"ז הרש"ל ביש ש ב"ק ומ"כ ניחא סוגית דברלות למקשי בפשיטות מי ת"ז אמאי ולאן פטור הא הפקירא ניהו לשפיר מני קאי אף לאחבי דיאוס שלמ"מ ל"ה יאוס מ"מ הוי ולאי הפקר למ"ל יש ברירה ויש לפלפל בזה בהרחבה אלא שאין הזמן מספיק.

לכבוד ידידי הרב המופלג החריף מו"ה בצלאל גינצבורג נ"י
חל מב"ל ד"ק טארניפאל

מבתבו קבלתי וע"ל שאלתו במחזיקי הכהר לגוד בו דגים בזמן מוגבל ואחר עבור המועד יצא מרשותם ועתה ע"י סבה לא לדו בו בחפצא וכעת קרוב לבוא מועד הקנוב ויום הסבת בחמצא וירצוים מהפסל גדול אי לרשות בילם למכור זכותם לעכו"ם בימים האלו שיוצא גם בשבת הבה אם כי מנהג זה פשוט להחמיר ושלא להתיר אף ע"י מכירה לעכו"ם לעשות מלאכה בשבת ולא מצינו לא' מפסוק שיזכיר מזה להתיר ע"י הערמה מכירה לעכו"ם לבטול בית בשבת כמו שהתירו בחמץ נראה ברור בעיני להיפך משום דבהא שהתירו בחמץ ע"י הערמת מכירה אף שמוגע בלאיסור לאו דבכל דראה ראוי לעורר לדרי איכא אומלנא לאוכח שאינו מוכר מכירה גמורה רק תלעתא לאלהחזיר לו לאחר פסח ואי הוי ידע שלא יחזיר לו אח"פ ל"ה מוכר לו והמקח בטל בחומלנא לאוכח ביחוד הוכי דאיכא גלוי דעת דברים שבלב הוי דברים ועי' בתוס"ע ח"מ סי' ר"ז וע"ש לה"ט לאמר סומכין על מכירה זו משום לל"ס לומר לאילו הי' יודע שלא יחזיר לו ל"ה מוכר לחת המכילתא דרשבין המן מקבת לכל מלאכה לא ועשה לאף ועשה אחרים לאסור והיינו לס"ל לבא לאמרי בס"ס בדוכתי לעוקת לאמרה לעכו"ם אין בו רק שבות מל"ס היינו בלבד שעוסק לעורך ישראל ואין המלאכה בשל ישראל אבל כשעוסק המלאכה בחפצו של ישראל כגון בבית ביתו אי שעוסק מלאכה בשלו אסור מה"ת וכ"ש בס"ש ראיתי להר"ת ממין ז"ל בהבית העמן וכ"ז לא יתכן בלאמרה לעכו"ם לגור לגיס מהנהל לאין לה שאלא שום קנין בהגיס קוסם שימלו לתה שחעלה מלאכה מבור לך הו"ל לשלב לא לבשר לא הקנה להישראל רק מה שחעלה מלאכה בזמן ההות ויהו למועיל בו קנין מלינת למלכותא וכן מקנן מוה"ק מדין קנין שטומחא למועיל אף בשלב"ל מ"מ אין הקנין נחפס בו רק מבנת לעולם כמו שהתיר בזה מו"ז ז"ל בספרו מקור חיים סי' ח' אמור מעתה שהמלאכה שעושה העכו"ם אינו בחצר של ישראל אלא שלוחה לגיס לעורך ישראל אי לפ"ע אין כאן שבות רק משום אמירה לעכו"ם אי"כ פשיטא להעתמה שרי בזה להתיר ע"י מכירה ב ולא עולה אלא שאני מוסיף בזה לל"ס בזה אסור לאמירה לעכו"ם מה"ת להא אין כאן אמירה לעכו"ם שיעשה מלאכה דלאוריתא ולאיתי להא בפריסתא מלאכה לא קעבדא אלא מל"ת אלא כשנלכו הגיס בשעת פריסת המלאה כמבואר מדבר אומר שבת י"ז ב' ל"ה אין פורסין ז"ל שם ואע"ג דבשבת נמי אם פירס מלאה אינו חייב חטאת אם יולד אם לאו מ"מ גזרו לפרוה מלאה לפעמים אחי לילן חיוב חטאת כגון שבשעת פריסה ולכה"ל החי ברוך מלנו ולאין חיוב רק כשלכול בשעת הפריסה ובכה"ג פשוטת לאין כאן איסור אמירה לעכו"ם מל"ת הוא"ל ואינו אומר לו רק לגול ויוכל להיות שיגול בסיתר בשלא יכול בשעת פריסה ואין מקום לומר לע"ל לא כתבו המקום לכשאי אם יגול פטור הוא רק כשהלגה ס' משא"כ סיכי לוחלא בא הדבר לידי לילה לגון שהגיס מרובן חייב אף כשלא יכול בשעת פריסה לא"כ הי' להם לומר דגזרי שמא יפרום במקום שבולמי ובא לידי לילה וכן הוכיח הגאון ש"ב מהרא"ז ז"ל בשו"ת בי"ת חאו"ח סי' ר' ולפלוגה חשבתי לאין מזה הוכחה לגיסי לגימת לכשהלבב ברור שיגול לגיס בפרוסה וז אף שלא יכול בשעת פריסה אסור מה"ת וחייב חטאת מ"מ פשוטת לאו בר מלקות הוא וטעמא רבא מיכא במלאת לסלה לפתוחה גם כשנלכו גיס בשעת פריסה לא יחכן לחייבו מלקות להא הוי התראת ספק פן לא יכול בשעת הפריסה והתוס' שבת ל' ע"א ל"ה קוסם כתבו דה"ט דהתוספ פת בחמור בשבת לוקה ול"ח התראת ספק שמא ילדם קוסם אפי' הוא"ל ואין אפי' מחוסר מעשה וממילא אפי' בחמור ומ"ל בזה שלא יסי הגיס ממילא על שיבואו הגיס לאוך המלאה א"כ הו"ל שפיר התר"ס וע"כ אנו לריכין לומר בביאור הדבר לחשוב התראת ולאי משום דבשאנו דואין אח"כ שנלכל במלאה בשעה שפרס המלאה אינגלאי מלאת לפרע שפרס המלאה לעשות המלאה וכמ"ש החוס' שבת ז' ביבמות פ' ל"ה נעשה פריס לאף שהבבר ספק שמא יבוא בי"ש קוסם י"ח שנה כשאנו רואין אח"כ שלא הביא עד י"ח אינגלאי מלאת למפרע דבשעה ז' הי' בר חיובא שהי' גדול והוי התראת ולאי ע"ש הטב וכ"ז לא יתכן רק כשנתבבר אח"כ שבשעת פריסה נלכל במלאה הי' בר חיוב חטאת ומלקות משא"כ כשלא נלכל בשעת מעשה אף כשנלכל אח"כ ניהו דב"ח חטאת הוא מ"מ ל"ש בבה"ג אומר אינגלאי מלאת למפרע הוא"ל ונעשה חלשות אחר שפרס המלאה ואולם בשעה פריסה ל"ה עומד לכן כמ"ש הוס' סבדת זו בבמות ל"פ החולן ועי' בנמוקי יוסף שם ועי' משנה לחלך פ"ק מהל' גירושין שב ג"כ חילוק זה לענין התר"ס ולכן פשוטת לכה"ג לאו בר מלקות הוא וכפלי חשבתי לישב שיטה פשוטה הירושלמי לשיטת חלמודינו לבש"ס לילן פטרן בשבת לף ע"ה לגל חלון חייב משום לילה וכ' התוס' שם ל"ה הלא ו"ל וע"ע לבירושלמי משמע לגל חלון לא מחייב משום לילה ועי' בירושלמי ומפרשיו בזה ולהנ"ל ל"ל

סיר תסד לאברהם

הרג"ל כי אברהם תשומת צ"ל

סמ"ת הוי יותר שפיר הסתם ליקח ליש לנו למיזל בתר רובא למחי אמי
אחרי שילעו לסברי עוברים וסברים יטלוהו מסוס ליקלי שלאו
מהאילן הם ולא למיעוט אלא מיתסר להו"ל מעוטא למיעוטא
לוה שכי לוה דהוא ולא כל שקיים והמסים לאכלו להו שפיר
מיתסר בתר שלעא ומילא לאכי מהכי אלוס הוא ולא מתחלה
שיפלו ולא למיעוטא שאין שמי על גב נפילתם שהם ב"ש מיעוטא למיעוטא
ז"ש עכ"פ רבינו לסיומו לפסק כאביי דאמר אלוס של"מ ל"ה
אלוס לדורה גם חמלי דוקא ל"ה רק רובן הפקר לכן
בולמן חייב וכן מותר ופטור ויש לסברי הדבר ואחר אלאביי לאמר
אלוס של"מ ל"ה אלוס אף דבמ"ו מודה לסוי אלוס מסוס שולע
שדרך הרוח להשיר אויר פירות מ"מ ל"ה רק כ"ס אלוס דהוי
דומיא דלמוענן מרובה ס"ע בלומר שלקטו עניים הפקר דמלי
בפלוגתא דברירה הוא ובמחלה ל"ה אלוס פירות ופלו לספקיהן
וקי"ל בברירה רו"ל ס"ל דאס"ע קי"ל בד"ת אין ברירה ובד"ס
דס בפירה כמ"ס בסה הרמתמים ז"ל ועמ"ש ת"ז הרמ"ל ביש ס
ב"ק ומ"כ מחת סוגיא דברכות למקמי בפסיטות אי ח"ז אמאי
ולמן פטור הא הפקירא מיהו לשפיר מלי קלי אף לאביי אלוס
של"מ ל"ה אלוס מ"מ הוי ולא הפקר למ"ל יש ברירה ויש
לפלפל בזה בסרחבה אלא שאין הזמן מספיק.

כ"ה יום כ' מרחשון תרי"ל לפ"ק בוטשאטש.

לכבוד ידידי הרב המופלג החריף מו"ה בצלאל גינצבורג נ"י
חלו מב"ק ד"ק טרניפאל

מברתבו קבלתי וע"ל שאלתו במחזיקי הנהר לגוד בו דגים
בזמן מוגבל ואחר עבור המועד ידע מרגומס
ועתה ע"י סבה לא לבו בו כחפצם וכעת קרוב לגלות מועד
הקנוב ויום השבת בתמצע וירחים מהפסד גדול אי רשאי בילם
למגוד זכותם לעכו"ם בימים הללו שיגוד גם בשבת הבנה אם כי
מבהג זה פשוט להתמיה ושלא להחיר אף ע"י מכירה לעכו"ם לעשות
מלאכה בשבת ולא מינו לא מהפוס שיוכיר מזה להחיר ע"י
הערמה מפיקה לעכו"ם לבוא ביתו בשבת כמו שהחירו בתמן
ברוה ברוק בעינו דה"ט משום דבשת שהחירו בתמן ע"י הערמת
מכירה אף שמוגע בשאסור לאף דכל ידאה ראוי לעבודה לסרי
אינה מומלגת למוכח שאינו מוכר מכירה גמורה רק אלעתא
לאהחיר לו אחר פסח ואי הוי ידע
שלא יחזיר לו אח"כ ל"ה מוכר לו והמקח בטל באומלגת דמוכח
ביחוד היכי לאיכא גלוי לעת דבריס שבלב הוי לבריס ועי'
בטוס"ע ח"מ סי' ר"ז וע"ב לה"ט לאחו סומכין על מכירה זו
משום לע"ם לומר לאינו הי' ידע שלא יחזיר לו ל"ה מוכר להת
אי לא הי' מוכר לו הי' אסור בהנאה הוי ולא מרשותו בלא
לאים ותלרכת אבן סהלי שמוכר בלב שלם להגלל מהפסד ועי'
חוס' ע"ז ע"ל ל"ה רב אשי וזה לא יתכן במוכר ביתו לבנותו
בשבת לאיכא אומלגת למוכח וגם ג"ל מהמוכר לאינו ידע שלא
יחזור לו העכו"ם אח ביתו ל"ה מוכרו בשביל זה שאין אנו
מניחין לו לבנותו בשבת והרי יכול לבנות ביומו החול ות"כ
בנ"ל שאין לסס עוד זכות בהנהל לגוד בו רק ימים אחדים ומסס
יום השבת אחרי שאין רשאין לגוד בשבת אין כאן אומלגת המוכח
שאינו מוכר בלב שלם רק אלעתא שיחזיר לו הדגים שיגוד ואף
אם הי' ידע שלא יחזיר לו הי' עומד במכירתו וכזה זה לסס
לאסר לא יתכר לנכרי ופסיל לגמרי וגם הרי הדגים שהם נלים
בהנהר למכירה הם עומדים ומה לסס אם מוכרים הדגים אחר
שגיגוד או שמוכר הזכות קודם שגיגוד לכן שפיר יש להתיר בזה
בהפסד גדול ע"י מכירה לעכו"ם באופן המועיל ועוד אני
אומר דמה שאין מחיצין לעשות מלאכה בשבת ע"י עכו"ם אף
ע"י מכירה אם מעמת רבא אינא במלאכה לגוהו להבנרמה
בלרבנן שרי לכ"ע ואין בזה רק איסור לרבנן דאמירה לעכו"ם אין
בו רק משום שבות מד"ס מ"מ אמו תוספין לפי' הסמ"ג שהביא

לעכו"ם שיעשה מלאכה לאוריתא ולא יתה להת בפרישה מלוקה
לא קעבינ איסורא מל"ת אלא בשלכלו הדגים בשעת פריסה
המלוקה כמבואר מדברי חוס' שבת י"ב ל"ה אין פורסין
שם ואע"ג דבשבת נמי אם פירס מלוקה אינו חייב חטאת שם
אם יוצ אם ולא מ"מ גזרו לפרוס מלוקה לעמים אחי לא
חייב חטאת כגון שבשעת פריסה ולבה"ח בלוקה אלא
חייב רק כשולכול בשעת הפריסה ובכה"ג פשיטא לאין כאן איסור
אמיתה לעכו"ם מל"ת הוא"ל ואינו אומר לו רק לגוד ויקל
להיות שיגוד בסיתר לשלא ולכול בשעת פריסה ואין מקום לומר
לעי"ל אא כתבו המוס' לשאי"ל אם יגוד פטור הוא רק כשהלכה
ס' מלא כ"כ הוכי דולאי יבא הדבר לידי לידה כגון שהדגים מדוכין
חייב אף כשלא ולכול בשעת פריסה ולא"כ הי' לשם לומר לגוזר
שמא יפרום במקום שבולאי יבא לידי לידה וכן הוכיח הגמ'
ס"ב מהרש"ל ז"ל בשו"ת ב"ת חאו"ח סי' ר' ולכאורה הקשה
לאין מזה הוכחה לדיומא דכמה בדור שיגוד לדגים
בפרוסה וז אף שלא ולכול בשעת פריסה אסור מה"ת וחייב
חטאת מ"מ פשיטא לאלו דר מלוקה הוא ושעמא דבשת מיכא
במלאה לשלה לפתוחה גם כשלכלו דגים בשעת פריסה לא
יחכן לחייבו מלוקה לשהא הוא התראה ספק כן לא ולכול בשעת
הפריסה והחוס' שבת ל' ע"ל ל"ה קושה כתבו לה"ט לשהאופה
פת בתנור בשבת לוקה ול"ח התראה ספק שמא ירלה קושה
אתפי' הוא"ל ואין אתפי' מחוסר מעשה ומילא אתפה בתנור ות"כ
בזה שלא יסר הלילה ממולא על שיבואו הדגים לאוך המלוה
ת"כ הוא"ל שפיר אתה"ס ועי' כ' אלו לריכין לומר בדיוק הדבר
לחשוב התראה ולא מזה דבשתנו רואין אח"כ שנגלל במלוה
בשעה שפרס המלוה אגלת מלחת לפרע שפרס המלוה לעשות
המלאכה וכמ"ש החוס' שבת זו ביבמות פ' ל"ה נעשה הדבר
ולא שהדבר ספק שמא יבוא בי"ש קושה אח שמה בשאמר רואין
אח"כ שלא הביא עד י"ח אגלת מלחת למפרע לבשעה זו הה
נר חיובת שהי' גדול והוי התראה ולא ע"ש הטעם דכ"ל אם
רק בשנתבדר אח"כ שבשעת פריסה נלכל במלוה הה' כל חיוב
חטאת ומלקות משא"כ בשלא נלכל בשעת מעשה אף כשנלכל
אח"כ לא נהה דבר"מ חטאת הוא מ"מ ל"ש בכה"ג לומר אגלת מלחת
למפרע הוא"ל ונעשה חדשות אחר שפרס המלוה ואינם בשעה
פריסה ל"ה עומל לבן וכמ"ש החוס' שבת זו ביבמות ל"פ החוזן
ועי' בנמוקי יוסף שם ועי' משנה למלך פ"ב מהל' גירושין שם
ג"כ חילוק זה לענין אחר"כ ולכן פשיטא לכה"ג לאו בפי מלקות
הוא ובסכי חבמי לישב שיטה שיטה הירושלמי לשיטת חלמודינו
לכש"ס לילן פשטון בשבת לף ע"ה לגל חלוזן חייב משום לילה
וכ' החוס' שם ל"ה הלל וז"ל ול"ע דירושלמי משמע לגל חלוזן
לא מחייב משום לילה ועי' בירושלמי ומפרשיו בזה ולהה"ל ה"ל
לאין כאן מחלוקת דבגמ' לילן מיירי לענין חיוב חטאת וזה
שפיר חייב אף שנגמר לאחר שפרס המלוה ובירושלמי לאמר לא
בי' משום לילה הוינו לגא מחייב מלקות משום לילה לאו ל' הקרים
פן לא לכול אח"כ ועפ"ז שפיר הקרחו החוס' לומר לגזרו
משום שמא לכול בשעת הפריסה לאם לא לכול רק אח"כ ל"ה
בר מלקות וכל שאין בלאו זה מלקות אין דינו רק כעשה בעלמא
דמינו בל"מ לגא גזרו בי' ועי' חוס' מלאכת ס' ב"ד ל"ה הלילה
ותשבחי להבנת הלאי לזה אף שלא נלכל במלוה בשעת פריסה
אפ"ה אסור מה"ת ובר חיוב חטאת הוא כל שהוא בדור שיגוד
אח"כ ולא"כ לקשי דמ"ש חוס' לגזרו אסר אם לכול בשעה
פריסה דהא קי"ל דאמרו מלאת אל"ש ל"ג בי' רבנן ואין לך מלאת
אל"ש גדול מזה שילכול אחיפה בשעת הפריסה וע"כ לאהוא"ל וגם
אם לגא אח"כ שלא בשעת פריסה ג"כ אסור מה"ת אף לעקר
גזירה הא משום שמא לכול בשעת פריסה מ"מ הו"ל איסור
זה מלאת לשפיחת וגזר בי' רבנן ואולם אחר ההחלטה פרחה
פשוט אלא מחייב מה"ת רק בלכל בשעת מעשה משא"כ בנלכל
אח"כ אחר שייך לחייבו מה"ת שיעשה אח"כ בלעדו ול"ל לאופה
בשבת לאפי' ע"י מעשיו שעשה בתחילה הוא נגמרת ממילא וא"ל
למעשה

ספר תוס' לאברהם
הרה"ק ר' אברהם אומיה בעלז

[illegible] חסד"כ בדילה לא יתכן לחייבו מס"ח ע"י מה
[illegible] פרנים לגלגלה לחתכ"ל שפעל מעשו ואי תיקני מי נימת
[illegible] אסור רק כשלכל בשעת פריסה איך גורו מלתת מלתת
[illegible] לאמן בזה קבוע לעמ"ש בס' הליכות אלי הובא בשע"מ
[illegible] ריב בסמ"ת לקיי לבתמלת לל"ש ל"ג בי' רבנן וכן אמנו מלתת
[illegible] ריש בסמ"ת מסן הוא מלתת לשכיחת אבל אם שייהס ל"ש
[illegible] מלבת לל"ש אמנו ל"ש וכמו כן אמנו נאמר בזה לפריסת
[illegible] בפנ"ש בפונן בת"ת לגול מבע"י במקום לשכיחי לגיס
[illegible] בפנ"ש בהוצמי שם ס"ל הוא מלתת לל"ש שיפרוס מעולה
[illegible] פמוך לגיזה ערב ממש שמש קלי לכל מבע"י ובכה"ג גם
[illegible] שעזרין ואין מהו במלתת לל"ש אמנו מלתת ל"ש ת"ל אדרבת
[illegible] ומשם סעל לעבריו לאמן אסור רק בשילבוד בשעת פריסת
[illegible] לאליב מיקני ממתי מהרי עלו פריסה מעולה לעת ערב
[illegible] הרל מלתת לל"ש ב' הכנן וע"ל לעיקר הגזירה הוא
[illegible] מפנש בעת יפרוס בשבת ולבוד בשעת פריסה לסוי"ל מלתת ל"ש
[illegible] אמנו מלתת לל"ש לשכיר מהו ב' הכנן ואולם קשה לסמוך ע"ז
[illegible] לעבר שמאן כמן אסור ל"ת מפנש שמאן הרגיל בלבל בשעת פריסה
[illegible] פעמנו הבולנים הולכים עם המולה המקום למקום בכל
[illegible] הכבר כבר על שהגיס נכנסים לאוכל אלא שמ"ל לזה בע"ל
[illegible] ומאן כמן אמרה לעבדים ולעת הערב הגאון והלחם כמ"ש
כ"ס במכתבו יוכל להתיר בזה בהיתר מהפסל:

כ"א באשר

ומה מפנו מלוינו סמלה קיר"ה ליתן חדות
להולים לקנות כפרים ורבו הקונים כפרים
[illegible] ושאלתי מהגבר מנה שמעון ליטע מבריאל ועוד הרבה
[illegible] אשר ומי בתקתם בכפרים שקנו מה יעשו בשבתות וי"ט
[illegible] שבתו ולא יעבדו אף עי"ע עבודת השלום בשבת וי"ט
[illegible] לשבשל גמל כי העולים עובדי אדמה שכירו אי"ע לעבוד
[illegible] אל העכו"ם ומי יאלא ישנו הרוקים עליים לעבוד אדמתם
[illegible] ואם לעמאוס הי לבר בתבל במיעת העבודה בשבת
[illegible] אקלקל ב"ל הנמנים ולא יוכלו לעבוד עוד. והשנית כי גם
[illegible] אל ישראל מלכין לעבודת בחלבה ומה פעמים קונים
[illegible] מחרים ומתלכין בלבו. ומלבו ממני אויה עלה הוגמת
[illegible] הלבר בהיתר. והלוקי לבם שיסכיר הפאסעסיע
[illegible] אל בשנה ומעכבו לו הבה אות ויכתבו בהקתנטרקטן
[illegible] הנמכר מתייב להשגיח בכל אמות החוק לטובת השוכר בכל
[illegible] פעמן זה בעל שבר קונב והרשוה דוד הישראל למכור
[illegible] כל הלריך לפי לעיתו על הסכמו של העכו"ם השוכר
[illegible] כי יש שם בקנוק לבדים רלתי הורלתי בעו"ה
[illegible] בקורה עשתי ול' יוכני לרך אמת. ויתן לב לבבו תחולה
[illegible] לבר הבכירות שנשכירין הבלות. זה פשוט ומבואר בש"ס
[illegible] אל לעמוד לבשכיר שלבו לבכה. משם לתרים תריסותי
[illegible] והמרחן אסור משום לתריסת למרחן ל"ע. אולם
[illegible] יש מקום לבקנוק דע"ל לא חיוב בש"ס בבלה רק משום
[illegible] הרבה ליתן שלה בתריסות משל"כ במדינתינו שרבו לעבוד
[illegible] יום שבלוה יש לרוח לגרלות עין כמו במרחן ולאו שמת
[illegible] לעבדן גורם אסור ושמת לבלה גורם היתר אלא הכל תלוי
[illegible] במקום ובמקום ובמבולת מלבבי הר"מ ז"ל בפ"ו מהל' שבת ה"ט
[illegible] אמר שכל זמן שיתר שכירות שלה סיים בזה"ל ודבר שאם ישראל
[illegible] בעלו עלון ומאן לבך אלנסי המקום להשכירו לו לתנו בתריסות
[illegible] אסור לשכירו בשבת ועי' במ"מ שם שכ' הה"ט שלא פרש רבינו
[illegible] אל אסור מהמן לבי שתיון ל"ז חלוי במנהגות הבבריס אלא לפי
[illegible] המקומות. ובלבה רבי' לוה להת בירושלמי בע"ז שם אמרי'
[illegible] בשם ר' אבין בשם הבנן לתמן זאת אומרת שלה שהוא מחוה
[illegible] שאין אסור להשכירה לבכרים מפני שנקרעות ע"ש ישראל
[illegible] הראשון בשבתות ויו"ט. והר' הייך תלמוליו המחיר בשלה
[illegible] אלא פנוי עלוגת בין שני החלמוליים ע"כ ברינן אנו
[illegible] בעבדן ולמר למקומות מקומות יש והכל לפי מנהג בעלי
[illegible] בעלמו מקום. ואולם בכ"ז אין מקום להחמיר בל"ל להרי
[illegible] הבלמ"ל [illegible]

לבבל רבים לבכת חשלת ובכמ"ק מכות לגם בשל רבים חיישין
ומלאתי לאחי לידו לאחי לחולל ממו"ן בעל חוק לעת ו"ל חי ושים
עלה שבת ובריעה בעלמת ירל להכלית הבילוד בזה ב"ה לי
חשלת ומרחיה עין שני עניים נפרדים הם והחוקים זמ"ן להחי
בלבר שאסרו משום מרחת עין אפי' בחלר חחדרים אסור ובלבר
שגורו משום חשלת בינעה שרי ע"כ מרחת העין הייכו בלבר
שנרלה בעיני העולם לאיסור ברור ולכן גורו אף בחלרי חדרים
לכל שיולע לשום אלם בעולם יה' מה שהי' והוא"ל והוא הוא
שעושה איסור ברור ואיכא מרחת עין ולכן גם בדבים שייך
חשלת למה מועיל מה שהם רבים ולא חשיב אם האיסור נלאה
ברור בעיני משמ"כ חשלת ל"ש רק בלבר שהוא ספק השקול
אם עושה בהיתר או באיסור ואם עושה כן בדרכיו אולם
אנשים שיחשבו בבשרים שעושה איסור ולכן בלינעה מותר אף
אם יולע לאחל שעושה כן יוכל להיות שיתלה שעושה בהיתר
ולכן בדבים ל"ת אלא חשיבי כמו אמרי' בשיטת תרי לא חשיבי
עכ"ל ולפיה"ד ואולם להמעיין היטב אין תירוצו מסתיים לייחד
כל המקומות הסוחרים ואין בעיני זה לכמה פעמים מנינו שאסרו
משום מרחת עין אף בלבר שאינו נראה לאיסור ויחר מלהיחד
כמו בהתי לבילה ר"ל ע"ד אלא שלחנות בשרים משום למחוי
כמאן לאחיל לחנגת לאסרו אף בדבים אלא חשיבי ואינו נראה
לאיסור ויחר מלהיחד. ולכן אנו מיישבים להוסיף חבלין לבדבים
אלו למרחת עין הייכו בלבר שנראה בעיני העולם לאיסור
ובלאותם שפלוני עושה הלבר הזה יגמנו ממנו להחיר לבר האסור
ולכן אף בדבים גורו לתלרבה הרואה שדבים עושין כן אומר
לבואתי היתרא קעבדי ואפי' בחלרי חדרים אסור לאם יולע
לשום אלם מזה יפרסם ההיתר שנמל מעשה ההוא. משמ"כ
היכי לאסרו משום חשלת הייכו בלבר שיבדו שעושה באופן
שאין לו כל היתר ועושה איסור בשאלו כפש ואיכא לעגן ובזה בדבים
ל"ב אלא הקולי לעבור במויל ויחלה שעושין בלבר היתר וכן
בלינעה ל"ג לבולתי לא יעשה ל"ז שמביאו לידי חשל עובר עבירה
רק בפני מי שיולע שיש כאן לבר היתר. ומעתה לחוי אנן
במרחן שאסרו להשכיר לנכרי משום מרחת עין הייכ שיסברו
שגם בשכיר יום אחר משום לאלעתא לנפשי קעבי ושרי כמו
בקבלנות ואסרו אף בדבים לגם בזה שייך מרחת עין והת
למותר במרחן בשאין רואין רק אותן שבבתיהן כמ"ש הב"ש בשם
מהרי"ל הייכו משום לבלבנן שרי בחלרי חדרים ובמ"ש אחרונים
ולבדרי מרן ז"ל אל"ש מרחת עין רק בלבר שבראה ויהה לאיסור
מלהיתר פשיטא דבזמנינו השכיר עפ"י מעמ"ח לבמו לשפיח שכירי
יום עובדים בשלת כמו כן שכיחי עובדים באריסות והרבה
שלות נשכרים לעכו"ם ול"ש בזה מרחת עין. ואלי למה שהסכמו
בזה לחשש מרחת עין הוא בכל לבר שיש לחוש שיוכל הקל
לנפשם ולומר דבכה"ג שרי מהלין ולא שיחשבוהו שעושה איסור
במויל אין לחוש בי"ל לגלו לבבתם משכיר מרחן לעכו"ם יש
לחוש שהראה יסבור לשכירי יום ניהו ושכיר יום שלו משום
לאלעתא לנפשי קעבי קעביד להרוח שכירתו וכל זה שלא יתכן רק
שאינו כולל בזה שום לא איסור ברור שאלו בו שום לא היתר
משמ"כ בזה שבחוך השכירות נכלל מכירת הבהמות של ישראל
שעובדין בהם בשבת אלם הנכרי עובר בהם עובר הישראל בלאן
לשביתת בהמתו מ"כ ע"פ הרואה אין לו מקום לחלות בהיתר
וע"כ יחקור אחר האמת ויודע לו שנעשה בהיתר שכירות ומכירת
הבהמות ע"פ קאנטרקט ואין כאן בית מיחוש. ואלמ"ר לזה
מסוגית דע"ז שם למקשה לרשב"ג לאוסר שם במרחן שלה מ"ש
שרי ונתקשה מהרש"ל שם דמ"ע לא מקשה על מהני למחר
להשכיר שלה לעכו"ם. ולהנ"ל מ"ש לבמרחן לא משכחת לה
היתר בענין שכירות זה מעורב איסור ברור ולכן חשש למרחת
עין שהראה אחר שעושה בהיתר ע"י שכירי יום משמ"כ בשלה
דנשכחת לה היתר בכלל שכירות זה איסור ברור להאמר עשלה
בבהמות של ישראל באופן שע"כ הרואה יחקור אחר ההיתר
הנעשה בזה ולא יבא לטעות להחיר האיסור ולכן אין בזה חשש

טבו חסן לאברהם
הרב' ר' יהודה ת"ת נצ"ו

עין משפט
גר מצוה

23

נזקין עשה בו אונס כרצון. היכא דעביד בידים ואפי' יסן כדיליף בב"ק (דף מ:) פלע תחת פלע [שמות כא] לחייב על השוגג כמזיד וכו': רב אחא פוטר. דגרמא בעלמא הוא דשמשא קטליה: מות יומת המכה וכו'. סיפיה דקרא דליעל לו בגיניה דרבינן מלמלס וכתיב רוצח הוא מיעוטא למעוטי נזקין: כפתו ומת ברעב. דנשעה שכפתו אין כאן דבר הריגה והרעב בא מאליו והולך וחזק לאחר זמן כל שעה ולא דמי לגמלס במים ובאור דההורג מזומן: סוף חמה לבא פטור. דלומר אם לא היתה אם חמה בשעה שכפתו אבל סוף לבא כאן וזה לא יכול לעמוד וסופו למות פטור אלא היה ההורג מזומן להריגה וגרמא הוא ואין דינו מסור לבית דין אלא לשמים: כפתו לפני ארי פטור. דאי נמי לא היה כפות לא היה יכול להציל עצמו מן הארי. בכולהו גרסינן אמר רבא: הני אזלי והני אתו. ולא מת על ידי יתושים הראשונים שהיו מוכנים אם שכמה כתות עברו עליו: כפה עליו גיגית. ומת בהבלא: או שפרע עליו מעזיבה. וזה היה יכן ונכנסה אם הלינה פטור שההורג בא לאחר זמן: בביתא דשישא. שסמוס ביותר ואין הבל האור והגר* יכול לצאת ממנו: טעמא דאדליק ליה שרגא. שזמן מת ההורג: הא לא אדליק ליה שרגא. ומת בהבל פיו דומיא דכפה עליו גיגית פטור: בשעתיה

[הבל אור הגר רש"ל]

נזקין שעשה בהן שוגג כמזיד ואונס כרצון אינו דין שחייב בהן את המצמצם רב אחא בר רב פוטר אמר רב משרשיא מ"ט דאבוה דאבא דפוטר אמר קרא °מות יומת המכה רוצח הוא ברוצח הוא דחייב לן מצמצם בנזקין לא חייב לן מצמצם אמר רבא °כפתו ומת ברעב פטור דאמר רבא °כפתו בחמה ומת בצינה ומת חייב °סוף חמה לבא סוף צינה לבא פטור ואמר רבא כפתו לפני ארי פטור לפני יתושין חייב רב אשי אמר אפילו לפני יתושין נמי פטור הני אזלי והני אתו איתמר כפה עליו גיגית ופרע עליו מעזיבה רבא ורבי זירא חד אמר חייב וחד אמר °פטור תסתיים דרבא הוא דאמר פטור אדרבה תסתיים דרבי זירא הוא דאמר פטור דא"ר זירא °האי מאן דעיילה לחבריה בביתא דשישא ואדליק ליה שרגא ומת חייב טעמא דאדליק ליה שרגא הא לא אדליק ליה שרגא לא אמרי התם בלא שרגא לא מתחיל הבלא בשעתיה

בפרק הנמיה *היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור ובשלהי השוכר את הפועלים (ב"מ דף פב: ושם) המעביר חבית ממקום למקום ושיברה רבי יהודה אומר שוכר חנם יישבע וכו' מדפטרינן אומר חנם ולא מחייב מטעם אדם המזיק ש"מ דבאונס שהוא כעין גניבה ואבידה מיפטר ולכך מחייב שומר שכר וא"ת הא שלהי כילד הרגל (ב"ק דף כז:) מחייבים נפל מן הגג ברוח שאינה מצויה אף על גב דרוח שאינה מצויה הוי כעין גניבה ואבידה כדאמר בפרק שור שנגח ד' וה' (שם דף מה:) גבי ד' שנכנסו תחת הבעלים הרגו מועדין והרגין ומשלמין את הכופר וחייב לשלם דמי שור לבעליו חוץ משומר חנם ומוקי לה דעבריה שמירה פחותה דשומר חנם כלתה שמירתו והגך אחריני לא כלתה שמירתן ודייק כמאן לי כרבי יהודה דאמר שוכר כמושאל שכר ניתני ואולן במועד פטורים מן הכופר פירוש משום דמועד סני ליה בשמירה פחותה לרבי יהודה והיינו דלא שיכולה לעמוד ברוח מצויה ואינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה כדמוכח בריש הכונס (שם דף נה:) ומדמחייבינן אומר שכר ופטרינן שומר חנם ש"מ דרוח שאינה מצויה הוי כעין גניבה ואבידה ואפ"ה מחייבינן ביה אדם המזיק כדפרישית וי"ל דרוח שאינה מצויה הוי כעין אבידה ומחייבין ביה המזיק ומתקל לרבי יהודה הוי כעין גניבה דפטרינן ביה אדם המזיק כדאמר בהשואל (ב"מ דף לה:) דגניבה קרובה לאונס ואבידה קרובה לפשיעה ולענין שומר שכר מיחייבי תרוייהו וכן מוכח בהגוזל קמא (ב"ק דף נט: ושם) גבי טבח אומן שקלקל דפריך למאן דפטר בחנם מברייתא דקתני נתן בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא טושא שכר אלמא ס"ד דהאי מקשה אפילו בחנם חייב כמו שומר שכר שחייב על האבידה ומשני לימא מפני שהוא טושא שכר לפיכך בשכר חייב אבל בחנם פטור דהוי כעין גניבה:

[דף לב.]

מז א מיי' פ"ג מהל' רוצח הלכה י:
יז ב מיי' שם הלכה ט:
יח ד מיי' שם פ"ו ה"ו:
יט ה מיי' שם פ"ו ה:

בנזקין לא חייב לן מלמלס · משמע דמחייבי עפי ברולא מבנזקין ואם כן מדפטרינן לקמן ברולא תרים כ"ש בנזקין וכן משמע בשלהי כילד הרגל (ב"ק דף מ: ושם) דפטרינן זרק כלי מרלאם הגג והיו מתחתיו כרים וכסתות אפילו קידם וסילקן וא"ת הא אמרינן ברים הכונס (שם דף נה: ושם) הפורץ גדר בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ופריך היכי דמי לי בכיתא בריא בדיני אדם נמי ליחייב ומאי קושיא הא דמיא לתרים דפטור וגרלה לפרש דלאכתא קאי (ה) ולהכי פריך בדיני אדם נמי ליחייב לאכתא ויש ספרים שכתוב בהדיא לאכתא ותדע דתנן התם הוליאה ליסטים הליסטים חייבין ומוקמינן בגמרא דהכיסוה במקל ש"מ דבלאו הכסה לא מיחייבי אע"פ (ו) שפרלוה לסטים ומיהו יש לדחות דמתניתין להתחייב בנזקיה חייבי אבל לאחבידה דבהמה מיחייבי וא"ת למאי דפרישית דקאי לאכתא אבל כשמתרץ בכותא דעוע אע"ג דאין דומה שיתחייב בדיני שמים לאכתא שהוא דעוע כ"כ שיכול ליפול ברוח מצויה או אפי' ברוח שאינה מצויה מ"מ שייך למיתני חייב בדיני שמים כיון שיש דבר שהוא חייב בו כגון הבהמה והשתא אתי שפיר דנקט בפני בהמת חבירו ולא נקט הפורץ גדר של חבירו דמשום בהמה נקט לה ומיהו בסוף הסוגיא דקאמר מסו דחיימא כיון דלמיסתר קאי מאי עבד משמע דחיוב דיני שמים קאי אכותא ומאי לפרש דס"ק כלומר למיסתר ולמיפל קאי אי נמי הכי קאמר כיון דלמיסתר קאי שהבעלים מצוין לסותרו שלא יפול על בני אדם סד"א דכל הקודם במצוה זכה ואין לו להניח מלסתור בשביל בהמת חבירו וכדיני שמים נמי לא מחייב קמ"ל אי נמי חייב בדיני שמים קאי אכותא שהגה בה עד שיזדמנו לו פועלים לתקן:

כפתו ומת ברעב · אפי' היה רעב כבר בשעה שכפתו כיון דאם לא היה מתחזק עליו הרעב לא היה מת הוה ליה סוף רעב לבא דלא דמי לכפתו בחמה שכבר נפלה עליו חמה שראוי למות בה: **וסוף** חמה לבא כו' · דלא רבי רחמנא מלמלס אלא במקום שהתחיל בו ההיזק כבר ומיהו אם כפתו בפנים והביאו במקום שסוף חמה לבא וסוף צנה לבא גרלה דחייב למ"ד אשו משום חלו לענין מיתה נמי מחייבין באשו משום חלו כדמוכח בכילד הרגל (שם דף כב· ושם) ואין חילוק בין מקרב האש אלא הדבר למקרב הדבר אלא האש כדמוכח ברים הכונס (שם דף מ· ושם) דפריך לי דמעטא ליהליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי ליחייב וההיא דאשקיל עליה בידקא דמיא דבסמוך אפילו כפתו והביאו שם ואת"כ אשקיל פטור דדמיא לזרק חץ וחרים בידו דאפילו הוא קידם וסילקו פטור וא"ת והתניא דהשוך בו את האש דפטור למ"ד מעלמו מקיא אמאי פטור לפי מה שפירש בפרק כילד הרגל (שם ד' נב: ושם) בשמעתא דפי פרה שאם ידו לתוך פי האש והשיך ליחייב משום אשו דודאי האש יקיא את החרס וי"ל דשאני התם שעדיין אין החרס בעולם ומיהו קשה היא דזרק לרוח למעלה בבסמוך דמשמע דאי לא אלא לגדדין אלא לאחת פטור אמאי ליחייב מידי דהוה אחבטו וסכינו ומשו שהגיען בראש וגגו ונפלו ברוח מצויה דחייב משום אשו אי בהדי דאזלי קא מזקי כדאיתא בפ"ק דב"ק (ד' ו·) ומאי אינו מצוי כאן שאפשר לאחת ממש ולא תיזיל כלל לגדדין ומיהו זה ודאי קשה דמשמע דלגדדין נמי לא מיחייב אלא משום כתו דפריך אי כתו הוא תיזיל לעיל ודוחק לומר כת כתוש הוא ואריך לומר דהיינו למ"ד אשו משום ממונו והא דתנן בפ"ב דחולין (דף לא.) נפלה סכין מידו ושחט שמיטתו פסולה ודייק מעמא דנפלה הא הפילה הוא כשירה כמאן כרבי נתן דלא בעי טווגה קשה נמי ליהוי כי הפילה למ"ד אשו משום חלו לא נחלק בשמיטה ולא מסתבר לחלק כיון דאפילו מיתה גמריגן ממנו אלא גרלה דאחיא ההיא סוגיא כמ"ד אשו משום ממונו ומיהו קשה דאי לאחת אלא אחת מאי שנא מהא דתנן באלו הן הגולין (מכות דף ז·) היה מושך במעגילה ונפלה עליו והרגתו פטור משום דשלא כדרך ירידתו הוא והשתא תיפוק ליה דלאו כתו הוא וי"ל דשאני התם דמושך שמושך למעלה נופל יותר למרחוק עוד יש לפרש דבכל הני דסוף חמה ונמה ואחי לבא וזרק לרוח למעלה ונפל לאחת אפילו כפתו והביאו שם פטור דדמי לכתו ואם אמר שלא המיתה אלא ברוח *מצויה פטור ממיתה אלא דלענין ממון חייב נזק אלא דמי לאלי נזק לרוחות אע"ג דכתו שאינה רש"ל

הגהות הב"ח
(ה) תוס' ד"ה נזקין וכו' דאמאי קאי וכו' פרק: (ו) בא"ד לא מיחייבי אע"פ שפטוהו לסטים: (ז) בא"ד אם היה שוס חיוב לו בכותא:

ח אחד המכה את חבירו וכו'. נספרי פרשת מפעי על פסוק ומלא נאמן מאד ימות כה הכתוב:

ט הדוחף את חבירו וכו' וכן אם כבש עליו וכו'. משנה וגמ' פ' הנשרפין (דף ע"ו:). ומ"ש וה"ה למניח ידו על פי חבירו ומוטמו וכו'. ומ"ש אי שכפתו והניחו במקום וכו'. גם זה מימרא דרב פפא שם בפרק הנשרפין (דף ע"ז:). ומ"ש אי הנחה את חבירו בתחילה ואחר כך הרגו. מימרא דרבא בפרק הנשרפין (דף ע"ז:). ומ"ש אי שכפתו ולא הניחו בתחילה ואחר כך הרגו. מימרא דרב פפא שם בפרק הנשרפין (דף ע"ז:). ומ"ש אי הרגו את זה והרג את זה וכו'. בפרק הנשרפין (דף ע"ז:) מתוך להרוג את זה והרג את זה וכו'. ומ"ש אי הרגו ולא הניחו במקום וכו'. גם זה מימרא דרב פפא שם בפרק הנשרפין (דף ע"ז:). ומ"ש אי הרגו את זה והרג את זה וכו'. בפרק הנשרפין (דף ע"ז:) פוטר מלי מעמדה דר"ש אמר קרא ולא עלו עליו עד שיתכוין לו ורבנן אמרי דכי ר' יוסי פרט לזורק אבן לגו ופירש"י פרט לזורק אבן לגו ופירש"י פרט לזורק אבן לגו לחוץ מכוון לו לחוץ מכוון לו לגו ומה בשנאה יהדפנו. ויראה לי אשכל מקום שאין בנוהגו עשרה טפחים אין בו כדי להמית כמו שאמרו בבור לענין בהמה: ח אחר המכה את חבירו באבן או בעץ. או שהכהו בגוש עפר או בגוש מלח וגפרית או בסל מלא עפר או צרורות ואפילו בפלח דבילה. שנאמר אשר ימות בה כל שהוא ראוי להמית והכובר הוא שממית: ט הדוחף את חבירו לתוך המים או לתוך האש אומדין אותו אם יכול לעלות משם פטור ממיתת בית דין ואם לאו חייב. וכן אם כבש עליו [בתוך המים או] בתוך האש עד שלא נשאר בו כח לעלות ומת חייב. אע"פ שאינו הוא הדוחף בתחילה. והוא הדין למניח ידו על פי חבירו וחוטמו עד שהניחו מפרפר ואינו יכול לחיות. או שכפתו והניחו בצנה או בחמה עד שמת. או שבנה עליו מקום עד שמנע ממנו הרוח. או שהכניסו למערה או לבית ועישן עליו עד שמת. או שהכניסו לבית של שיש והדליק עליו נר עד שהמיתו החבל. בכל אלו נהרג עליו שזה כמו שחנקו בידו: י אבל הכופת את חבירו והניחו ברעב עד שמת. או שכפתו והניחו במקום שסוף הצנה או החמה לבוא לשם ובאת והמיתתו. או שכפה עליו גיגית. או שפרע עליו את המעזיבה. או שהשיך עליו את הנחש. ואין צריך לומר אם שסה בו כלב או נחש. בכל אלו אין ממיתין אותו והרי הוא רוצח. ודורש דמים דורש ממנו דם: יא וכן הדוחף חבירו בבור והיה שם סולם שיכול לעלות עליו. או שזרק בו חץ והיה חרים בידו להגן עליו ובא אחר וסלק את הסולם והסיר את החרים. שניהן אין נהרגין בבית דין. אפילו היה הדוחף עצמו הוא שחזר וסלק הסולם פטור ממיתת בית דין ונרדש ממנו הדם: יב הזורק צרור בכותל וחזרה האבן לאחוריה והרגה חייב מיתת בית דין שמכחו היא באה. וכן אלו שמשתקין בכדור שהתרו בהן והרגו. בתוך ארבע אמות פטורין. חוץ לארבע אמות אפילו לסוף מאה אמה חייבין והוא שיש בה כדי להמית כמו שביארנו: יג זרק אבן למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב. הכופת את חבירו והניחו במקום שאינו יכול לברוח והציף עליו מים ומת הרי זה נהרג עליו. והוא שימות מכח ראשון הבא ממעשיו:

פרק רביעי

א *המתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתת בית דין ומן התשלומין ומן הגלות. לפי שאין ערי מקלט קולטות אותו כמו שיתבאר. לפיכך הזורק אבן לתוך עדה מישראל והרג אחד מהן פטור ממיתת בית דין:

נתכוון

א סמ"ג לאוין קפ"ג כשם רבינו: ב עיין סמ"ג שם שפוסק הלכה כרבנן:

השגת הראב"ד

*המתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתת ב"ד וכו'. מ"מ כר"ש הוא ואין הלכה כר"ש עכ"ל:

מגדל עוז

פרק י"ב דהלכות נזקי ממון: ח אחד המכה את חבירו כו' והכובר הוא שממית. נספרי פרק מפעי: ט יב הדוחף את חבירו לתוך המים עד כדי להמית כמו שביארנו. בסנהדרין פ' הנשרפין (דף ע"ו) ונספרי פרשת מפעי והביאור כזה הפרק: יג זרק אבן למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב. בסנהדרין פרק הנשרפין (דף ע"ו): הכופת את חבירו כו' עד סוף הפרק. שם בסנהדרין פ"ד א המתכוין להרוג את זה והרג את זה וכו' עד כמו שיתבאר: בתב הראב"ד ז"ל כר"ש הוא זה ואין הלכה כר"ש עכ"ל: ואני אומר חשב הראב"ד ז"ל כמשנה כי ר"מ ור"ל פסקו זה הפסק מכח הגיה מגוגא דר"ק פרק שור שנגח ד' וה' גמרא מתני' דשור שהיה ממהרך כו' דתנא (דף מ"ד:) ר"ש אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ואמרינן מאי טעמיה דר"ש דאמר קרא השור יסקל וגם כעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור אם בעלים עד דמתכוין ליה אף שור עד דמתכוין ליה ושילינן ובעלים גופייהו מגלן ומהדרינן דאמר קרא ולרבנן לו וקם עליו עד שיתכוין לו ר"כ. והגיה מוגא גופה אימא בסנהדרין (דף ע"ע) אות נאות גמרא מתני' דמתכוין להרוג את המכוונה כו' ותמה עליו שפסק הלכה כרבי שמעון שאין הלכה כר"ש וגם אי בילמודי כך משכחי וזקשמי נמתי אם לבי וגעמי ונדקמי לשון והקדקמי בו ובהלכות ותוכמי כי ואמרמי אי בלבי אילו כן לא יתכן לומר כזה הפסק לפיכך הזורק אבן לתוך עדה מישראל והרג אחד פטור ממיתה כ"ד מתני טעמי מדע דהכיא טעמא דהזורק אבן לתוך העדה ליתה אלא לרבנן ולא לר"ש דשילינן לרבא ורבנן אלו ואלרב לו וקם עליו אלי אלי עכרי ליה ומהדרינן אמרי דבי ר' יוסי פרט לזורק אבן לגו ר"ש. ואילו לר"ש הא דאפקיה ועוד דאפילו לרבנן לא בעדה שכולה ישראל דקא

דרב פפא שם: הכופת את חבירו והניחו במקום וכו'. גם זה מימרא דרב פפא שם בפרק הנשרפין (דף ע"ז:). ומ"ש אי הרגו ולא הניחו במקום וכו'. גם זה מימרא דרב פפא שם בפרק הנשרפין (דף ע"ז:). ומ"ש אי הרגו את זה והרג את זה וכו'. בפרק הנשרפין (דף ע"ז:) פוטר מלי מעמדה דר"ש אמר קרא ולא עלו עליו עד שיתכוין לו ורבנן אמרי דכי ר' יוסי פרט לזורק אבן לגו ופירש"י פרט לזורק אבן לגו לחוץ מכוון לו לגו ומה בשנאה יהדפנו. ויראה לי אשכל מקום שאין בנוהגו עשרה טפחים אין בו כדי להמית כמו שאמרו בבור לענין בהמה: ח אחר המכה את חבירו באבן או בעץ. או שהכהו בגוש עפר או בגוש מלח וגפרית או בסל מלא עפר או צרורות ואפילו בפלח דבילה. שנאמר אשר ימות בה כל שהוא ראוי להמית והכובר הוא שממית: ט הדוחף את חבירו לתוך המים או לתוך האש אומדין אותו אם יכול לעלות משם פטור ממיתת בית דין ואם לאו חייב. וכן אם כבש עליו [בתוך המים או] בתוך האש עד שלא נשאר בו כח לעלות ומת חייב. אע"פ שאינו הוא הדוחף בתחילה. והוא הדין למניח ידו על פי חבירו וחוטמו עד שהניחו מפרפר ואינו יכול לחיות. או שכפתו והניחו בצנה או בחמה עד שמת. או שבנה עליו מקום עד שמנע ממנו הרוח. או שהכניסו למערה או לבית ועישן עליו עד שמת. או שהכניסו לבית של שיש והדליק עליו נר עד שהמיתו החבל. בכל אלו נהרג עליו שזה כמו שחנקו בידו: י אבל הכופת את חבירו והניחו ברעב עד שמת. או שכפתו והניחו במקום שסוף הצנה או החמה לבוא לשם ובאת והמיתתו. או שכפה עליו גיגית. או שפרע עליו את המעזיבה. או שהשיך עליו את הנחש. ואין צריך לומר אם שסה בו כלב או נחש. בכל אלו אין ממיתין אותו והרי הוא רוצח. ודורש דמים דורש ממנו דם: יא וכן הדוחף חבירו בבור והיה שם סולם שיכול לעלות עליו. או שזרק בו חץ והיה חרים בידו להגן עליו ובא אחר וסלק את הסולם והסיר את החרים. שניהן אין נהרגין בבית דין. אפילו היה הדוחף עצמו הוא שחזר וסלק הסולם פטור ממיתת בית דין ונרדש ממנו הדם: יב הזורק צרור בכותל וחזרה האבן לאחוריה והרגה חייב מיתת בית דין שמכחו היא באה. וכן אלו שמשתקין בכדור שהתרו בהן והרגו. בתוך ארבע אמות פטורין. חוץ לארבע אמות אפילו לסוף מאה אמה חייבין והוא שיש בה כדי להמית כמו שביארנו: יג זרק אבן למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב. הכופת את חבירו והניחו במקום שאינו יכול לברוח והציף עליו מים ומת הרי זה נהרג עליו. והוא שימות מכח ראשון הבא ממעשיו:

פרק רביעי

א *המתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתת בית דין ומן התשלומין ומן הגלות. לפי שאין ערי מקלט קולטות אותו כמו שיתבאר. לפיכך הזורק אבן לתוך עדה מישראל והרג אחד מהן פטור ממיתת בית דין:

נתכוון

א סמ"ג לאוין קפ"ג כשם רבינו: ב עיין סמ"ג שם שפוסק הלכה כרבנן:

השגת הראב"ד

*המתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתת ב"ד וכו'. מ"מ כר"ש הוא ואין הלכה כר"ש עכ"ל:

מגדל עוז

פרק י"ב דהלכות נזקי ממון: ח אחד המכה את חבירו כו' והכובר הוא שממית. נספרי פרק מפעי: ט יב הדוחף את חבירו לתוך המים עד כדי להמית כמו שביארנו. בסנהדרין פ' הנשרפין (דף ע"ו) ונספרי פרשת מפעי והביאור כזה הפרק: יג זרק אבן למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב. בסנהדרין פרק הנשרפין (דף ע"ו): הכופת את חבירו כו' עד סוף הפרק. שם בסנהדרין פ"ד א המתכוין להרוג את זה והרג את זה וכו' עד כמו שיתבאר: בתב הראב"ד ז"ל כר"ש הוא זה ואין הלכה כר"ש עכ"ל: ואני אומר חשב הראב"ד ז"ל כמשנה כי ר"מ ור"ל פסקו זה הפסק מכח הגיה מגוגא דר"ק פרק שור שנגח ד' וה' גמרא מתני' דשור שהיה ממהרך כו' דתנא (דף מ"ד:) ר"ש אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ואמרינן מאי טעמיה דר"ש דאמר קרא השור יסקל וגם כעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור אם בעלים עד דמתכוין ליה אף שור עד דמתכוין ליה ושילינן ובעלים גופייהו מגלן ומהדרינן דאמר קרא ולרבנן לו וקם עליו עד שיתכוין לו ר"כ. והגיה מוגא גופה אימא בסנהדרין (דף ע"ע) אות נאות גמרא מתני' דמתכוין להרוג את המכוונה כו' ותמה עליו שפסק הלכה כרבי שמעון שאין הלכה כר"ש וגם אי בילמודי כך משכחי וזקשמי נמתי אם לבי וגעמי ונדקמי לשון והקדקמי בו ובהלכות ותוכמי כי ואמרמי אי בלבי אילו כן לא יתכן לומר כזה הפסק לפיכך הזורק אבן לתוך עדה מישראל והרג אחד פטור ממיתה כ"ד מתני טעמי מדע דהכיא טעמא דהזורק אבן לתוך העדה ליתה אלא לרבנן ולא לר"ש דשילינן לרבא ורבנן אלו ואלרב לו וקם עליו אלי אלי עכרי ליה ומהדרינן אמרי דבי ר' יוסי פרט לזורק אבן לגו ר"ש. ואילו לר"ש הא דאפקיה ועוד דאפילו לרבנן לא בעדה שכולה ישראל דקא

דרבי

ב נתכוין להכות את חבירו כו' מתניו וכו' פ"ב ואינו גולה וכו'. בר"פ אלו הן הגולין (ד

את הכהמה והרג את האדם לעכו"ם והרג ישראל לו נתכוון להכותו על ממונו וכו' הרי זה נהרג. מש

ג המכה את חבירו כאבן וכו'. בריימתא בפרק הנשרפין (דף ע"ח:)

אמדוהו למיתה אומדין אותו למיתה אין אומדין אותו למיתה ופירש"י אין אומדין אותו למיתה לומר מעינו באומד כאמון לחייבו בהרי מד"ד זמלי ואמרינן מממא מולי אחר שבא עליו הכבירה המכה. ומה שמתה ואם אמדוהו אומרין את המכה בבית הסוהר מיד. שם אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה וכי המלה על דעתך שזה מהלך בחוץ זה נהרג אלא וכו' מלמד שמוכשין אותו ופי' רש"י דמעמע לבשיקום ונקה מכלל דאל האמת מכות היא והכי איתא בתלמוד:

ד ומ"ש זה שנאמר בתורה על משענתו אינו שיהלך והוא נשען וכו'. כן מרגם אונקלוס על משענתו על כוייה והכי איתא בתלמוד:

ה אמדוהו למיתה והקל ממה שהיה ולאחר וכו'. משנה שם (דף ע"ח.) המכה את חבירו וכו' ואמדוהו למיתה והיקל ממה שהיה ולאחר מכאן אכביל ומה מייב ר' נחמיה אמר פטור שרגלים לדבר קשה כמ"ש אלא שהם שמים וכמה שרגלים לדבר קשה לי דבמתני' משמע שהם קיום דברי רבי נחמיה וכן פירש"י וז"ל שרגיו מפרש שקיום דברי מ"ר הם והי"ק שרגלים לדבר שמת ממנה מכה זו שהרי מתחלה אמדוהו למיתה:

ו הכוהו עשרה בני אדם וכו'. שם פלוגתא דתנאי ופסק כמ"ק. ומ"ש והוא היין לנים שדפוהו וכו' פטור הוא מדאמרינן בגמרא דשעמא דמ"ק משום דכמיב ואים כי יכה כל נפש אדם כל נפש עד דאיכא כל נפש. ומ"ש אי שהיו רבים ושבטים ולא מך מבניהם וכו' גם זה שם (דף פ.):

ז זרקו בו עשרה אבן זה אחר זה וכו'. כך היא הגירסא בספרי רבינו המדוייקים והדין שם (דף ע"מ.) ואים כי יכה כל נפש אדם להניח המכה את מכירו ואין בו כדי להמית ובא אחר והמיתו שהוא חייב: רוצה שנעבר דינו וכו'. שם (דף ע"ע:) במשנה רואה שנעבר נאמרים כולם פטורים ר' יהודה אומר

שנגמר דינן כולן פטורין מן המיתה עדים רואין אותו כאחת אלא ראה ולא הוכחשו בחקירות כל אלו הרצ מאכילין אותן שעורים עד שתבקע נתחייב מיתה ממיתין אותו ואם אינ ישובו של עולם כשפיכות דמים א מעבירות שבין אדם למקום אבל ש ואין כל המצות שעשה כל ימיו שקו עובד ע"ז שהרי נאמר בו רק לא ולא היה שם דבר אחר ששקול כנ וגם תוכל והרי הוא הרשע לא ה העושה עבירות להכעיס אפילו אבל

ס"ד י האפיקו

הגהות מיימוני

ה "נחכמים שם שאומרים אין אומר אחר אומר ופירש אם לאחר מכאן הבביד ומת אלא בתר מעשה דהי המכה מיתה ע"

עשרת אבן כו' עד שכרסו נתקעת מכובד המוש. הכל כס

מרדכי פ"ק דשבת דאפילו בקלן אסור · היכא דנוסל בשבת משל ישראל. ואפילו בקבלנות בתלוש · ואי"כ מכותר דלא משום חדא אלא משום דבכה"ג מוכחת מלתא · דימא ליסראל · וא"כ עושה פ"ד שיהם דאסור. וכזה כ' ג"כ הגהות מיימוני פ"ו משבת אות ו' וסוכת כתוס' שבת בכלנים · וכזה כראה דלאו משום חדא אלא משום דמוכחת מלתא דיימא לי' ואסור כדלעיל · וא"כ היכ בכ"ד אם הוא בכה"ג אסור · ובלא"ה הרי אמרו חכו"ל בסוף מעבר שני דיומא בה"ג ביטל שלא יהא הפעים מכה בחוה"מ · אע"ג דמדינא דבר האסור שרי · אפ"ה כיון דאוושא מילתא מיכא אלותא דמועד. וכ"ש בשבת דחמיר · ואמרו בשבת דף י"ח דרמיים של מים אפילו נתן לתוכה מע"ם אסור משום השמעת קול ואיכא אלותא דשבת והביא דמ"א בתו"ח פ' רכ"ב יש מוסרין כרבה · דמ"ש"ינן להשמעת קול ואיכא אלותא לשבת · ומכל הלין טעמא אין להתיר לבות ביהבכ"ם בשבת:

ועם ה' המקדישים ומפזרים יותר מבלבים אלפים לפחר בית ה' לבבוד שמו הגדול איך יתוקו על הספר הזה לבבוד השבת. ואילה לבות בית ה' שעשבכים שם תפלתם ומעשם לה' לבות בשבת · יבבתו בה' · ויעשו טוב. ולה' הטוהר והבבוד · וחבות שבת קודש · נורש השפעה · וכל טוב. וכדלא הוא שמפן ה' בידבם ילים · יהי ה' עמו ויבבך אותו בברבה המשולשת · ידידו:

הק' משה שיק מברעזאוב:

תשובה קי"ד

שיל"ת מוש"ק י"ט עבת תרי"ב לפ"ק פה ירבעבן:

76 החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב הגאון המפורסם · ערוגות הבושם. עיה פס"ם נ"י כש"ת מוה' יעקב עפליענער נ"י מא"ד דק"ק אלטונא יע"א:

אחרי דרישת שלומו וטובו כתבי בדברי תורה לברר דין עמיבה ברמים של מים ומעורה בשבת. ולבאר מה נקרא גרמא. הנה אמרו בשבת דף קי"ד עשיה אסור. גרמא מותר · וכן מלינו לענין שאר איסורי תורה גרמא שאני · אמנם גדר הגרמא אינו מבואר בל הצורך. והמג"א בסי' רי"ב ס"קד כ' דבתיבה ברמים של מים הוי שבות. דהוי גברמא. ואבן העזר בסי' שכ"ח הש"ג עליו · ובספר קרבן אהרן בשבת דף י"ח הסכים עם המג"א יעוי"ש · ולבאורה יש להביא דברי' הסמג"א · מהא דאמרינן בחולין דף ע"ז בנלגל של מים · בבח שני לא מקרי מה שאתה אובח לענין שחיטה · וה"ל לענין מלאכה לא הוי מעשה דידי' · אמנם לאחר העיון אין דברי' הסמ"ג בחולין גופי' קשיא. אמרי לא נקרא מה שאתה אובח דהבה הא פשיטא לן דמעשה הבעשה פ"י כלי כיון שבעשה מבחו כיד מריבתא דמי · ואפילו עשה פ"י דבר הפועל בטבע כמים ואש בלא בחו · דהאש אוסה הפת · מ"מ הפת מקבל הפעולה פ"י בחו ולבך נקרא מעשה דידי': וכמו דאמרינן בסנהדרין דף ע"ו ופ"ז לענין הריגה בין עותבו לתוך המים. או האש · או נתן המים או האש עליו. לעולם כל שבריחו במקום שאינו יכול לעלות. ונהרג ע"י בחו · חייב · ואם נעשה ע"י בח בחו · פליגו במבות דף מ' · וקי"ל דלאו בבחו דמי · ומיין בתבאות שור סי' ג' סעי' כ' דבתב דבח בחו לענין שחיטה הוי ספיקא · וכל שנעבר הפעולה על ידו · אפילו אינו נעשה בתחלת הנתנו · אלא לאח"ז · בבישול · ואפי' · מבל מקום בל שנמשך מעשה דידי' הנוב בעושה וחוזר ועושה. בדאמרינן במבות בי"א ע"ב נבי בלאים · מיהו זה דווקא אם לבל הפעות מיד בשעת הנתה מתחיל הפעולה עכי' בבר אם האש או המים הפועל · אבל אם לא הי' אז עדיין אלא שעופו לבות נבי דבמוזיק בה"ג חייב מקרא דבי אלא אם · אבל לענין שחיטה ושאר דברים תליא בבי' תירולי תוס' בסנהדרין ע"ז ד"ה עוף חמה וכו' · ומדברי הרמבים בפ"ג מרולה דין י' · מוכח בתירון הב' · וכן כ' הרין מרדוביו שם. דהוי רק בגרמא. ולא הבוב בתעשה דידי'. ולענין גרמא. כ' הסמ"ע בחו"מ סימן שפ"ו סי"ק דבעיק שיבא בדי הזיקא · ויש אומרים דבפי' נמי שיעשה מעשה בנוף הבזיוק:

ואחרי שבדבנו בל שבבל הפעולה פ"י בחו הוי בבעשה דידי'. וא"כ בשיא לי לנה בנלגל של מים בבח שני לא יהשב מה שאתה אובח · בבי דהגלגל עושה בלא בחו. מ"מ הבחיבה נעשה מבחו. ויבא הבוב מעשה דידי' ובשלמא לתי' הבמי שבתוס' הי"ל דמדיני אלא הים הבהמה במקום בבין · אלא שהבבין סופו לבות. אבל לתי' הראשון · וב"ב בחולין שם דנם בסופו לבות נקרא מעשה דידי' בשיא · ולבך לומר לו דשם בחולין בלי לגיד אבו מעשה ממוני' זולא ס"ל דסוף לבות חייב · וא"כ לא ק"ל בוותי' וכל הפוסקים ספקו בהלי דינא דחולין · וא"כ ל"ל דמדרבנן אסור משום חולי יומא שבהמה מחילה קודם שיבא סוף לבות · קודם שיתחיל הנגלל לסבב. ובב"ם לפי האמור אין דלי' להתנ"א מעש. דברמיים בהי שבמים נורמים הבחיבה. מבל מקום פעולה של הבחיבה נעשה ע"י בחו וחשוב מעשה דידי'. ומבל מקום לנראין לפש"ד דברי המג"א בבוים. ולא קשה פליו מבל מה שבקשה פליו האבן אחר · דבוודאי אם נתן המים לתוך האבים מקום שבמתן סי' מקרי מעשה דידי' · אבל המג"א"ל דברי הרמיים לא פ"י בחו בשיון שלמו שמתן המים לתוך הארגז ומעשה פ"י דבוד הרמיים לא פ"י בחו לא התבים · ומעשה מולין למקום שבעתים. א"ב בין הסמיבה · ובין פעולת הבמים, לא בא פ"י בחו אלא שהוא גרם · ופ"י נרמתו בסתבר זה. ולא הי' שפי מגרמא ופסור לענין שבת · ובסיר כ' המג"א דהוי רק שבות · ולא קשה מאופה שבש קיבל הפעולה פ"י בחו שבאחר שם במקום שבבים: וגם מה שהקשה האבן אחר מתה שבשבר הרמבים אם הבטיל אדם אין הלבי עד שבגיעו הבלב דהוי לידה · הנה שאני. דזה שיבקי הפתח ויצא ע"י בותלי הבית אז ע"י בלב · ופפ"י הלמור בפורים אבודה אם אינו בדור שמאוד לבסוף. אפילו אם ילא בו אמ"ב פסור · אבל אם הרם במקום שבוודאי יצא לבסוף יש לדון דתלי' בבי' תירולי תוס' שבהרי הנ"ל. ועיין במהרש"א שם אם יש לחלק בין אם מקרב הפעולה · או הפעולה. ועיין בסמ"ג סי' ש"ו דייק נמי מדברי התוס' שבת י"ז ע"ב ד"ה אין פורסין שאם בוודאי תצא חייב: מיהו עיין בתוס' סנהדרין הנ"ל שבי' נבי משיך אחם הוא"ל ואין הרם בפועל שעור סוף לבות · וא"כ יש לדון בבאבדה שנעשה לעוד בתוסן שאם יבוא שם אי' יפול ויטמאם · ובדאיתא בשבת דף י"ח. ואפ"ו תצא הוי בלאו אינו עדיין בפועל הבעשה · ובדאיתא בשבת דף י"ח. ואפ"ו תצא הרם אחם · ולבי"ע אם יש לחוש שבשעת פריסתו תצא חייב דמקרי מעשה דידי' · בל הפעשה פ"י בלי בבעבור לעל:

תשובה קט"ו

דין בעמדת הפלוקה ורעי' המוסבת לימה בשבת:

המג"א בסי' שבי"ח ס"ק נ"ג הביא בשם הג"מ דאסור לעמיד רפי' המוסבת לימה ודם משום מפרק · ואני שמעתי ולא אבין · אמאי הרי הרעי' המוסבת בלימה בוודאי אין לאסור משום שבילת בשמה · דאמאי נטילת בשמה שייך בלן בטולות לימה · הרי כ' התוס' בבתובות דף ה' ע"ב ד"ה דם וכו' דמשום בטולות דם · ודם הוא הנפש הוי בבטילת בשמה · ובליתה לא שייך זה · ולבך בוודאי דייב הבנו' משום מפרק · ולענין מפרק שהוא תולדה דדש · כ' הרשב"א · והרלב"ה ור"ן סי"פ שמנה שרצים · וסובאו בגמ"א סי' ש"ב ס"קבג דאם א"ל לאותו דבר לא דמי לדש · וא"כ גם בבעי' לא שייך מפרק · ולבאורה גם בטולה דם · או בעלוקה לעיפ"ם הרמבים בפ"ם משבת דין ז' דמוכל חייב משום מפרק · יש לדון ולהחיר מעשה הנ"ל · מיהו ע"י"ם הרמבים דין ה' דלית לי' הא דהרי"ן ולעשמה דשוכר דמוכל הוא משום מפרק הוא מוכרח לומר בן מבתובות דף ה' ע"ב וא"כ בטולא דם מ"מ אין להחיר · ומ"מ נראה בין דא"ל לדם הוי לי' מלאבה אחל"ל בין הרולה וכוונתו רק לבלב הדם עיין בתוס' שבת דף י"ד ע"א ד"ה ור"ש וכו' · וא"כ תליא בהבבתא שהוא בטולא סי' רע"ח · מבל מקום נראה לפש"ד דלא בדיף מסוף ממה לבות · ולא בדיף ממלודה · וא"כ לפש"ם לפיל (בסי' קי"ד) לדעת הרמבים וסרי"ן ותי' אחר בתוס' סנהדרין דף פ"ז · אין בבן מיוב בדבי' המוסבת · וא"כ יש לדון ולהחיר מעשה ס"ם · וכל זה בדבי' · אבל בעלוקה נראה דלא הוי בסוף לבות אלא בתחיל מיד · ומ"מ גם בעלוקה יש לדון הוי בסוף לבות:

ובזה יש ליישב הסתירה שהביא בהסמ"ן · שם ב' ראיות לסיתר מ' מהש"ך אחם שפי' התוס' דווקא שדוחק בו שיבו · ולא' כ' מהא דאמרינן מעמיד אדם בשמתו פ"ג עשבים · אלא דשוב הביא דלא' לאיסור · מהא דקי"ל בחו"מ סי' שלי' בחו"מ בשמת מחבו בשמת חברו פ"ג קמת מחבו דחייב · ואי"כ חזינן דאשוב בעשה בעמיד · ובבבא קמא דף ס' ע"א אמרינן ה"מ · בשבת דאלאבת אחבת אבבה תורה · לבן חייב בבזה תורה ורוח מבייבו מה שא"כ בבזיק · וא"כ מה דחייב בבזיק כ"ם בשבת · ולבך הבריע לאיסור · ולישב הסתירה כ' דבמחשבה תליא מלתא · ולדידי קשה הא בבמתות דף ס"ד ע"א קיבל דאולינן בתר מעשה ולא בתר מחשבה · אמנם אם בימא כיון שאינו דוחק את הפלוקה עליו הוי רק בסוף לבות · וכדעת הרין בסהנדרין הנ"ל · דרק בבמון חייב משום חלוי ובגרמא. וכעין שכ' בבדיה בית דאשון סוף שער מ' מיושב הסתירה · ומ"ש הלחש"ז מביא דף ס' אמינא אדרבה מלאבת מחשבת אסרה תורה · מלינו בבמה מקומות דפירושו מעבה בפי' מלאבה המוכה ע"י בבילה דף י"ג ע"ב · חס בוונת הש"ם דהיא המחבת סולא ובשבת בעינן מלאבת מחשבת מלאבה בטורה ולבך אם יש לה סיום בבו בורה ורוח מסייפתו בין דעושה מעשה בטור מפריד אוכל מאוכל אחבי דהרוח מסייפו חייב · אבל בניזקין אפילו בגרמא חייב לבך לבך ע"ס לבל הפחות בולו אל יזו · ולעולם בשבת בעינן מלאבה ומעשה דידי' אפי' ממזיק:

ולפי מ"ש הרין בסנהדרין אם דבע"מ דלדפתי' דאפי' קפיד אפילו

וה' יכפר לו עוונו · וכזה אמתמוס · יהי ה' עמך דברי רבך הדורש שלומך :
הק' משה שיק מברעזאוועב :

תשובה קנ"ז

בעזה"י ו' חשון תרל"ח לפ"ק :

7 החיים והשלום וכל עוב לתלמידי הרב המאור הגדול המופלג
החרוץ בש"ת מוה' זושמאן סופר נ"י אבדק"ק אהלאם יע"א :

מכתבו קבלתי · ועל אשר שאלתני בחנן השעות שנעשה בעת ·
עם וועקער מדליק נ"ב גר · אם רשאין להעמידו ולהסיעו
בש"ם כדי שהוועקער ידליק האור בשבת קודש · בהשמורת הבוקר .
ודעת מעלתו נ"י נטה להתיר · דכיון שמוהנין העולם לאסור ·
להעניד כלי שמשמעת קול בשבת . אין לחוש · לשמא יעשה כן בשבת :
כמו שהשיבו כבי' רש"ה . ולכך הע"ש שרי . עכ"ל בקיצור · והנה
זה פשוט דאם"ת מותר לעשות בש"ם דבר שעושה ממילא מלאכה
בשבת כמו שפסק הרמב"ם רפ"ג דשבת · שכי שלא נאסר עליו
לעשות מלאכי . אלא בעצומו של יום אבל בשעת המלאכי מעלמה בשבת·
מותר לו ליהנות במה שנעשה בשבת מאליו עכ"ל · אמנם אם עושה
דבר בשבת · שעי"ז · יהא נעשה לאחר שעה מלאכה דהיינו אם בשבת ·
הוא מכין ומעמיד כלי השעות אל"ל · שעי"כ תדלק אבר לאחר שעה ·
נ"ע לי הוי איסור דאורייתא · אז לא דהרי האופה והמבשל . כיון
שעותן הדבר להאם · אע"ג שהאפי' והבישול נגמר אחר שעה · אפי"ה
משוב מעשה ידי' · כאלו מניח שם הפת והקדירה · ואחר ומנית ·
דכל שהמעשה הראשון ממשך הוי כעושה ואחר ועושה · אם עשה
המעשה הראשון באיסור · וכעין שאמרו בכלאים במכות דף כ"א ע"ב
מיהו זהו דווקא במעשה המשך · שמיד בשעת הגמה הי' שם אש ·
דהיינו שמתחיל הפעולה מיד · אבל אם לא הי שם דבר העושה הפעולה
האסורה · אלא שעופו לבוא · אע"ג דלעניין איזקין מייב · מקרא דכי
תצא אש . אבל לענין שהיעה ואחר דבריה · תלינא בבי' תירוצים שבתוס'
שבהדרין דף ע"ז ד"ה סוף ממה :

6 ומדברי הרמב"ם פ"ג מרוצח דין י' מוכח בתי' הב' · וכן כתב
הרי"ן שם · דהוי רק בגרמא · ואלא תביב כמעשה ידי' ·
ולענין גרמא כ' הסמ"ע בחו"מ סי' שס"ו סק"ח · דבעיני שיהא בריא
הזיקא · ולי"ל בעיני דווקא בעשה הפעולה · מעשה בגוף הניזק .
ובבר הארכתי בענין הזה (תשובה קי"ד) לענין רחייס של מים · והנה
לענין מלודה שרוים בשבת · אם אינו ברור · שאולד לבשוף פעור .
אבל אם פירס במקום שבוודאי תולד לבשוף . יש לדון דתלינא בב'
תירוצים · דבתוס' שבהדרין הנ"ל · וכן דעת הפמ"ג במנ"א בסי' ש"ין
סק"ין · מדברי התוס' בשבת דף י"ז ע"ב · ד"ה אין פורסין וכו' · שאם
בודאי תולד . אז מייב בכלל לבשוף · ובכ' המאירי בשבת שם · כי
להדיא בהיפוך · דאם פירס מלודה בשבת ולד פעור דמתליהן בן בחות ·
והקשה שם אמאי נזרו ב"ש בזה · הרי באיסור דרבנן בקורות בית
הבד . מודו ב"ש דלא נזרו · ומ"ש כאן שנזרו · ותירץ כיון דאפשר
דלא תתחיל המלאכה עד שבת · נזרו שפי :

7 ונראה דב' שיטות אלו תלוין בב' שיטות שבב' תירוצי התוס'
בשבהדרין דף ע"ז הנ"ל · ובדעת התוס' בשבת דף י"ז הנ"ל .
נראה דש"ל לרש"י שי"ש פירה דף ע"ז ע"ב · שב' דאם מותן מים
תחת הגר בשבת · הוי מוכנה ממש · ותוס' הקשו עליו · ולפעניד
זה לא נרע מפורס מלודה בשבת · ופופו לבוד · במקום שמצויים מיות
דהוי כמו תליו כמו דאמרינן בב"ק דף כ"ב לר"י אשו משום תליו ·
ודעת הגמוק"י שם בב"ק שהקשה דגם מע"ש יהא אסור לאחוז אור
בעצים · דהוי כמו תליו · ותי' דהוי כנעשה הכל מיד בהתאלתו . מבואר
דש"ל דבשבת בפ"ג מייב · ולכאורה דברי התוס' סותרין · דבשבת
י"ז הוכיח הפמ"ג . דפורס מלודה אם לד ממילא מייב . וע"כ היינו
משום דהוי תליו · ולענין אותן מים בשבת תחת הגר הקשו על רש"י ·
ותע"ג שבבר כתבתי · דתלינא בב' תירוצים שבתוס' שבהדרין דף ע"ז
הנ"ל · וא"כ אין כאן פתירה · מ"מ קשה מאי תמהו על רש"י ·
אלא אמנם אמנו אם אשו אינו תליו · אמרינן אלי :
די"ל דהרי בלאשו משום תליו . הוא דווקא אם הוא מלוי' לבעיר
ברוח מלוי . אבל לא ברוח שאינו מלוי' · א"כ אפשר דהתוס'
ס"ל · דיעלות המופלים מן הגר · אינו מלוי' כל כך ברוח מלוי' ·
וזה מיושב לי מאי דקשיא לי על הרא"ש . דבפ"ב כל כתבי דף ק"כ
ס"ל להרא"ש כהרי"ף שם · דלא ס"ל הא דרב יהודה · דקלינא שאחז
בו האור . דרשאי ליתן מים מגד אחר · והקשו עליו · ותי' הרמב"ן
הוכא בר"ן שם · דס"ל . הא דאמרו בסוף פרק בירה · נמתן מים
משום מקרב כיבוי . מפרש הרי"ף דהיינו . משום דאינו הפסק ביניהם
אסור · ומוכח דפליג על רב יהודה מיי"ש · ולכאורה זה מוכח לפי'
תי' ב' שבתוס' סוף בירה דף מ"ז ע"ב ד"ה מפני . אבל לתי' ראשון ·
דנזרינן אטו שיתן מים בשבת . בשעה שיפלו הגיעולות · אז יגביה
המים לפי"ז אין ראיי' נגד ר' יהודה . וא"כ קשיא לי על הרא"ש ·
דב' בסוף בירה בתי' הראשון של תוס' . ואפי"ה פוסק בהרי"ף
דפליג על רב יהודה . ולהב"ל נראה · דטעמא דהרי"ף והרא"ש · דס"ל
דר"י סובר כר"ל בב"ק דף כ"ב . דאשו משום ממונו · אבל אם
קי"ל כר' יוחנן . דאשו משום מיז . וכל שפופו לבוא הוי בעושה
בידים · ומייב · לכך אסור ליתן מים בשלית שאחז בו האור · דווקא
להפסיק בכלים · שאינו מהו שרי · ובסוף פ' בירה ס"ל · דאינו מלוי'
כל כך . ואם דאסור · משום שמא יגביה המים . אז שיתן המים ·
בשעה שמופלים הגיעולות · וא"ש :
ומעתה אבוא לבידון דידן . אלא מבני · אי מעמיד הגר בשבת ·
אלא בכלי שעות לאחר שבבר מוכן והוטמד ומתוקן וסופו
להבעיר בשבת · דאינה בפלוגתא הרי"ל · דלדעת התוס' דמייב במלודה
ס"ב . אלא אפילו במעמיד הגר בשבת קודש שתיקן והכין בכלי שעות
להבעיר · נראה דמייב . דבשעה שמתקן בכלי שעות · שפופו להבעיר ·
הוי כאילו ומייב . ולא דמי הא לר"ש · לאתן דבפתי' לאבר' ושקל
בדקא דמיא אח"ב . דבבא שי פעור · שכ' התוס' בחולין י"ו · משום
דהי' הבפיתה קודם . דבמיס שייך בא שי . דהמיס עלמס מפכיס ·
כיון שבבר נפתח להם מקום . אבל כאן בגדון שלנו . אז במלודה · אין
כאן בא אחר . והבל נעשה ע"י מעשה שלו . ולכך אפילו לאחר זמן
מייב · וכמ"ש התבו"ש בס' ו' סי"ד · בסרגא דפחרא · לענין שמיטה .
ולפי מ"ש לעיל · גם דעת רש"י והרי"ף והרא"ש והגמוק"י ס"ל כוותי' .
אבל לאד תי' בתוס' . וזהו נ"ב דעת הרמב"ם והרמב"ן והמאירי
והר"ן . דלא יפליגו בבת אחתון · ולענין שבת לא אקרי זה מעשה
ידי' . ה"ל בין העמיד הגר · קודם שתיקן הכלי שעות · אז אח"ב
אינו מלאכה דאורייתא · דהוי רק גרמא אז גרמי ובשבת אסיה שעיים
אסור . וגרמא שרי מה"ת · כן נראה לכאורה :
אמנם נראה לפי מ"ש התוס' בשבהדרין דף ע"ז הנ"ל . דגבי מעיך
בו את הגחם . דפטור לרבנן · הוא משום דאין האדם בענין ·
וכ' מהרש"א שם . לא אבעי אם רק אקרב בגחם לידו · כיון דאינו
בענין לא אקרי אקרב . אלא אפילו בשביל ומתן ידו לפי הגחם כיון
דאינו בענין · שאדם הגחם אקרו אח"ב . פטור . ולא אקרי אלו ·
א"כ הי"ל כיון שאין האדם בענין בכלי השעות · אלא שמולד אח"ב . הוי
רק גרמא . ובשם שבחזקן פטור בבה"ג · אבבה"ב לענין שבת · לפי
שבבת התוס' שם . וא"כ איבא למימר · דבבידון שלנו . אפילו אם
עושה בן בשבת · אין בבן אלאבה . דאורייתא לבה"ע . ולא הוי אלא
גרם אלאבה . בן נראה לפענ"ד · וכל זה בעושה בשבת · אבל
בשבעמיד הגר ומבין ומתקן הכלי שעות אעפ"ש . לבאורה פשיטא
דברי · דהרי ה"ה בבולן אתירין עם השמש · בדאיתא בשבת דף י"ז
דלא נזרו ב"ש אטו שבת . אלא דיש לדון לאסור . דהרי סוף פרק
בירה אמרו ליתן מים תחת הגר בע"ש · וכ' התוס' כיון דלא אשמע
לאיבעי איסור בזה · נזריגן ב"ש אטו שבת · וא"כ אפשר ה"ל בן :
אמנם לדיא נראה דבבל הפירושים לא דמי לנותן מים תחת הגר
דלפרש"י שבתבתי למעלה בוודאי דש"ל דבותן מים בשבת
הוי מלאכה דאורייתא ומבבה אמשם · ולאבי לא אשמע בן . ולבך
נזרו ב"ש אטו שבת · אבל בבלי השעות הבי"ל שבירלמו · דאפילו עושה
זאת בשבת · הוי רק בגרם הדלקה . ואסור מדרבנן · ובסוגיא שם
מוכח דאי הוי רק בגרם לא נזרו ב"ש אטו שבת : דאלי"ב לאמה הוצרבו
לומר · משום מקרב כיבוי בשביעות הוא . דגם לרבנן דר"י גרם
כיבוי . אלא במקום פסידא אסור · בדקי"ל בחו"מ סי' שנ"ד סע'
כ"ג . ולבך נזרו ב"ש אטו שבת . וע"כ דש"ל דלרבנן · אז גרם
מותר לגמרי . עיין בחו"מ סי' תקי"ד בסק"ז · והרא"ש סובר בן . אז
דאע"ג דאסור מדרבנן · לא נזרו בבה"ג אלא נזירה לגזירה . וא"כ בבידון
דידן אמי · דהוי רק בגרם הדלקה · לא נזרינן ב"ש אטו שבת · וכן
לפי' הרי"ף · לפי"ש הרמב"ן והר"ן אליבי' . והוא כעין תי' כ' של
התוס' סוף בירה · דבבון שותן מים תחת הגר · בלי הפסק · גרע
מגרם כיבוי · ואסור · בשבת · ונזרו ב"ש אטו שבת · נראה בבידון
דידן שרי דאין האדם בעין · והיינו אמ"ש הרמ"א · בסי' רס"ה ·
דסיבה דאינו בעין שרי . אפילו במבון לכיבוי מע"ש · ובבן דבסי'
ש"ד סע' כ"א · הביא גם דיעות הרי"ף בשם י"א · א"כ ה"ה בסי'
רס"ה שפיר כ' הרמ"א · דבבה"ג אם אינו בעין י"א דשרי · ובבן
מהבין : וא"כ ה"ה בבידון שלנו · ולא בפתר לנו לאחוז · אלא לפי תי'
הראשון שבתוס' והרא"ש · דאסרו משום שמא יתן מים בשבת שיפלו
הגיעלות · וא"כ ה"ה כאן ביתום בבשעת תיקונו יליבן · ונזזור ב"ש
אטו שבת · אינו נראה דגם לתי' זה שרי · דהרי לתי' זה קשה מ"ש
דבמלודה ל"ג בע"ש בבי"ם · ואם קשיא לי · דלפי תי' זה עיקר חסר
אין הספר · דבשם אמרו עעשה אחר · משום דמקרב כיבוי :
ונראה